

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cautio Judicialis Prælatorvm, Ecclesiasticorum & Regularium

Dript, Laurentius a

Neuhaus, [1684]

Sectio Secunda. De Judicio Summario Regulariu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63260](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63260)

*moderanda regiminis habena reprimitur,
 subjecti quique velut effrenes equi per ab-
 rupta raptantur, agere nimirum licet
 omne, quod libet.*

SECTIO SECUNDA.

De Judicio Summario Regularium.

Cum à majori parte sumatur denominatio,
 hinc Sectionem hanc intitulavi de judicio
 sumario regularium; quamvis ea quæ corre-
 ctionem & reformationem morum & appel-
 lationē ab iisdem concernunt, æqualiter tam
 Clericis, quam regularibus, applicari possint
 uti singula discutienti, manifestum evadet.

ARTICVLVS I.

*An causa Regularium, simpliciter,
 de plano, sine strepitu & figura judicij,
 decidenda sint.*

CAusas Regularium inter illas esse,
 quæ summarie de plano sine strepitu
 & figura judicij expediri debeant, di-

E

ctura

Etum est supra art. 3. § 5. exiguntq; harum decisiones tanto accuratius examen & discussionem, quo certius est, superiores Ecclesiasticos (nisi ipsimet ut ordinarie fieri solet, styli judicarij scientiam & praxin habeant) in suis judicijs etiam *summarijs*, non procedere, nisi adhibitis viris, jurium, processuumq; Judicialium gnaris. Superiores verò Regularium, maximè illi, qui perpetui & inamovibiles sunt, ut plurimum non nisi studio & resolutioni casuum conscientia, amplificandæ rei domesticæ, exstructioni novorum & amplorum ædificiorum, &c. raro autem nobilissimæ sacrorum Canonum scientia se applicare, & nihilominus in occurrentibus, suorum Regulariũ subditorũ, etiam criminalibus causis, nullo adhibito processu judicarij *summarij* gnaro, se solis causas examinare, & non attentis ad substantiam judicij requi-

quisitis, sentētiare soleant. Ex quo gravissimas injustitias legis naturalis & divinæ transgressiones, nec non irreparabilia subditorum corporis famæ, honoris, imo æternæ salutis pericula non emergere moraliter impossibile est, uti experimento didicimus & adhuc quotidie prò dolor discimus. Quibus præcavendis hæc sectio priori quo ad argumentum omnimodo consentanea utiliter & necessariò subjungenda fuit, ut qui ob curam temporalium defendendorum Monasterij jurium &c. totaliter & ita impliciti sunt, ut jus Canonicum, Abbatem, Fagnan. Tamburin. de jure Abbatum aliosq; Canonistas legendi vix tempus habeant, in exiguâ hæc sectio, quod in illis fusè deductum est, legere & obligationem ac pericula sua videre valeant.

Et quidem in causis Regularium statum Religiosum & disciplinam Regularem

larem concernentibus, *summariè sine strepitu & figurâ judicij*, procedendum esse claret. ex diversis SS. Canonum decretis & ordinationibus, quæ paucis hic recensleo.

Præcipuus ad hoc textus est in *cap. olim X. 26. de accusat. V. G. Pontifex. N. igitur, inquit, Reformatio Monasterij valeat retardari? Mandamus, quatenus, relaxatis excommunicationum, seu suspensionum sententijs, si quas idem Abbas protulerit, vel per quoscumque judices promulgari fecit, post inceptum negotium in eos, & adherentes eisdem, ac restitutis quos idem Abbas negotio ipso pendente contra justitiam spoliavit, in negotio de plano & absque judiciorum strepitu procedentes (cum talibus maximè in hoc casu non deceat Dei servos involvi) inquiratis, quæ circa personas & observantias regulares videritis inquirenda: corrigentes & reformatantes, tam in capite, quàm in membris,*

que

que correctionis & reformationis officio videritis indigere, juramentis, si qua de tacenda veritate Abbas extorserat, relaxatis, proviso ut negotio ipso pendente prefati Mōachi eidem Abbati obediant & intendant, ita tamen ut per hoc negotium non valeant impediri. Si verò testes contra eundem Abbatem, producti fuerint, dictorum ipsorum copiam ei dari faciatis predictis autem Monachis expensas, factas faciatis ex bonis ejusdem Monasterij &c. Ministrari.

In quo contextu Pontifex Mandat.
 1. cassari excommunicationes, suspensiones & spoliationes lite pendente ab Abbate latis & factas. 2. de plano & sine judiciorum strepitu in correctionibus & reformationibus procedi, causam addens, quod non deceat servos Dei similibus involvi. 3. cassat & annullat juramenta de tacenda veritate extorta. 4. Monachos lite pendente debere nihilominus Abbati quo ad alia

obedire. 5. Expensas litis Monachis de bonis Monasterij debere ministrari conformiter ad cap. 11. x. de recusat. ubi Pontifex decernit, quod *Monachi et quod de obedientia & subjectione esse nescuntur, ab ejus accusatione nullatenus sint repellendi.* Quibus cum proprium non habeant, ex pensa debent necessariae, donec causa debitum finem accipiat, ministrari Vigore quarum Prælati & superiores Regularis obligatur, Religioso contra se causam habenti, suppeditare necessarias expensas, quas si deneget, privatum eum defensione de jure naturali competente, estque justitiæ oppressor, si eadem de causa litem perdat, inquâ aliàs de justitiâ contra se triumphare potuisset, gravius peccat, proprietatis vitio involvitur & dilapidator substantiæ Monasterij est, si ut in causâ aliàs injustâ triumphet, pecuniâ corrumpit Advocatos, Judices, Commissarios aut consultores,

res, cum bonorum Monasterij non sit Dominus sed solum administrator, & salvis votis essentialibus dispensator, à proprietatis vitio, tam parum, quàm Monachi immunis.

Secundus Textus est x. in cap. qualiter & quando 24. de accusat. ubi postquam Pontifex in concilio generali præscripsisset formam in iudicio contra subditum maximè Prælatum observandam tandem concludit. *Hunc tamen ordinem circa Regulares personas non credimus usquequaq; servandum, ubi bene notandum verbum usquequaq;, quod innuitur ordinem iudiciarium ibidem præscriptum, non esse per omnia observandum, non omitti tamen posse ut hic ait Fagnan. quæ ad veritatis manifestationem sunt necessaria, & quæ sunt juris divini & naturalis, ut priori sectione remonstratum est.*

E 4

Ter-

Tertius. *c. Eaque* x. 8. *de stat. Monach.* ubi Pontifex Abbatem non exemptum, qui à visitatoribus nimis negligens remissus & dilapidator substantiæ Monasterij inventus fuit, aut aliàs merito amovendus jubet à *Dioecesano* *ne judiciorum strepitu* à regimine amoveri.

Ad idem argumentum serviunt textus in quibus inhibetur à correctionibus & morum reformationibus appellatio; uti est in *cap. Irrefragabili* x. 13. *de offic. ordinarij c. ad nostram* 3. *de appellat.* de quibus infra, ubi an Regularibus à judicio sui Prælati appellare liceat, agitur; Sed quæstio hic exoritur an scilicet omnes causæ regularium summarie & sine strepitu & figura judicij decidi debeant, & si non omnes quænam inter illas sit differentia, sit proinde.

ARTICVLVS. II.

An omnes et quænam Regularium causa sine strepitu Iudicij decidi possint.

CAusam summarie decidere, est eodem ac quo ad substantialia Iudicij ordinem servare, secluis solum formalitatibus substantiam non concernentibus, adeoque necessario aliquis hic est ordo judicialis, quem an in omnibus causis etiam Regularibus, superior observare debeat, quæstio est.

Sunt autem causæ Negotia, & delicta Regularium juxta *Tamb. in Prax. crim. Abb. quæst. 3.* in duplici differentia scilicet levia & gravia.

Levia delicta sunt. Tardior accursus ad chorum, Error sub divinis intercantandum commissus, violatio silentij locis & temporibus interdictis. Po-

Es

tus

tus vel cibi sumptio extra Mensam & Monasterium, sine Prælati expressâ vel interpretativâ licentiâ. Levis inter fratres contentio vel murmuratio, quæ à superioribus quotidianis pœnitentijs corriguntur. Gravia verò sunt, contra leges divinas, & contra essentialia Regulæ, uti trium votorum essentialium violatio, in Prælatum conspiratio, Prælati vel alicujus alterius, in sacris constituti percussio, literarum Prælati vel alterius superioris falsificatio, furtiva per noctem è Monasterio egressio, aut habitus Religiosi sine causâ depositio. Ita Card. Turrecrem. in exposit. Regulæ S. Benedicti cap. 4. Card. de Lugo de jure & justitia, Diss. 37. sect. 4. num. 163. culpas Religiosorum dividit in tres classes leves graves, & gravissimas. Leves dicit esse imperfectiones contra Regulam, vel ad summum peccatum veniale. Graves quæ

con-

& continent peccatum mortale, ut V. G. furtum, detractio gravis, lapsus carnis cum complice. Gravissimæ quibus in jure correspondent graves poenæ, v. g. carcer perpetuus vel diuturnus, damnatio ad tritemes, uti sunt homicidium, mutilatio, percussio enormis, perjurium &c. coincidunt autem in hoc & Tamb. & Card. de Lugo quod prior. graves & gravissimas sub uno comprehendat, licet quo ad gravitatem excessum poenarumq; inflictionem aliqua sit inter eas, non tamen substantialis differentia.

Quibus necessariò præsuppositis ad quæsitum resp. Prælatum Regularem in puniendis levibus subditorum excessibus, non teneri ad servandum ordinem juris etiam summarium, sine strepitu judicij, sed posse procedere sola rei veritate inspectâ. Esset enim totius Regularis vite & disciplinæ ever-

fio, & irreparabile detrimentū, si in similibus excessibus dijudicandis deberent superiores adhibere Notarium, servare protocolla, formare processum, testes examinare, juramenta excipere, defensiones concedere, & alia hujusmodi observare, ita *D. Thom. Bonacin. Soto Roderic.* quos citat & sequitur supracit. *Tamb. num. 4. q. 3.* accedit quod prudentes Prælati, ex ratione officij sui obligentur suorum Religiosorum maximè Novitiorum & juniorum inclinationes & passiones investigare & illis eradicandis & extirpandis tempestivè invigilare, ne sibi alijsque sibi subjectis gravia aliquando pericula, inquietudines, & molestias creent. *puer enim, ut ait S. Bonav. in speculo discipl. ad novitios qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam Religionem.* Satisque absq; hoc clarum fit, Regulares in introitu Religionis, ad similes observan-

servan-

servantias & excessuum punitiones, quas per probationis annos sat clarè vident, se obligare, & juri, si quod in contrarium haberent, renunciare, nec possit vigor & rigor disciplinae, sine tali puniendi modo subsistere, nec is grave præjudiciũ post se trahat. Ad gravia vel gravissima crimina quod attinet, illa vel sunt publica vel notoria, ut nulla tergiversatione celari possint. *Panorm. in cap. ex litteris num. 2. de jurejurand. Tamb. Julius Clarus lib. 5. §. fin. quest. 9. in princ.* probatãque tali notorietate per duos testes juratos ut supra dictum est, superior reum citat, per testes juratos convincit & punit, vel si cõvincere nequeat, purgationem canonicam imponit. In illoq; casu liberum est Prælato & superiori procedere, vel servato toto ordine judiciario, omnibusque apicibus juris, id enim in citat. *sup. cap. qualiter & quando non vetatur sed tan-*

tum dicitur *non credimus hunc ordinem in personis Regularibus usquequaque observandum* vel potest procedere sine strepitu & figurâ judicij, servatis tantum supra allegatis substantialibus, qui modus statui Religioso magis accomodatus est, cum prior non sine Advocatorum & Procuratorum strepitu, magnisq; à Monasterio solvendis expensis, vix servari possit. Crederem tamen Prælatum qui suorum potius Pater, quàm Judex est, in causa gravis præjudicij, ubi agitur ad incarcerationem infamiam aliasq; similes pœnas optimè facturum, & aliquando obligari, ut omni possibili modo suo subdito, quem videt ex ingenio aut sciëntiâ, pro suâ defensione non esse capacem, suppeditet Advocatum vel Procuratorem qui intra septa Monasterij eum defendat servatis nihilominus. Puris judicij substantialibus & processu summario in
hoc

hoc casu memor illius primi principij naturalis: *Quod tibi vis fieri, alteri feceris, & quod tibi non vis fieri, alteri non feceris. Et quaecumq; vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Sicut ergo Superiores si in similibus casibus invaderentur, nihil non essent omissuri pro sua defensione, nec ullis sumptibus in assumptione Advocatorum, Procuratorum, obligatione judicum parcituri, etiamsi id cum summo Monasterij sui damno fieret; sic idem quoque subditis justum esse debet, cum tam affligat vermiculum, si prematur, quàm elephantem. *De similibus enim ad similia fit extensio ex identitate seu pariterationis; ut inquit Garzias s. part. cap. 7. num. 65. Quo enim jure quis utitur ergo alium, contentus esse debet, si alius quoq; erga ipsum utatur. Quod si gravia crimina & culpæ de quibus contra Regularem agitur, sint occulta, non debent*

bent

bent publicè puniri, nec per viam judicij etiam summarij procedi, cum de occultis non judicet Ecclesia, sed solus Deus occultorum Judex & vindex sit. Claret ex supradictis de notorio *Card. de Lugo loc. supra cit. num. 165. unde citatus à Card. de Lugo de jure & justit. disp. 37. sect. 7. Fagundez acerrimè invenitur in superiores & Prælatos, qui in causis gravioribus, quæ peccatū mortale concernunt, & ex quibus infamia delinquentis sequitur, procedunt absq; accusatore dicens, eos mortaliter peccare, & nullum ex Prælati Doctores, & Deum timentibus id facere, sed eos qui Deum spernunt, & jus, & ut malevolentia sua satisfaciant & ignorantia potius quàm bono communi Religionis, quia tunc solum possunt tanquam partes delinquentes secretò corrigere absq; infamia illorum.*

Debet proinde Superior vel Prælati Regularis in gravibus suorum subdito-

ditorum criminibus, procedere & servare ordinem juris, & stylum judiciarium, vel procedere sine strepitu & figura judicij, servatis quæ in illo juxta dicta, sectione præcedenti necessario servari debent. Unde *Card. de Lugo* *disput. sup. cit. sect. 14. num. 168.* advertendum ait est primo, ad omnes actus juridicos requiri presentiam Notarij seu Secretarij, ut fidem facere possit in judicio, qui Secretarius ab ipso Prælate ex suis subditis eligi & constitui potest ex consuetudine, & in omnibus prædictis actibus subscribere debet.

ARTICVLVS III.

Quis in Judicio Regularium Judex Ordinarius.

Articulo præcedenti dictum est, quomodo Superioris & Prælati Regulares, in causis & levibus & gravibus contra suos subditos Regulares
pro

procedere possint & debeant, sed quoniam nomen superioris aliquo modo ambiguum est, & diversi Ordines diversos sibi subalternative succedentes superiores habent; hinc oritur dubium, quis nomine Superioris Regularis intelligendus veniat. Et quidem notum est Ordinem Cisterciensem & Præmonstratensem, habere suum Generalem Abbatem, & Priores, Supprios &c. Carmelitas & Dominicanos, suos Generales, Provinciales, Priores. Franciscanos de Observant. Minores, & Capucinos, suos Generales, Provinciales, Custodes, Guardianos & Vicarios &c. Benedictini Generalem non habent, sed in varias congregationes v.g. S. Justinæ in Italiâ, S. Isidori in Hispaniâ, S. Mauri in Galliâ &c. divisi sunt, quibus congregationibus, vel præest aliquis Generalis, vel aliquis Præfidentis principalis, de quibus omnibus & singulis

gulis quæstio est, an sint Ordinarij Regularium, qui in illis vel immediatè vel mediatè subsunt.

De Superioribus Ordinum Mendicantium, qui tantùm triennales sunt, vel alijs Ordinibus non mendicantium, qui tamen ab Ordinarijs exempti, & specialibus privilegijs à summo Pontifice muniti sunt, non est quæstio; sed de non exemptis in quibus militat jus commune seclusis privilegijs specialibus à sede Apostolicâ concessis, qualis in Germaniâ est Congregatio Bursfeldiensis, cùm aliæ Congregationes in Italiâ, Hispaniâ, Galliâ ab Ordinarijs exemptæ esse noscantur.

Ad quæstionem proin respondetur solum Abbatem esse ordinarium Judicem in causis suorum Regularium. Patet ex cap. quanto de offic. Ordin. & probat Tambur. de jure Abbat. tom. 2. disp. 1. q. 4. 1. Quia potestas talis est perpetua.

tua. 2. Episcopi habent ordinariam jurisdictionem in suos clericos & Diocesi, cum ergo Abbates habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, & majorem quam Episcopi in suos Clericos, utiq; si illa & hæc erit ordinaria. 3. Jurisdictio, quæ confertur per electionem Collegij vel Universitatis, & habet annexam dignitatem, est ordinaria, sed talis est Abbatum in suos Monachos, *cap. cum ab Ecclesiarum de offic. ordin. Pa. norm. Silvester & alij à Tamb. cit.* hinc est, quod ad solum Abbatem spectet & pertineat correctio Monachorum, *gloss. ad cap. quanto ubi si Prælati, & glossa ad cap. Ea que de stat. Monacho: sive procedatur correctionabiliter, sive in formâ judicij, Unde Cardin. Tusch. tom. 1. concl. 7. n. 4. Abbas, inquit, excommunicat & punit Monachos & Religiosos suos gloss. in cap. de persona: in verb. Monachum 11. quest. 1. & num. 7. Abbas, ait, potest punire,*
corri-

corrigere, & de suo Monasterio expellere.
 Monachos inobedientes secundum consti-
 tutiones Religionis, & inquirere contra
 Monachos super delictis ab eis commissis,
 & eos punire quia habet ordinariam juris-
 dictionem num. 8. idq; siue delinquat Mo-
 nachus in Claustro siue extra, quia juris-
 dictio Abbatis in suos Monachos non est per
 modum territorij, sed in capita, ideoq; ubiq;
 eam exercet, Aegid. Consil. 5. num. 20.
 & seq. verb. sed occurrit dubium, & tan-
 dem num. 11. Abbas ait. majorem habet
 potestatem & jurisdictionem in Monachos
 quam Episcopus in suos Clericos, quia Epi-
 scopus non excommunicat, non capit exi-
 stentem extra Diocesim, Abbas ubiq; ex-
 communicat & capit Monachum, quia to-
 tus mundus ei pro claustris. . . Quare Ro-
 manus Hay Astri in exst. quest. 7. num. 27.
 si Abbas, inquit, agit contra Monachum ad
 correctionem secundum Regulam, adeoq;
 secundum constitutiones Ordinis & Regu-
 lae

la non repugnantes, Abbas praefertur Episcopo, & tunc Monachus tenetur magis obedire Abbati quam Episcopo Panorm. in 6. quanto de offic. ordin. num. 14. S. Thom. in 2. distinct. 44. Insuper Abbas procedendo correctionaliter potest Monachum punire, & ferro abscissionis uti, eumq; ob delicta & incorrigibilitatem habitam & ordine privare, & de Monasterio expellere. Navar. Consil. 77. unde ad propositum Benedictus de Capra reg. 84. num. 2 & 3. ait, communem esse, quod Abbas & non Episcopus in Monachos habet jurisdictionem & correctionem, etiamsi via ordinaria juris procedatur ad poenam, nisi Abbas notorie correctionem negligeret, aut tale crimen Monachus commisisset, ob quod posset degradari. quo casu Episcopus etiam per viam inquisitionis contra eundem & non Abbas procederet. Consentunt Innoc. Hostien. Abbas Ioan. Andre. collectur, Aegidius Bellamer. in cap. quanto, de offic. ord. multi-

multiq; alij quos *Astr. in exst. quest. 7. à num. 40 pag. 309. usq; ad pag. 319. & n. 37.* citat & sequitur *Rom. Hay.* Ex quibus manifestum evadit, Abbatem solum esse sui Monasterij Professorum Monachorum Ordinarium Patrem, Correctorem & Judicem, posseq; illos secundum Regulam & Ordinis constitutiones corrigere & punire in causis gravioribus judicialiter, vel processu summario sine strepitu & figura judicij, vel viâ ordinaria contra eos procedere, de criminibus convictos à divinis & sacrificio suspendere, incarcerare, ad aliud Monasterium culpis sic exigentibus mittere, excommunicationis fulmen vibrare, ac ab omnibus dictis pœnis absolvere, unico crimine excepto quod degradationem mereatur, cujus unica judicatura Episcopo contra Regulares reservatur. Quare *Regulares ab ordinum Prælati excommunicati-*

tos, Episcopus absolvere non potest: Palud.
 distinct. 18. q. 3. art. 2. Abb. in cap. 3. num.
 10. de offic. ord. nisi ad ipsum appellatum sit
 eo quod jurisdictio & correctio Regulari-
 um primo loco ad Abbatem spectet gloss.
 communiter recepta in cap. quanto & Epi-
 scopus ordinariè se immiscere non debeat.
 adeo quidem, ut absolutio seu relaxatio sen-
 tentia irrita sit. Innoc. in c. 3. num. 6. arg.
 cap. dilecto 10. de offic. Archid. quippe cum
 jurisdictio desist. Paul. Laim. q. 9. Canon. de
 Prælat. Elect. q. 124. Dixi in principio
 resolutionis solum Abbatem esse ordina-
 rium suorum Monachorum, ut innuerem
 nec Præsidem, nec Visitatores, nec ul-
 lum alterius ejusdem ordinis Monaste-
 rij Abbatem posse aliquem non suum,
 aut sui Monasterij Monachum, sive
 correctionaliter secundum Regulam,
 sive judicialiter & criminaliter proce-
 datur, sine proprij Abbatis consensu
 vel negligentia punire, suspendere, in-
 cat.

carcerare, excommunicare, aut ab iisdem pœnis si à Canone vel proprio Abbate inflictę sint, absolvere; cum illius cuius est ligare, etiam sit dissolvere & correctio, tam juxta c. *quando de offic. ord.* & gloss. ibidem, quàm etiam gloss. ad cap. *ea que de stat. Monach.* NB. primo loco spectet ad Abbatem loci seu proprium isque solus & non alius, sit Ordinarius suorum, & jurisdictionem illimitatam, nec ulli vel loco vel tempori astrictam habeat, quod tamen de Præside vel Visitatoribus nullatenus asseri potest, ut infra videbimus, cum de illis ageretur. Gravissimè proinde hallucinati sunt cōsulti quidā Theologi (eorū nomini- bus & honori parco,) qui ut aliquē monachum qui propter enormem (sic illo testante qui vidit & sub conditione absolvendi cōmissionem dedit) Sacerdotis percussione, excommunicacionem majorem incurrerat, & in absen-

F

tia

tia proprij Abbatis, ex commissione alterius Diœcesis Monasterij Abbatis conditione, ut suo proprio Abbati, ex itinere redituro, pro omnimoda absolutione se sistere; ab aliquo è suis confratribus, in foro tantum conscientia absolutus erat, sine subsequente alia à proprio Præfato absolutione salvarent; & electionis, cujus ea propter incapax erat, capacem facerent; eorum temeritatis in suis rationibus decidendi progressi sunt, ut non puduerit eos asserere, Monachum excommunicationis reum, non solum à proprio Abbate, sed à quocumque alterius cujuscumque Monasterij, ejusdem Congregationis Abbate, etiam extra actum visitationis, vi communicationis privilegiorum, sine consensu proprij Abbatis absolvi posse, idque sine allegata ulla lege vel Canone unicum *Alviset* sect. 3. cap. 23. §. 2. n. 7. & falso citantes, cum ille

ille in loco illo agat de Dominicanis, qui exempti sunt, nec ullam mentionem fecerit Benedictinorum non exemptorum, de quibus questio erat; falsoq; illi verbo Provinciali addiderint, seu *Præsidi principali*. Quis unquam audivit tam horrenda paradoxa? sed illis adhuc absurdiora addunt, dum dicunt, notorium esse professos Congregationis Bursfeldensis NB. jurare in receptione sua obedientiam Abbati, Ordini, Capitulo, ejusq; statutis & statuendis, adeoq; singulorum Monasteriorum Monachi, in professione sua tot accipiant Ordinarios & Superiores, quod sunt in ea Abbates. Hæc à dictis Theologis tanquam notoria & oracula proponuntur cum Mendacia & piacula sint. Falsum est enim, quod Monachi jam dicti in professione sua jurent obedientiam Ordini. Falsum quod Capitulo ejusq; statutis & statuendis.

endis. Deniq; falsum est, quod Præfens principalis & Visitatores, extra Capitulum generale, vel actualem visitationem, possint Monachos sui Monasterij non professos, sine consensu proprij Abbatis punire vel à censuris & pœnis absolvere. Et nihilominus super his falsitatibus, absurdis & paradoxis, pro sua æterna confusione fundarunt suam sententiam; scilicet quod majori excommunicatione innodatus, non debeat à proprio, sed possit ab alterius Monasterij Abbate, vel ex ejus commissione à quocumq; Monacho, sine præscitu & consensu proprij Abbatis absolvi, & absolutio in foro conscientia data, sola sufficiat, & alia pro foro externo juxta præscriptum Pontificalis Romani & SS. Canonum non sit necessaria, etiam in loco ubi talis forma hætenus observari consuevit. Qui si Canonistæ erant, uti consue-

sule-

sulebantur, utiq; legissent SS. Canones & in specie c. 22. de sent. Excom. in 6. quod sic habet. *Eos qui à sententia Canonis vel hominis (cum ad illum à quo alias de jure fuerant absolventi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum, pro absolutionis beneficio habere recursum) ab alio absolventur, si cessante periculo, vel impedimento hujusmodi, illi à quo his cessantibus absolvi debebant, quam cito commode poterunt, contempserint presentare, mandatum illius super illis, pro quibus excommunicari fuerant, humiliter recepturè & satisfacturi, prout justitia suadebit: decernimus (ne sic illudant censura Ecclesiastica) in eandem sententiã recidere ipso jure.* Ubi bene notanda verba: *illi à quo absolvi debebant, quibus satis innuitur, non à quocumq; absolutionis beneficium posse impendi, sed solum à legitimo & unico superiore.* Legissent

F 3

etiam

etiam cap. cum desideres 15. de sent. Ex-
comm. ibi in fin. & nisi forma Ecclesie, que
pro talibus introducta est, observata fue-
rit, non est communicandum eidem. Le-
gissent cap. à nobis 28. eod. tit. ibi unde
quantumcumq; &c. Legissent Covarr.
aliosq; Canonistas asserentes quod sine
observatione talis formæ (in Pontificali
& SS. Canonibus præscriptæ) non tol-
latur excommunicatio. Accedit quod
percussio, ob quam incurta excommu-
nicatio non levis & occulta, ut ipsi asse-
rere ausi sunt, sed toti Conventui & ex-
ternis hospitibus statim innotuerit, &
tam enormis fuerit, ut is, qui absolutio-
nem commiserat, fassus sit; si ista per-
cussio non fuerit enormis, nescio que-
nam unquam enormis erit adeoq; ex-
communicatio propter illam incurta,
ob scandalum & enormitatem, fuerit
sedi Apostolicæ reservata, nec ullus
alius etiam proprius Abbas, ab ea ab-
solve-

*Ex- solve potuerit, Quando enim excessus
que notorius est, Abbas ipsum absolvere non
fue- potest, propter scandalum. gloss. ad cap. cum
Le- illorum.*

Quibus incidenter & necessario ad-
ductis, ad propositum redeundo, ex di-
ctis manifestum evadit, solum Abba-
tem, vel superiorē proprium, esse Or-
dinarium suorum Regularium, posseq;
illos secundum Regulam, Ordinis,
Constitutiones & SS. Canones, dum
excessus & justitia id exigunt, corrige-
re, punire, suspendere, excommunicare,
& incarcerare, ab iisdemq; pœnis ab-
solvere, ejusq; & non alterius licenti-
am in editione librorum juxta præ-
scriptum SS. Concilij Trid. sess. 4. pro-
curare teneantur. Qualem autem po-
testatem habeant Præfident Congre-
gationis & Visitatores, mox videbitur.
Sit proinde.

F 4

ART.

ARTICVLVS IV.

*An Præsidentis principalis alicujus
Congregationis non Exemptæ, habeat im-
mediatam jurisdictionem in Abbates
& Monachos talis Congrega-
tionis.*

Multi-Regulares etiam exempti,
hactenus in illa persuasione fue-
runt, quod Præsidentis Congregationis,
sit illorū legitimus superior, eandemq;
in illos & suos Abbates potestatem ha-
beat, quam habent in se proprii & im-
mediati Superiores. Quare si quid gra-
vaminis ab iisdem patiantur, mox ad
eundem, etiam extra annale Capitu-
lum appellare solent. Unde de officio
& potestate Præsidentis, quæ, qualis, quan-
taq; sit, paucis disquirendum est.

Præsidentis nomen & officium prin-
cipaliter explicatur in *cap. in singulis de
stat.*

stat. Monach. ubi postquam Pontifex Innocent. 3. in Concil. Generali Lateranensi decrevisset, quod *in singulis regnis & Provincijs (salvo jure Diocesano- rum Pontificum) fiat de triennio in triennium commune Capitulum Abbatum & Priorum Abbates non habentium, ad quod universi Canonici impedimentum non habentes, in uno ex Monasterijs conveniant: non multo post subjungit, quod in eodem Capitulo debeant eligi quatuor Præsides qui præsent Capitulo universo, ita tamen quod nullus eorum ex hoc sibi auctoritatem Prælationis assumat, ita ut, cum expedierit, non possit provida deliberatione mutari.*

Ex quibus patet. Primo, quod juxta mentem Pontificis, & Concilij Generalis, tali triennali Capitulo non unus, sed quatuor Præsidere debeant.

Secundo, Quod tales singulis triennijs possint provida deliberatione mutari, & ideo: E s Ter-

Tertio, Nullus sibi debeat auctoritatem Prælationis assumere, cum officium tale non sit perpetuum, & non solum mutabile, sed etiam cessante & absoluto Capitulo exspirans. Huncq; ordinem Præsidentium in initio suæ erectionis etiam observavit Congregatio & Unio Bursfeldensis. Anno enim 1417. Constantiæ Petri domus Provincia Moguntia & Diœcesis Bambergensis, Capitulo præfederunt, Ludovicus Trenorchiensis, Diœcesis Cabilonensis, Thomas Eboracensis, Sifridus Elwagensis, uterq; Augustanæ Diœcesis, & Joannes S. Georgij Constantiensis Diœcesis Abbates. Anno 1418. Capitulo Moguntia celebrato, præfederunt Reverendissimi DD. Abbates, Fuldensis, Campidonensis, S. Udalrici Augustæ & in Reinartzborn. Anno 1420. Capitulo Fuldæ celebrato, præfederunt DD. Lambertus Mon.

tis Monachorum prope Bambergam,
 Fridericus Hirsaugiensis, & Henricus
 S. Gotthardi Monasteriorum Abba-
 tes. Anno 1451. Capitulum servatum
 est Herbipoli ad S. Stephanum, præsi-
 dente Eminentissimo Presbytero Car-
 dinale S. Petri D. Nicolao de Chusa,
 cum alijs adhuc quatuor Abbatibus
 simul præsidentibus. Ex illisq; patet,
 quod in principio Congregationis
 quotannis, aut biennijs, sit servatum
 Capitulum, propter hoc annale dictū,
 in quo semper sunt mutati præsides, id-
 que tam ex ordinatione Concilij Ge-
 neralis Lateranensis, quam vigore al-
 terius concessionis Apostolicæ Pij II.
 in Bulla Regis Pacifici *cujus ineffabili pro-
 videntia*, Congregationi Bursfeldensi
 Concessæ. Ubi inter cætera Pontifex;
*Nos pium meritoriumq; vestrum pro hu-
 jusmodi Religionis augmento amplecten-
 tes affectum, & sanctum puritatis Zelum*

in Domino commendantes &c. authoritate Apostolica confirmamus, ratificamus, & approbamus, & presentis scripti Patrocinio communimus, quodq; vos in uniformitate observantia coadunati, Capitulum annale hujusmodi, singulis annis legitimo cessante impedimento, juxta modum & formam, tam per Apostolicae sedis, quam Concilij Legatos, ut praemittitur vobis traditam, citra exemptionem à Capitulo Provinciali, seu ordinaria visitatione, seu cujuscumq; jurisdictionis praedictum celebrare, inibi q; quae reformationis & observantiae Regularis sunt, tractare, statueres, definire possitis. Quare statuta antiqua Unionis Bursfeldensis, licet Abbatis Bursfeldensis tanquam perpetui (quo jure nescio) Praesidis, & quomodo is eligi debeat, mentionem faciant, nihil tamen speciale circa officium illius statuunt, nisi quod dictum Abbatem, si canonicè electus fuerit omnes Abba-

tes,

res, Præpositi, Rectores, Priores, alijq;
Capitulo subjecti, pro suo principali
Præsidente agnoscere debeant, & is
possit constituere locū & tempus pro-
ximi Capituli annalis; an autem præ-
ter hoc aliquam majorem habeat au-
thoritatem, quam non habent alij Com-
præsides, nequaquam determinatur,
& si aliqua sit, non nisi ex privilegio
Pontificio, in quo expresse juri Cano-
nico & *capiti in singulis* derogatur, ha-
beri possit. Certe dicta statuta in cap.
de Capitulo annali, omnem potesta-
tem relinquunt Definitoribus & Com-
præsidentibus, tam durante Capitulo,
quam extra illud, idquè conformiter
sacris Canonibus. Quamvis consuetu-
do, quod à Præsidente appropinquan-
te Capitulo annalis tempore, juxta de-
cretum præcedentis Capituli, prævie
Abbatibus avisentur & citentur, ac in
causis arduis tempore intermedio oc-

currentibus, si usque ad instans Capitulum differri nequeant, ipse Præsidentis cum Diffinitoribus & Compræsidentibus, quod justum est, per majora decidere possit, improbari nequeat, nec sacris Canonibus contraria sit: ita tamen quod in proximo Capitulo de super Relatio fiat, & Præsidentis principalis se solo, sine consensu & placito Diffinitorum & Compræsidentium nihil statuere valeat.

Igitur potestas Præsidentum jam dictorum, sive Præsidentis principalis, & Compræsidentum ac Diffinitorum, in loco quatuor Præsidentum, ex ordinatione Pontificia in *cap. in singulis* subintrantium, ex dicto capite seclusis specialibus privilegijs Apostolicis, in eo consistit.

Primo, ut coram ipsis Capitulum celebretur, in eoquè diligens tractatus de reformatione ordinis & observantia Regulari habeatur. Et quod quatuor

tuor illis approbantibus, statutum fuerit, inviolabiliter, omni excusatione, contradictione & appellatione remotis, observetur.

Secundo. Ut dicti Præsides provideant, ubi sequenti termino debeat Capitulum celebrari.

Tertio. Ut in eodem Capitulo ordinentur Religiosæ, ac circumspectæ personæ, quæ singulas Abbatias, ejusdem Regni seu Provinciæ, non solum Monachorum, sed etiam Monialium secundum formam sibi præscriptam, *vice nostra* (verba sunt summi Pontificis) *studeant visitare, corrigentes & reformantes, qua correctionis & reformationis officio viderint indigere* &c. de quibus articulo sequenti. Quare ut bene observat *Tambur. de jure Abbat. tom. 3. disput. 1. quæst. 3. num. 24. & 25. Definitores & Compræsides, non solum Consultivum, sed etiam definitivum votum habent,*

habent, ut ipsa nominis Etymologia importat, & ea propter Abbas sive Præsidentis Generalis, nullam causam, quæ per constitutiones, sive ex consuetudinè, cum Consilio expedienda sit, iudicio suo absquè ipsorum Definitorum consensu collegialiter, & simul habito, definire potest. Unde primaria & principalis potestas Præsidentis est in præsidendo Capitulo, non sua, sed Definitorum & Compræsidentium simul collegialiter existentium, in anteriori Capitulo præfinitorum authoritate, Quare is potestatem non habet, pro suo libitu, vel tempus, vel locum, pro Capitulo proximo collegialiter indicta mutandi, vel decreta facta everrendi, Visitatores in Capitulo ordinaros deponendi, & alios extra Capitulum nominandi; cum hæc omnia Pontifex in Concil. Generali fieri velit. Ordinuntur, inquit, in eodem Capitulo, circumspecta persona qua visitent Monaste-

ria &c. in Capitulo inquit & non extra illud, ab aliquo in particulari. Quod si Præfidentale quid præsumat, talis Visitatorum nominatio, & constitutio: tanquam SS. Canonibus & constitutioni Concilij Generalis repugnans, est ipso jure nulla, & taliter constituti Visitatores, nullam acquirunt ad visitandum jurisdictionem, & quæ agunt & ordinant, vitio nullitatis laborant. Maxime cum Visitatores in Capitulo triennali vel annali nominati aut ordinati, suam potestatem non à Concilio Generali, sed à summo Pontifice accipiant, ut innuitur in istis verbis: *Vice nostra studeant visitare &c.* ac ita sint quo ad hoc delegati summi Pontificis, nullius nec Præfidentis, vel Diffinitorum Jurisdictioni, quantum ad sui amotionem vel aliorum, extra Capitulum constitutionem, subjecti. Gravissima proinde SS. Canonum ignorantia laborant, qui asserere audent, quod: Pri-

Primo, Præsidens principalis, sit omnium Abbatum & Religiosorum, Congregationi subsectorum & unitorum Legitimus Superior, possitq; Abbatibus vel Monachis, sine suorum Abbatum placito & consensu, solus extra Capitulum aliquid mandare; imo quod potestatem & Jurisdictionem habeat, omnes personas Congregationis sive Visitatores, sive Abbates, sive alij professi fuerint, puniendi, & circa illos disponendi, fratrem in quocunque Monasterio corrigendi, in custodiam recludendi, & à casibus reservatis absolvendi; cum ex superioribus & SS. Canonibus constet, solum Abbatem esse ordinarium suorum Monachorum, & eorum correctionem primo loco ad Abbatem spectare; nec major confusio in disciplina Regulari & ordine hierarchico induci possit, quam si Præsidens principalis, Visitatores & proprij

prij Monachorum Abbates, omnes in-
solidum potestatem & Jurisdictionem
habeant, se solis alijs irrequisitis, corri-
gendi, puniendi, incarcerandi &c.

Secundo, errant & graviter halluci-
nantur, qui asserunt; quod Præsidens
se solo habeat potestatem indicendi
Annale Capitulum, & pœnas per Ec-
clesiasticas ad hoc compellendi.

Tertio, Quod ejus definitionibus,
decretis & ordinationibus, omnes pa-
rere teneantur.

Quarto. Quod ipse Visitatores or-
dinet & approbet.

Quinto. Quod Abbatum Jura-
menta & Resignationes ipse suscipi-
at, & si Abbas amovendus & admi-
nistrator subrogandus sit, id illius au-
thoritate fieri debeat.

Sexto. Quod ad ipsum per visitato-
res, omnia Congregationis negotia re-
ferri debeant, ad illorumquè expedi-
tionem,

116 CAUTIO JUDICIALIS

tionem, ipse aliorum vicinorum Abbatum consilio uti, & extra Capitulum dum nullum subest periculum, decidere possit.

Hæc enim omnia menti Pontificis & constitutioni Concilij Generalis Lateranensis diametraliter repugnant, uti textum inspicienti clarum est. Sed & Bulla Regis pacifici, *cujus inscrutabili providentia* Congregationi Bursfeldensi concessa, nō aliud ordinat, quam quod dicta Congregatio, unum corpus & Capitulum præsentet, ad Instar fratrum de Observantia Congregationis S. Justinæ Paduanensis, sub S. Benedicti Regula degentium. Et idem Pius II. tam in jam allegata, quam in alia ad Episcopum Eistettensem Anno 1461 data, quæ incipit. *Inter cætera nostri cordis arcana*, nullius Præsidis principalis faciat mentionem, sed Abbatum &c. nam mox in principio. *Sane*

ait,

ait, pro parte dilectorum filiorum Abbatum, & reformatorum trium reformationum, videlicet Bursfeldensis &c. & paulò infra: ipsiq; Abbates & reformatores &c. utiq; innuere volens, quod conformiter constitutioni Concilij Lateranensis, supradictæ facultates & jurisdictiones, non penes unum Præsidentem etiam principalem, sed quatuor Præsides, durante Capitulo esse debeant, qui tamen ea propter nullam sibi authoritatē prælationis assumere possint. Quod etiam confirmatur ex jure Canonico, in quo similis Præsidis principalis nulla fit mentio, nisi in supra allegato cap. in singulis, & cap. Ne Religiosi x. 24. de Regul. ubi Pontifex statuimus inquit, ut Præsidentes Capitulis celebrandis secundum statutum Concilij Generalis, seu Patres Abbates seu Priores, fugitivos suos & ejectos de ordine suo requirant annuatim. Si enim Abbas
Gene-

Generalis, qui est tanquam proprius Episcopus totius Religionis, immediate sub Summo Pontifice constitutus, teste *Tamb. de jure Abbat. tom. 3. Diss. 3. Quest. 1. num. 5.* tantam potestatem qualis supra allegata est, non habeat; sed à majori parte Capituli in similibus dependeat: quomodo illam Præfidentis etiam principalis, Ordinario subjectus, prætereundere poterit? Et quis credat Abbates, maximè exemptos, inter quos plures sunt Imperij Principes & Abbates Imperiales, nulli nisi Summo Pontifici subjecti, fuisse tam imprudentes, ut cum sua Monasteria Congregationi unirent, voluerint se omnesq; suos Regulares, alicui Præfidi principali, alterius Monasterij Abbati v. g. Bursfeldensi, jam sub potestate acatholicorum existenti tanquam suo legitimo superiori & ordinario subicere? Certe antiqua, hucusque observata
 statuta

statuta Unionis & Congregationis Bursfeldensis, nullam majorem potestatem, dant Præsidi Principali, quam concedit Concilium Generale Lateranense: unde ergo aliam & majorem potestatem sibi arrogare poterit? Nisi ergo per nova indulta & privilegia Pontificia, in quibus Pontifex ex certa scientia, derogavit constitutioni Concilij Lateranensis probetur, quod Præsidi principali, tales jurisdictiones competant; debent omnia manere in ordinationibus dicti Concilij, nec possunt Abbates etiam in Capitulo annali vel triennali congregati, quidquam sine expresso consensu Pontificis contra statuere.

ARTI.

ARTICVLVS VI.

Quam potestatem habeant Visitatores, in Capitulo Annali constituti, in Abbatibus & Religiosos, Monasteriorum sibi ad visitandum conceditorum.

NUllum esse efficacius remedium sanam orthodoxamq; doctrinam expulsis hæresibus inducendi, bonos mores tuendi, pravos corrigendi, Religionem pacem & concordiam omnemque virtutes stabiliendi, disciplinam Ecclesiasticam & Regularem conservandi, & ubi collapsa est, reparandi, quam crebras Archiepiscoporum, Episcoporum & Prælatorum Regularium, sibi subjectarum respectivè Archi-Diœcesium, Diœcesium & Monasteriorum visitationes, optimè noverunt summi Pontifices, omniaq; Concilia Generalia,

lia, & ea propter Concilium Generale Lateranense. *Cap. in singulis & Cap. Ea que, de stat. Monach.* tam serio eandem Superioribus & Rectoribus inculcat. Cui insistens novissimum & omnibus modis absolutissimum Concilium Tridentinum, quantum ad Regulares de quibus in præfenti specialiter agitur *Sess. 25. cap. mandat. ut Monasteria omnia que Generalibus Capitulis aut Episcopis non subsunt, nec suos habent Ordinarios Regulares Visitatores, sed sub immediata sedis Apostolicæ protectione, ac directione regi consueverunt, teneantur infra annum à fine presentis Concilij, & deinde quolibet triennio, sese in Congregationes redigere, juxta formam constitutionis Innocentij III. in Concilio Generali: que incipit. In singulis &c. Ipsi autem Congregationibus constitutis, illarum Generalia capita, & ab illis electi Præsides vel Visitatores, eandem habeant auctoritatem*

G in

in sua Congregationis Monasteria, ac Regulares in eis commorantes, quam alij Praesides, ac Visitatores in caeteris habent ordinibus, teneanturq; sua Congregationis Monasteria frequenter visitare, & illorum reformationi incumbere, & observare quae in SS. Canonibus & in hoc sacro Concilio decreta sunt. Officium autem & potestas Visitorum, in Generali triennali vel annali Capitulo Ordinatorum magna est, & major quam Praesidis etiam principalis in & extra Capitulum. Ipsi enim ut Delegati Sedis Apostolicae Gloss. ad cap. in singulis. ibi. vice nostra: potestatem habent, non solum Monachorum, sed etiam Monialium Monasteria, vice Sedis Apostolicae secundum formam sibi praefixam visitandi, corrigendi, & reformandi, quae correctionis & reformationis officio viderint indigere, ita quod si Rectorem loci cognoverint ab administratione penitus amovendum, denuncient Episcopo proprio,

ut illum amovere procuret. Quod si non fecerit, Visitatores hoc referant ad Apostolica Sedis examen. Et cap. immediate sequenti Ea quæ de stat. Mon. Porro, ait, cum Visitatores, secundum statutum Generalis Concilij, ordinati à Generali Abbatum Capitulo processerint ad Visitationis officium exequendum, de statu Monasteriorum & Observantijs Regularibus diligenter inquireant, & tam in Spiritualibus, quam in temporalibus corrigant & reforment, quæ viderint corrigenda, ita tamen, quod Monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faciant, eisq; injungi pœnitentiam salutarem, juxta beati Benedicti Regulam & Apostolica instituta, non secundum morem prave consuetudinis, quæ quasi pro lege in quibusdam Ecclesijs inolevit. Ipsi etiam Visitatores, Monachos quos contumaces invenerint & rebelles, juxta modum culpa, vice nostra, regulari censura percellant, absque personarum delectu, non parcendo re-

bellibus, ob suam pertinaciam, vel potentiam amicorum, quin ovem morbidam eiciant ab ovili, ne inficiat oves sanas. Si vero Abbates in corrigendis juxta Visitatorum mandatum & regularia instituta se ipsis, seu Monachis inventi fuerint negligentes, proclamantur & corripiantur, & ita puniantur publice in Capitulo Generali, quod poena ipsorum sit alijs in exemplum. Quod si Abbas non exemptus, fuerit à Visitatoribus nimis negligens, & remissus inventus, id loci Diocesano denuncient sine mora, & per illum detur ei fidelis & providus Coadjutor usq; ad Capitulum Generale. Si autem dilapidator inventus fuerit, aut alias merito amovendus, per Diocesenum postquam sibi à Visitatoribus denunciatum fuerit amoveatur, absq; judiciorum strepitu à Regimine Abbatia, ac Monasterio provideatur, interim Administrator idoneus, qui temporalium curam gerat, donec ipsi Monasterio fuerit de Abbate provisum.

visum. Quod si forsam Episcopus hoc ad implere noluerit, aut neglexerit, Visitatores vel Præsidentes Capitulo Generali, defectum Episcopi Apostolica Sedi non differant intimare. Hæc eadem circa exemptos Abbates fieri præcipimus, per Visitatores & Præsidentes Capitulo Generali: depositione ipsorum Sedi Apostolica reservata, ita ut Abbatem qui amovendus videbitur interim per Visitatores vel in Capitulo Præsidentes ab administratione suspensio, Administrator idoneus Monasterio deputetur. Illorum autem excessus & alia, quæ visa fuerint intimanda Capitulo, Præsidentes nobis denunciarent, per fideles nuncios & prudentes, quibus de communi contributione Abbatum juxta cujuslibet facultates, sufficienter ministrantur expensæ. Sequentes autem Visitatores perquirant priorum Visitorum vestigia diligenter, & eorum negligentias & excessus referant sequenti Capitulo Generali, ut juxta culpam

eam pœnam portent. Idem etiam de Abbatibus Presidentibus Generali Capitulo precipimus observari.

Ecce accuratam & plenariam Officij & dignitatis Visitatorum descriptionem, ex qua pleraquè superius dicta confirmantur, patetquè officium Visitatorum consistere in sequentibus.

Primo ut à solo & in solo Capitulo & non extra illud nominentur & constituentur ibi *ordinentur etiam.*

Secundo. Quod sint Delegati sedis Apostolicæ, ibi *vice nostra studeant visitare.*

Tertio. Quod si ex scrutinio visitationis, in illaq; depositis, & probatis, viderint & iudicaverint Rectorem loci, ab officio & administratione pœnitus removendum esse, non ipsi potestatem habeant amovendi, sed id ipsū Episcopo proprio nunciare debeant, ut is illum amovere procuret, ibi, *ita quod si Rectorum:*

etorem : cum, hac tamen differentia, quod si Abbas non sit exemptus, talis denunciatio fieri debeat Episcopo, ut is vel det Coadjutorem usq; ad generale Capitulum, vel si dilapidator fuerit, posito ad tempus administratore eum amoveat : ibi. *Quod si Abbas non exemptus.* Sin autem Abbas fuerit exemptus, ejusdem excessus debeant vel à Visitatoribus, vel Præsidentibus Capitulo Sedi Apostolicæ denunciari, cum solus summus Pontifex sit Episcopus & Ordinarius exemptorū & illorum depositio, amotio, vel ab officio suspensio, sit Sedi Apostolicæ reservata : ibi. *Hæc eadem circa exemptos.*

Quarto. Obligantur Visitatores si facta à se denunciatione, Episcopus amotionem dilapidatoris vel nimium remissi & negligentis procurare noluerit, id ipsum Sedi Apostolicæ denunciare, ibi. *Quod si non fecerit. Licet c. ea*

qua. sub disjunctione talem denuncia-
tionem, vel Visitatoribus vel Præ-
sidentibus Capitulo liberam relinquat
ibi. *Quod si forsan Episcopus.*

Quinto. Potestas Visitatorum in
locis à se visitandis illimitata est, ex-
tenditq; se tam ad temporalia, quam
spiritualia. ibi, *Et tam in Spiritualibus.*

Sexto. Non habent tamen pote-
statem in delinquentes Monachos, ut
illos corrigere & punire possint, hæc
enim spectat *ad Abbatem loci*, tanquam
suorum Monachorum ordinarium, ut
supradictum est. ibi. *Ita tamen, quod de-
linquentes Monachos: nisi fortè Mona-
chi contumaces & rebelles fuerint, ita
ut proprius Abbas eos corrigere non
possit, in illo enim eventu accipiunt
potestatem, eos regulari censura per-
cellendi, idq; sinè personarum accep-
tione non attenta amicorum potentia,
servata nihilominus proportione inter-
cul-*

culpam & pœnam. ibi. *Ipsi etiam Visitatores. Rom. Haij Astrinext. quest. 7. num. 35. pag. 302.*

Septimo. Debent Visitatores se dirigere secundum Apostolica instituta, non secundum normam pravæ consuetudinis, quin potiùs pravas consuetudines abrogare debent. Ibi. *Non secundum normam &c.*

Octavo. Obligantur Visitatores, suorum Antecessorum vestigijs insistere, quæ bene ordinata executioni mandare, & ut executi in vigore persistant allaborare, nec non eorum negligentias, si quas in processu visitationis repererint, Capitulo Generali pro correctione denunciare. Ibi! *sequentes autem.* Præ omnibus autem accuratissimè attendere ne quid contra SS. Canones, & SS. Concilium Tridentinum statuatur.

Nono. Quod Abbatis negligentia

G 5

in

in corrigendo se ipso, & Monachis suis, primo loco puniri debeat à Capitulo, adeoq; non à Præsidente nec à Visitatoribus. *ibi, proclametur & corripiantur.* Negligentia verò Præsidentium Capitulo, & non supplementum Abbatis defectum ab Ordinario suppleri debet. *Hay Astri in ext. quest 7. num. 35. §. concluditur 2.*

Controvertitur autem an deputati à Capitulo Generali, vel Provinciali Visitatores, habeant potestatem & jurisdictionem Ordinariam, vel delegatam. Et licet quidam putent, talem jurisdictionem esse Ordinariam, cum ordinaria jurisdictio illa sit, quæ à Canone lege consuetudine vel electione originem habet, & Visitorum jurisdictio sit à Canone, & Concilio Generali Lateranensi *cap. in singulis*; quia tamè non est perpetua, sed tantum durans ad tempus Visitationis, illaq; finita ex-

spi.

spirans; ea propter dicendum est, talem jurisdictionem esse delegatam, illudque indicant verba, *vice nostra*, ad quæ *Glossa* asserit Visitatorem esse delegatum summi Pontificis, ita, *Tambur. in prax. crim. Abbat. quest. 1. num. 12. Card. Tusch. tom. 7. concl. 216. num. 12. ibi, Delegatam inquit, jurisdictionem habent Visitatores, etiamsi sint delegati vel subrogati loco habentis ordinariam jurisdictionem ad visitandum, ideo non possunt visitare nisi semel. Fider. de sen. cons. 145. in princ. verb. non est solutum dubium.*

Alia difficultas est, an Episcopi & Ordinarij possint non obstantibus Visitationibus à Visitoribus, in Capitulo Triennali vel Generali servatis, etiã ipsi Monasteria visitata vel visitanda auctoritate Ordinaria vel præventivè vel ex consequenti visitare. Et hujus difficultatis occasionem tribuit textus in cap. in singulis præcipiens, ut *Diœcesis*

ni Episcopi Monasteria sibi subjecta ita studeant reformare, ut cum ad ea, prædicti Visitatores accesserint, plus in illis inveniunt, quod commedatione, quam quod correctione sit dignum. Ex quo apparet, mentem Concilij Generalis esse, ut Episcopi Ordinum Visitatores, in visitandis Monasterijs prævenire debeant, & sic illa reformare, ut illi nõ habeant quod reforment, sed laudent. Et respondendum quod talia verba sint Monitoria potius quam obligatoria, Ordinariorũ, ac forte ante dicti Concilij Generalis constitutionem, sic fuisse in praxi servatum; sed Patres in dicto Concilio congregati, longa experientia edocti, compertum habebant, plus utilitatis tam in spiritualibus, quam in temporalibus, in Monasterijs sperari & expectari posse, si posthac Visitationis munus, ab ipsis Abbatibus diuturna praxi in Monachorum Regimine edoctis &

ver;

versatis obiretur, cum ea de causa talis constitutio emanarit. Optabantq; dicti Patres ut Ordinarij ante Adventum, primorum ex vi hujus constitutionis Visitatorum, ita omnia reformarent, ut omnia in visitatione prima bene ordinata invenirentur. Et hanc eorum mentem fuisse constat ex consequentibus, ubi Visitatoribus in Generali Capitulo deputatis demandatur, ut si videant *Rectorem loci ab officio amovendum, id denuncient Episcopo, ut illum amovere procuret*: adeoq; eosdem præviè visitasse necessario supponunt. Quare deinceps semper ordinis Visitatoribus exercitium visitandi relictum est, jure habituali apud Ordinarios remanente, vigore cujus si Ordinarij Visitatores, suo officio non satisfaciant, & talem negligentiam ab Ordinarijs moniti, infra sex Menses non emendent, ij visitare & corrigere possent, nullo privilegio

appellatione vel exemptione obstantem, quod tamen non poterunt, quamdiu ordinarij Visitatores Regulares commissum sibi visitationis munus diligenter obeunt & corrigunt corrigenda, & reformant reformanda, juxta SS. Canonum dispositionem, ita *Casspar Denichius Ioan. Bapt. Vivian. Barbosa & alij à Rom. Hay quest. 7. num. 35. citati.*

ARTICVLVS. VI.

Capitulum Triennale, Annale, vel etiam Generale, qualem potestatem tam in Abbates, quam Monachos habeat & que statueret possit.

AD reparationem status religiosi, longitudine temporum, ex naturæ humanæ inconstantia, & ad malum proclivitate, Religiosorumq; imperfectione à primo suo fervore paulatim dilabentis, Summi Pontifices in Concilijs

cilijs Generalibus, tam Lateranensi quam Tridentino sanctissimè ordinarunt, ut Religiosorum Ordinum Superiores, quotannis, alternis annis, aut etiam triennijs in unum convenirent, & Generale vel Provinciale Capitulū celebrarent, in eoq; tractatum instituerent de illis, quæ spectant ad incrementum & reparationem disciplinæ Regularis, correctionem excessuum ac defectuum, malarumq; consuetudinum clanculum irrepentium, ac vineam Domini devastantium, & præcipuè ad declaranda & explicanda, quæ in regula & statutis à Sede Apostolica approbatis, obscura & dubia sunt, ne si quilibet in particulari Prælatus, vel superior Regulam juxta suum placitum explicare attentet, innumeris disordinationibus, dissensionibus, & inquietudinibus sternatur via, & non jam Regulæ, sanctorum Patrum, sed voluntas

tas Abbatis vel Superioris, sit Regula Monachorum aut Regularium. Et hanc esse voluntatem Concilij Generalis patet ex *cap. in singulis*, ibi. *Hujusmodi vero Capitulum, aliquot, certis diebus continuè juxta morem Cisterciensis Ordinis celebretur. In quo diligens habeatur tractatus de Reformatione Ordinis, & Observantia Regulari, & quod statutum fuerit, illis quatuor (Præsidibus nimirum approbantibus) inviolabiliter observetur, omni excusatione, contradictione vel appellatione remotis.* Vigore cujus omnes, tam Abbates, quam Religiosi, obligantur ad observandum statuta in simili Capitulo decreta, ita ut necesse non sit, eosdem speciali aliqua formula ad hoc obligare, nam pleriquè Religiosi præter solemnem professionem, & vota solemnia Deo nuncupata nullo alio formulari astringuntur & tamen vigore professionis, quàm in ordine
emise-

emiserunt ad id obligantur, & observare coguntur.

Capitulum ergo statuere potest ea quæ pro ordinis Reformatione expediunt & ad observantiã Regularẽ conducunt; Sed super hoc quæstio occurrit, ut si aliquid sit quod sacris Canonibus contrariatur, & tamen ad observantiam Regularem conducere, eamq; promovere potest, an id ipsum à Capitulo Generali, vel triennali, etiam statui possit, præsertim cum defacto in aliquibus Religionibus similia statuta reperiantur. Et respondetur quod nullus Prælatus Romano Pontifice inferior, absquẽ speciali ejus auctoritate sibi tradita, potest aliquid statuere quod est contra jus commune. *cap. Quod super his de majorit. & obedient. Panorm. cap. cum in tanto num. 9. & 10. & alij Doct. Lex enim superioris, per inferiorem tolli nequit, Clem. ne Romani*

Romani de elect. quia inferior nullã habet Jurisdictionem in Superiorem *Novar. lib. 4. consil. tit. de Regular. Cons. 5.* & Inferior Superioris jura subvertere nequit. *Surd. cons. 98. n. 6. Tambur. de jure Abb. tom. 3. disp. 2. quest. 3.* In tantum quod Legatus de Latere licet habeat amplissimam potestatem, statuta contra S. Canones facta approbare vel confirmare non possit, & confirmatio in simili casu facta nihil juvat, ut fatetur *Gratianus discept. foren. cap. 9. num. 10.* & *Rota decis. 145. part. 1. & decis. 339. part. 2. in recent.*

Si proinde in aliquibus Concilijs Generalibus, sive provincialibus, statuta conderentur, quæ essent contra jus commune, idquæ absquæ privilegio speciali Sedis Apostolicæ, talia sunt absolute invalida, & nulla, nec ad illorum validitatem sufficit allegare privilegia communia & incerta, ut patet ex

Paney-

Panormitano in cap. 81. duobus de appellat.
& alijs à *Tamb. loc. cit.* nisi talia statuta,
de post essent à Summo Pontifice con-
firmata. Imo non sufficit allegare ge-
neralem licentiam condendi statuta:
sed requiritur ut Generalis, vel Præsi-
dens principalis, cum Capitulo obti-
neant specialem facultatem, ut possint
derogare juri communi. *Navarr. loc. cit.*
quod si non fiat, nullius erunt momen-
ti condita statuta, semper enim in re-
scripto Pontificio subintelligitur clau-
sula: ut statuta & statuenda sint licita &
honesti, nec sacris Canonibus contra-
ria. Et horum omnium ratio est, quod
Jus Canonicum principaliter intendit
hominem dirigere ad Deum, & venit
ad bonum publicum Ecclesiasticum,
unde statutum contrarium editum ab
inferioribus, præsumitur temerarium,
ambitiosum & contrarium fini æterno
& supernaturali. *Tamb. de jure Abb. loc.*
cit. num. 5. Sicut

Sicut Capitulum Generale, Triennale vel Annale nihil potest statuere contra sacros Canones; sic nec potest statuere, quod religiosi teneantur violare illa quæ sunt supra, infra, vel contra regulam, quam professi sunt. Summa autem juxta *Lessium de jure & just. lib. 2. cap. 21. Dnb. 9.* supra regulam; ire ad fideles ubi est manifestum periculum mortis, vel servitutis. Jejunare longo tempore, abstinere à carnibus ad unum Mensem, in Religione ubi hoc non est præscriptum, Quibus addit *Philippus Sanctissima Trinitate* suscipere curam animarum, Episcopatum E. G, vel Parochiam, quando regula similia non præcipit. Majores poenitentia quam sint in ordine consuetæ, nisi tales ob poenam alicujus delicti imponantur. Quod ultimum benè notandum est à Superioribus, qui quotidie novas poenitentias, hætenus in Ordine & Monasterio

cui præsumunt in consuetas excogitant,
 putantes, se posse quemlibet excessum,
 quâvis sibi placita pœnitentia corrige-
 re; aliquando per similes procedendi
 modos, Religiosorum suorum famam
 periculo exponentes. Infra verò regu-
 lam censentur nimia regulæ & statuto-
 rum mitigatio, ut e. g. in Regula S. Be-
 nedicti, abrogatio silentij nocturnis
 horis & locis determinatis, libera sine
 licentia Superioris & Abbatis extra
 Monasterium evagatio. &c.

Quibus præsuppositis, assertū, quod
 apud omnes fere Doctores teste Cor-
 dula in Regula Sancti Francis. c. 20. quæst. 2.
 commune est, demonstratur ex S. Ber-
 nardo lib. de præcepto & dispensatione c. 4.
 monentes, inquit, eos, non cogentes ad cel-
 siora: condescendentes eis cum necesse fue-
 rit ad remissiora. Et paulo supra eodem
 cap. Is, ait, qui profitetur spondet obedi-
 entiam, non tamen omnimodam, sed deter-
 mina-

mina-

minate secundum regulam, nec aliam quam
 S. Benedicti (loquitur de Benedictinis
 qualis ipse & sui erant) ut oporteat cum
 qui praest, non fræna sua laxare voluntati
 super subditos, sed præfixam à regula sibi
 scire mensuram, & sic demum sua imperia
 moderari, circa id solum quod rectum esse
 constiterit, nec quodlibet rectum, sed id
 tantum quod prædictus Pater instituit. Sic
 quippe habet professio: Promitto non quan-
 dam regulam, sed obedientiam, secundum
 Regul. S. Bened. NB. Non ergo secundum
 voluntatē Præpositi. Proinde si professo se-
 cundum Regulam, Abbas meus mihi aliud
 fortè imponere tentaverit, quod non sit se-
 cundum Regulam, aut etiam quod non sit
 secundum illa instituta quænam mihi qua-
 so in hac re necessitas imminet obsequendi?
 solū quippe à me posse exigi arbitror, quod
 promisi. Et cap. 5. Ergo Prælati jussio vel
 prohibitio non prætereat terminos Profes-
 sionis, nec ultra extendi potest, nec contra.

hici-

hicitra. Nil me Prælatus prohibeat eorum
que promisi, nec plus exigat quam promisi.
Eandemq; sententiã sequuntur D. Tho-
mas 2. 2. q. 104. art. 2. ad 3. D. Bonaven-
tura in 2. dist. 44. ad 3. q. 2. S. Antoninus 3.
part. tractat. 16. cap. 1. § 9. Cajetanus 2. 2.
quest. 88. art. 8. Durandus, Gabriel, Sotus,
Toletus, Azorius, Vasquez & alij; estque
communis & tam certa, ut citatus su-
pra Lessius asserat, non solum superio-
rem Regularem non posse ratione voti
obedientiæ, obligare subditum, ad ea
quæ sunt supra, contra, vel infra Regu-
lam: sed nec summum Pontificem, quia
hic non potest amplius vi voti obedi-
entiæ quam superior Regularis, cum
inferior non magis huic quam illi se in-
tenderit obligare per votum obedi-
entiæ, quamvis ut Pastor universalis Ec-
clesiæ (cui Dominus omnem potesta-
tem necessariam ad bonam Ecclesiæ ad-
ministrationem contulit in oves) plura
præ-

præcipere possit, quam superior Regularis v. g. capessere Episcopatum, vel aliam dignitatem extra Religionem, quod tamen Prælati Regularis præcipere non potest.

Certum ergo & indubitatum est, Capitulum Annale, nec contra sacros Canones, nec aliquid quod est supra, infra vel contra Regulam, statuere posse, & si quid statuatur id nullam obtinere roboris firmitatem, nec religiosos illorum observantiam obligari, vel coarctari posse, iisdemque injuriam fieri, si ad hæc coarctari velint. Quare dum Religiosi in Monasterijs Unionis Bursfeldensis, ante solemnem in Ecclesia Professionem, mane in Capitulo faciunt Professionem (ut erronee nominatur) seu potius promissionem ad manus Prælati, quo promittunt obedientiam Capitulo Annali Patrum de Observantia Bursfeldensi, submittentes se

statu-

statutis & statuendis ejusdem; talis promissio non aliter accipienda est, quam quoad illa quæ Ordinis reformationē secundum Regulam, & Observantias Regulares concernunt, ad quæ vigore constitutionis Concilij Lateranensis obligantur, nec per novam promissionem obligari necesse est. Cum absq̃ hoc opus periculosa alex sit, quod Novitij, & statutorum & statuendorum ignari, urgeantur ad promittendum illa, quæ an justa fuerint vel futura sint, nesciunt, utpote qui pro tunc, nec de statutis, an sacris Canonibus & voto obedientiæ quod præstant conformia sint, nihil sciunt, nec ut id sciant permittitur. Nulla etiam inter solemnem professionem & præcedentem manualementem promissionem sit connexio, licet illis absque ullo fundamento persauderi velit, quod solemnis professio manuali robur & firmitatem addat, &

H

sine

sine illa nullius vigoris sit; idque nullo allegato Canone, lege vel privilegio.

Quod si verum est, uti est, non posse Generale vel Annale Capitulum quidemquam contra sacros Canones, vel quod est, supra, infra, vel contra Regulam statucere, multo minus id poterit aliquis privatus Abbas, vel Superior, contra suos Monachos, vel Regulares, quibus absque hoc nulla est potestas statuta vel leges perpetuo valituras condendi, licet habeat Jurisdictionem quasi Episcopalem in suos. Cujus rationem allegat *Tambur. de jure Abb. tom. 3. disp. 3. num. 2.* quod scilicet Religio se habeat tanquam unum corpus politicum, debeatque servare unitatem quantum possibile est, quam servari impossibile erit, si quilibet Abbas in suo Monasterio, perpetua statuta, aliorum Monasteriorum statutis & aliquando totae Congregationi difformia & incognita,

ta, condere possit. Pro quo malo præ-
cavendo jubet S. Pater cap. 7. Regulæ
Octavo gradu humilitatis, *ut nihil
agat Monachus, nisi quod communis Mona-
sterij Regula & NB. Majorum hortantur
exempla, ut ita in omnibus Monasterijs
servent unitatem, in vinculo pacis.* Et
licet Abbas nomine Monachorum
non veniat in odiosis, singularitas ta-
men æque illi, quam alijs Monachis à S.
Patre interdicta est, ipseq; magis quo-
ad exemplum obligatur servare unita-
tem in Congregatione servari debi-
tam & solitam, quam ipsi Monachi.

Quibus tamen non obstantibus pro
dolor inveniuntur aliqui Abbates,
(absit enim omnes tales esse) qui suo-
rum Monachorum putant se esse sum-
mos Pontifices: ordinant, ædificant,
mutant quadrata rotundis, quod nocte
somniaut, per diem statuunt, suosque
Monachos ad illorum observantiam

H 2

per

per pœnitentias & cōtinuas persecuti-
 ones adigunt, & *quidquid voluerint, hoc
 dicunt sanctū, quidquid noluerint, hoc di-
 cunt non licere.* Pro suæ voluntatis ar-
 bitrio cuncta disponunt, & nullo habi-
 to Congregationis, Capituli Annalis,
 Visitatorum, vel sui Capituli placito
 vel consensu, quæ hætenus tam in alijs
 Monasterijs, quam suo, inconsuetæ e-
 rant, ordinant. Pœnitentias novas in
 Ordine nunquam practicas, nec Re-
 gulæ, Statutis, aut Capituli Annalis con-
 stitutionibus insertas, excogitant, &
 per continuas persecutiones observa-
 re & subire cogunt. Juste sibi oppo-
 nentes, nocte dieque, & tam diu affli-
 gunt, donec longo tædio fatigati in eo-
 rum voluntatem etiam Regulæ SS. Ca-
 nonibus & statutis sæpe difformem,
 condescendere debeant. Pro suo pla-
 cito, non data, sed quæ sita causa, à divi-
 nis suspendunt, infra alios degradant,
 ad

ad aliquot menses ordinaria portione
privant, & pro excessibus regularibus,
non sine periculo famæ & honoris, cu-
stodiæ mancipant, aliaque similia, quæ
singula recensere longum nimis, non
attenta suorum Seniorum contradi-
ctione & protestatione moliuntur.
Numquid horum similiumque Præla-
torum Monachi vivunt sub Regula S.
Benedicti? nequaquam; sed illorum
Regula est voluntas Præpositi, illisque
commune est illud: *sic volo sic jubeo, stat
pro ratione voluntas.*

De his S. Bernardus *tract. de mor. &
offic. Episc. cap. 9.* Miror, inquit, quosdam
*in ordine Monasteriorum Abbates, hanc
humilitatis Regulam, odiosa contentione
infringere, & sub humili quod pejus est ha-
bitu, tam superbe sapere, ut cum ne unum
quidem verbulum de suis Imperijs subdi-
tos prætergredi patiantur, ipsi proprijs o-
bedire contemnant Episcopis.* Ego addo

H 3

Præla-

Pralatis. Et paulò post. Quid hoc est
 presumptionis, O Monachi! Numquid
 nim quia Pralati Monachis, ideo non Mo-
 nahi? Nempe Monachum facit professio
 Pralatum necessitas. Vt autem non præju-
 dicet necessitas professioni, accedat non suc-
 cedat pralatio Monachatu. Alioquin quo-
 modo illud implebitur: Principem te con-
 stituerunt, esto inter illos, tanquam unus
 ex illis, manens inter humiles superbus, in-
 ter subditos rebellis, immitis inter man-
 suetos? ut te putemus, tanquam unum ex
 illis, videamus, tam exhibere paratū, qui
 exigere obedientiam: videamus tam li-
 benter Præpositis obtemperare subjectum,
 quam imperare subjectis. Quod si semper
 vis obedientes habere, & nunquam esse,
 probas te non esse unum ex illis, dum unus
 esse rerum ex obedientibus: à quibus dum
 te superbiendo segregas, quorum aggrega-
 ris consortio, patenter advertimus: & si tu
 vel impudenter contemnis vel impudenter
 dissi-

disimulas, reputari profecto inter illos te noveris, de quibus scriptum est: alligant onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere. Quorum ergo tibi indignius consortium judicas, Delicatorum Magistrorum quos veritas increpat, an obedientium Monachorum, quos amicos suos commemorat? Ait siquidem, vos amici mei estis, si feceritis quae precipio vobis, vides igitur quale est jubere, quod ipse non feceris; aut nolle facere, quod docueris.

Et S. Petrus Damiani de fug. dignit. Eccles. opusc. 1. cap. 2. Vnum autem, inquit, quod in istis novellis Abbatibus video, quod vehementer admiror, qui enim per decem annos, vel eo amplius sub alterius regimine constitutus, nunquam ad hanc potuit pervenire scientiam, ut perfectè Monachus videretur: nunc ipso die quo in Prælatione constituitur, ita Præsidentis in-

duit speciem, ita dominantis exprimit ma-
 jestatem, ut non nuper electum, sed natum
 dicas Abbatem. Fit repente severus in vultu,
 imperiosus in voce, ad corripiendum
 acer, ad judicandum promptus. Ipse si of-
 fenderit, jam omnino satisfactionis igna-
 rus dedignatur accumbere, nisi in octogona
 sella, ita preparata, ac si senatoria curulis
 in curia. Pro sua voluntatis arbitrio hoc
 precipit fieri, illa contestatorie interdicit,
 ligat, solvit, admovent, removet, & in his
 omnibus nequaquam à nobis Senioribus
 Consilium quarit, sed sibi ipsi sufficiens, ve-
 lut propriae potestatis jura disponit. Devo-
 tis quidem & subditis pollicetur gratiam,
 repugnantibus autem Phalarica spirat a-
 nimadversione vindictam, ut potius vide-
 atur in perfectorijs fascibus agere, quam
 Ecclesiasticae humilitatis officio deservire.
 Nauseant fauces ejus communia nobiscum
 alimenta percipere, necesse est coquis, plura
 atq; diversa unicuique ventri edulia pre-
 para-

parare. Nam grossus cibus, qui ex communi fratrum lebete depromitur, indignum puita teneri, & delicatissimi hominis iudicatur. Nuper egressus dormitorium, quiescere non potest, nisi secretum habeat, & singulare cubiculum, licet juvenculus, licet validus corpore nescit incedere, si desit baculus, quo se debeat sustentare. In his itaq; & alijs pluribus, quæ persequi longum est, ita subito Magister efficitur, ut in tota præsidendi regula, velut antiquus quidam Pater nihil offendere videatur, quam doctè, quã imperiose, novit cuncta velut quadam Majestatis Auctoritate præcipere, qui divitissime subditus, numquam sapuit suis præceptoribus obedire.

Ex quibus tam incidenter quam ex proposito adductis apparet, quantam sollicitudinem, & curam, impendere debeant Prælati, Abbates aliq; Superiores in Capitulo Cōgregatione quid statuam, quod sacris Canonibus adver-

H 5

satur.

fatur, & fit supra, infra, vel contra Regulam, quantæq; se confutioni exponant, sit talia statuant, & postea à Sede Apostolica cassari debeant. Præsertim dum inter viginti, triginta, vel plures Prælatos in Capitulo comparentes, aliquando pauci sint, qui sacris Canonibus ex professo studuerint. Sed nec suis Religiosis, tam nobili & præclaræ scientiæ operam dandi, occasionem præbeant, in qua si Antecessores nostri se diligenter exercuissent, nunquam Monasteriorum jurisdictiones tantam jacturam passæ essent. Quod autem quidam arbitrentur, melius & salutarius esse Religioso, si sedeat in Angello cum libello, nec debeant Religiosi legere plures codices argumentū est, quod Eximius P. Romanus Haij, alijq; diu refutarunt, nec refutationem meretur, eo quod ignorantia & socordia occasionem præstet.

stet. Et certè si talia principia antehac
in Ordine nostro practicata fuissent,
nunquam Ecclesia Sanctos, Gregori-
um, Bedam, Damascenum, Ildophon-
sum, Anselmum, Petrum Damianum,
Rupertum, Lanfrancum, Bernardum,
aliosque præclarissimos Doctores, &
lumina habuisset, nec hodiedum tot
præclari & eximij viri in Universitati-
bus publice Theologiam, & Sacros
Canones docerent. Optime ergò sal-
vo meliori facerent Prælati, si dum Ca-
pitulum Generale vel Annale celebra-
re intendunt, unum aut alterum infig-
nem, non solum nomine, sed re Cano-
nistam accerferent, cujus, vel quorum
Consilio, nihil contra SS. Canones sta-
tuerent, Dominicanorum, Francisca-
norum, aliorumque Ordinum exem-
plo edocti, qui nunquam talia Capitu-
la celebrant, quin præclaros Magistros
SS. Theol. Doctores & Lectores jubi-
latos,

latos, assistentes habeant. Videntur
 idipsum statuta Unionis Bursfeldensis
 cap. de Diffinitorum electione, & eo-
 rum Compræsidentibus, officio & au-
 thoritate innuere; dum præcipiunt
*Si questio aut causa proposita, brevi tracta-
 tu examinari & terminari posse præsum-
 tur, Præsidentes cum Diffinitoribus, cum
 oportuum viderint surgant, & seorsim
 diligenti inquisitione tractent, & termi-
 nent negotium, & diffinitionem suam scri-
 ptis commendatam, revertentes coram o-
 mnibus recitent. Possunt etiam ipsi Præs-
 dentes & Diffinitores, pro certiori & faci-
 liori cujusq; rei determinationi, advocare,
 quos voluerint, & eorum uti Consilio. Et
 paulo infra: Insuper ad Præsidentes spe-
 ctat, expedire causas intra annum emer-
 gentes, quæ Capitulum futurum expectare
 nequeunt, quæ si arduæ fuerint ad earum
 determinationem, omnes cum Diffinitori-
 bus conveniant, & si aliqui eorum forsitan
 inter-*

interesse commode nequiverint, alij loco ipsorum substituantur. Determinatas autem causas scripto commendent, de eis in futuro Capitulationem reddituri. Per quæ omnia superius de officio Præsidentum, & in particulari Præsidentis principalis ex Consilio Lateranensi adducta, approbantur, ratificantur, & confirmantur.

ARTICVLVS VII.

An Capitulum succedens, præcedentis Capituli statuta, abrogare & interpretari, possit?

Humanæ naturæ instabilitas, & continuæ rerum vicissitudinis, sic aliquando circumstantias factarum antehac sanctarum ordinationum immutant, ut quod ante salutare & laudabile erat, successu temporis, vigorem & salubritatem amittat & immutari

H 7

debe-

debeat. Si proinde contingat, ea quæ in præcedentibus Capitulis ante plures vel paucos años, quoad ordinis Observantias, bene ordinata fuerant, injuria, temporũ sic alterari, ut eadẽ cassari & aliter ordinari expediat: Quæritur, an succedens Capitulũ Añale, vel Generale, illa cassandi, & aliter ordinandi potestatem habeat; videturq; quæstio hæc supervacanea, cum Capitulum succedens, ex Consilio Lateranensi, eandem authoritatem & jurisdictionem habeat, quam præcedentia. Quare pro resolutione hujus dubij. Sciendum est, quod vel statuta in prioribus Capitulis lata, sunt irrevocabilia, ut v.g. Decretum diffinitivum prolatum, à toto Capitulo adversus aliquem Monachũ, idque servato ordine juris: vel sunt revocabilia. Prioris generis statuta, juxta communioem Doctorum sententiam, non potest subsequens Capi-

Capitulum, etiam si eadem authoritate & jurisdictione gaudeat, revocare, ejusdemq; ratio esse potest, quod Capitulum, tanquam in tali causa Judex sit functū (ut supponitur) officio suo & sententia transierit in rem judicatam, nec ab illa appellationis vel aliud remedium suspensivum interpositum sit. Posterioris vero generis statuta Capitulum subsequens interveniente justa & rationabili causâ, revocare, cassare, & annullare potest, nisi approbatio & confirmatio summi Pontificis intervenierit.

Dixi *nisi summi Pontificis & c.* quia si talibus statutis accesserit authoritas Sedis Apostolicæ subsequens Capit. sine expresso consensu, & licentia dictæ Sedis, similia statuta revocare non poterit, quia statuta sic confirmata, non tam status Religiosi vel alicujus ordinis, sed potius ipsiusmet Summi Pontificis

ficis

ficis statuta censentur, inferior autem nullo prætextu, quæ à Superiore Ordinata sunt, annullare & revocare potest. Felin. *in cap. cum accessissent, num. 9. de Constit.* Fagnanus *ad idem c. num. 17.* Et hæc intelligenda sunt, quando Pontifex per modum decreti, mandati, seu constitutionis, auctoritatem suam interposuit, & non tantum in vim privilegij: quia hujusmodi statuta; semper respiciunt bonum commune. Quare in præjudicium Religionis, Capitulum Generale, illa nullo modo abrogare potest, juxta *cap. si diligenti de for. compet.*

Confirmatio autem Summi Pontificis, duplex esse potest, substantialis & accidentalis. Substantialis & essentialis dicitur illa, quando Summus Pontifex, vult addere robur statutis, ut cum addit, *quæ omnia auctoritate Apostolica approbamus, & ab omnibus observari*

mandamus, decernentes, quidquid in con-
trarium factum fuerit, esse irritum & in-
ane. In tali enim casu, vult illa nomine
suo subsistere, nec potest Capitulum
Generale, vel Annale, leges & statuta
propria, hoc modo confirmata abro-
gare, quia censentur quasi ab ipso Sum-
mo Pontifice lata, & aliorum potestati
quantum ad annulationem, non am-
plius subiecta. Alia est confirmatio ac-
cidentalis, ut cum Pontifex declarat,
statuta à Capitulo facta esse laudabi-
lia, & à subditis ac religiosis observan-
da, nec speciale illis robur, & obliga-
tionem superaddere intendit. Et talia
statuta subsequens Capitulum, si pro
bono disciplinæ Regularis ita expedi-
at, reformare, & annullare potest, aliaq;
pro loco, tempore, alijsq; occurrenti-
bus circumstantijs, statuere. Inter-
pretationem statutorum quod attinet,
illa vel est judicialis, vel doctrinalis. Ju-
dicia

dicialis vel juridica est, quæ competit illi soli, qui condit statuta; ejus est enim interpretari, cujus est condere *Gloss. ad cap. cum venissent.*

Quare si statuta Ordinis, sint à Summo Pontifice substantialiter (juxta ea quæ supradicta sunt) confirmata, eorum interpretatio, non erit penes Capitulum Generale, vel Annale, sed solum Pontificem, eo quod censeatur Pontifex, per talem confirmationem fecisse sua. Quod si tantum sint accidentaliter confirmata, vel clara, potest non solum Capitulum, sed etiam alius eorum interpretationem facere. *Ita gloss. citata: Sed numquid incidenter potest alius cognoscere quam Papa? Videtur quod sic & paulo post inspiciendo privilegium, si verba sunt manifesta, iudex potest dicere non obstat privilegium. Et infra. Dicas, quod hoc habet locum, quando verba obscura sunt, & ambigua, quia tunc ejus*

est interpretari, cujus est condere: ubi vero aperta sunt & clara, potest iudex dicere, obstat privilegium, vel non obstat argumentum decretalis. Interpretatio autem doctrinalis, est illa, quam faciunt Doctores, & illa nullam obligationem importat nec legislatorum juri præjudicat.

Igitur statuta à Summo Pontifice, vel Concilio Generali, autoritate Pontificia confirmata, per Capitulum Generale vel annale cassari vel immutari nequeunt. Sed quid si talia statuta essent à Concilio Basiliensi confirmata? numquid idem robur habebunt, quam habeant ab alijs Concilijs confirmata? qui sentiunt dictum Concilium fuisse legitimum & æcumenicum, affirmativè indubie respondebunt, qui verò contrarium putant & negativè resolvent. Pro hujus ergo dubij resolutione, ex decisione rotali coram Cocchino

cino

cino Decano; Trevirensis Abbatia S. Maximi Veneris 24, Januarij 1625.

Sciendum est Concilium Basiliense, in principio autoritate Summi Pontificis indictum, & œcumenicum fuisse, præseditque in illo nomine sanctitatis, Julius Cardinalis Cæsari- nus, cujus autoritate aliquamdiu, & eousque fuit continuatum, donec illicita potestate usurpata, & in Pontificem Romanum omni Judicio & subjectioni coactivæ, jure divino exemptum, Judicium suum ipsi converterent, & Pontifex legatum suum omnesque alios Episcopos avocaret. Quando vero post illorum discessum, Synodus sub præsidio Cardinalis Arelatensis continuata, invitoque Pontifice prorogata est, non tantum œcumenica sed & legitima Synodus esse desijt. Nam eo tempore, quo Concilium in Pontificem sententiam pronunciare ausum est,

est, omnes præcipue Episcopi disces-
serant, & Cardinalis Arelatensis, præ-
sidentis sibi munus assumpserat, & quia
Episcopi paucissimi erant, introduce-
runt in Synodum ingentem Presbyte-
rorum multitudinem, ut contra for-
mam omnium Conciliorum, non Epi-
scoporum sed Presbyterorum Syno-
dus esset. Et Deus Optimus Maximus
sententiam suam dicere volens, tam
horribili peste Basileam affligebat, ut
major pars eorum, qui remanserant in
conciliabulo, vel extincti vel recedere
coacti sint. Ita refert Æneas Silvius
in hist. concil. Basel. cui ipse interfuit,
quod Concilium, in Concilio Latera-
nensi ultimo sub *Julio 11. sess. 4. sub Leo-
ne X. sess. 11. appellatur Schismaticum, se-
ditiosum, & nullius prorsus authoritatis.*
Falsumque ea propter est, quod Nico-
laus V. decreta dicti Concilij appro-
baverit, & confirmaverit, licet quoad
infer-

infectum punctum electionis acceptatum sit, quia id pro pace Germanorum, placuit Pontificibus subsequentibus acceptare, illisque robur, quod alias non habebant auctoritate Apostolica superaddere. Hæc Rotalis decisio, ex qua elucet, statuta in Concilio Basiliensi approbata, nullam ex hoc obtinere auctoritatem, vel roboris firmitatem, tantumque subsistere & valere, quantum Sacris Canonibus conformia & non adversantiâ sunt.

ARTICVLVS VIII.

An, quos, et quomodo SS. Canones obligent?

ANtequam ad decisionem hujus quæstionis procedatur, prius quid nomine sacrorum Canonum intelligatur inquirendum est. Et quidem Prosper Fagnanus *ad cap. Canonum* statu-

epta
 ano
 uen
 quod
 Apo
 s de
 cilio
 hoc
 s fir
 : va
 con
 no
 jus
 rius
 in
 ui
 um
 t h
 statuta X. i. de constit. post recensitas va-
 rias explicationes verbi Canonum à n. 1.
 usq. ad 20. tandem num. 21. caterum in-
 quid Canonis nomine frequentius usur-
 pantur, illæ tantum constitutiones quæ in
 corpore juris sunt clause ut cap. si Romano-
 rum 19. distinct. Vnde Bulla, motus pro-
 prij, Brevia, Regule Cancellaria, decreta
 consistorialia & alia hujusmodi, quæ edun-
 tur à Summis Pontificibus, sine Concilio,
 & sunt extra Corpus juris, non consueve-
 runt Canones appellari. Et propterea Gre-
 gorius XIII. in constitutione, quæ incipit:
 cum pro munere: edita 1. die Julij 1580. sub
 Corpore juris Canonici complectitur tan-
 tum Decretum Gratiani, una cum De-
 cretalibus Gregorij IX. in hac compilatio-
 ne insertis. Librum sexti, Clementinas,
 & Extravagantes, sed & Franciscus Bo-
 artinus Doctor antiquus, relatus hic
 per Joan. Andr. num. 1. dicebat, post
 tractatū fidei positam fuisse hanc constitu-
 tionem,

tionem, qua ostendit observandas constitutiones infra scribendas: & ita intellexit verba illa, Canonum statuta pro constitutionibus clausis in Corpore juris. prout intellexit Tridentina Synodus in cap. 20. Sess. 25. de reform. cum distinxit Sacros Canones à Concilijs Generalibus & alijs constitutionibus Apostolicis. Unde etiam in confirmationibus privilegiorum, & statutorum, quæ hodie à Sede Apostolica conceduntur, in forma communi consuevit apponi, hæc clausula dummodo tamen Sacris Canonibus, Concilij Tridentini decretis, & constitutionibus Apostolicis, non sint contrarii. Canonibus id est redactis in Corpus juris.

Nomine etiam Canonum veniunt declarationes à Summo Pontifice editæ, & faciunt jus quoad omnes c. 1. de bigam. lib. 6. cap. 1. de privileg. eod. lib. d. cap. fin. Decretum autem Gratiani non venit

venit Canonum appellatione. Ita Joan^o
Andr. *in cap. 2. num. 24. de rescript.* se-
quuntur *Abbas n. 9. Petrus de Anch. in*
rejeet. hujus cap. num. 48. & comuniter
Doctores. Quia generaliter aliam au-
thoritatem non habent, quam ipsa de-
creta & decretales. Et in tantum cen-
sentur Canonizatae, in quantum à Pon-
tifice decretalibus inseruntur. Ob
eandem causam nec Rubricæ decreti,
nec Paleæ Canonum nomine veniunt,
Fagn. *loc. cit. à num. 40. usq; 45.* Qui-
bus præsuppositis, ad primam quæstio-
nis partem, an scilicet Canones obli-
gent, respondetur affirmativè. Patet ex
Concilio Meldensi cap. 34. alias 10. sub Ser-
gio II. ab Episcopis Gallie Meldis inchoato
anno 845. & anno sequenti Parisiis abso-
luto, cujus decreta Sedes Apostolica
confirmavit, ut fatetur in sua præfatio-
ne Benedictus Levita, & patet ex in-
scriptione quæ habetur post præfatio-
nem

nem Concilij teste *Fagnano pag. 346*
 Eius formalia sunt. *Canonum statuta con-*
stodiantur ab omnibus. Et nemo in actio-
nibus, vel judicijs Ecclesiasticis, suo sensu
sed eorū authoritate ducatur. Ex quibus
 patet Canones omnes esse in præcepto
 ut colligitur ex verbo imperativo *con-*
stodiantur, nam quod imperatur præcipi-
tur, & quod præcipitur imperatur, c. quis
quis præceptis 14. q. 1. Et c. in his de verb.
signif. ut hic per Ægid. Bellam in secundo
notab. anchor. n. 19. Fagn. 47. & 84. unde
 Canones non obligant tantū ad pœnā
 sed etiam ad culpam. Cum hac tamen
 distinctione, quia vel aliquis primo a-
 git contra Canones ex contemptu,
 credens Ecclesiam non habere illo-
 rum condendorum potestatem, & pu-
 nietur, ut hæreticus *c. nulli fas 19. dist.*
& melius in cap. 1. 22. distinet. vel secun-
 do aliquis venit contra Canones præ-
 cipientes vel prohibentes, quia non
 curat

curat se legi subicere, & tunc est propriè contemptus & inobedientia, & peccatum mortale, talisque vocatur transgressor & punitur pœna depositionis, dummodo juxta Collector & Bellam, monitio præcesserit, *c. dudum 2. de Elect. & S. ult. 4. dist.* vel tertio quis venit contra Canones ex infirmitate, negligentia, vel alia passione, & non est transgressio vel peccatum mortale, nisi Canones ipsi aliunde obligationem gravem importent. Ita post *DD. Thomam Archid. in c. quicumq; 81. dist. Abbas hic n. 9. quos l. c. citat & sequitur Fagnanus.* His adde ex *comp. hic num. 1. quod qui Canones non habet, redarguendus est de neglectu. Qui habet & non servat, de temeritate increpandus est. c. si decreta 20. dist. Qui vero in contemptum Ecclesiæ, non servat Canones, hæreticus censendus est. c. de libellis ead. distinct.* Quorum omnium funda-

mentalis ratio est, quod Summus Pontifex, sit Vicarius Christi, totius & Universalis Ecclesiæ Pastor, omniumque indubitatus & legitimus Superior, ad eoque potestatem habeat, leges ferendi, & subditos ad eas obligandi.

Quantis proinde in periculis versentur, qui licet sciant, & sepius sufficienter præmoniti sunt, se in gravissimas SS. Canonum pœnas, excommunicationem majorem, & in illa persistendo nec absolutionem curando, irregularitatem à solo Summo Pontifice tollendam incidisse, sine ullo scrupulo conscientię audent quotidie divina celebrare, & ad Altaria accedere, peccata peccatis, & sacrilegia sacrilegijs cumulare, prudens & conscientiosus Lector consideret. Quasi vero per ipsorum temeritatem & contemptum, & quia homines nullius conscientię, nullo sacro Canone vel lege, sed propria

pria sua voluntate ductos, sibi assistentes habent, tollatur Vicario Christi potestas per Canones se obligandi, & illi per talem vilipensionem suum vigorem omittant, etiam in locis ubi tales hactenus observari consueverunt & debuerunt, nec per contrarium consuetudinem abrogati sunt, vel abrogari potuerunt.

Ad secundam, questionis partem patet responsio ex textu & verbo *omnibus*, *custodiantur* inquit *ab omnibus* ad quæ *Fagnan. d. c. n. 55. nota* inquit *principalem Regulam hujus textus videlicet constitutiones Canonice ligare omnem creaturam. Concordat cap. si quis omnem i. q. 7. c. Romanorum 19. dist. & c. fin. inf. eod. Et quamvis glossa exponat verb. omnibus scil. subditis, tamen ut inquit Innoc. hic num. 1. hæc non est bona glossa, quia Conditori Canonum, & Vicario Creatoris, omnis creatura subiecta est. Et hoc dictum*

dictum Innocentij quotidie à Docto-
 ribus allegatur & probatur, ut per
 Abb. hic num. 2. potest ait allegari textum
 Evangelij, fiat unum ovile & unus Pa-
 stor: neminem Christus excipit ab hoc ovile
 & à subjectione unici Pastoris. Et vide
 pulchre per Innoc. in cap. quod super
 his de voto, ubi ponit illam authorita-
 tem, quodcumq; ligaveris, & optime fa-
 cit illa autoritas ad propositum, nihil
 excipit; Quodcumq;. Et licet Hostien-
 sentiat cum glossa textum Canonis, &
 verbū omnibus ad solos subditos se ex-
 tendere, & excludi excludendos, sen-
 tiantque paganos & infideles, qui in Spi-
 ritualibus non sunt subiecti, sed tan-
 tum in temporalibus, nec possit alius
 quis quam subditis legem imponere;
 tenendum tamen est, cum Innocentio
 cap. quod super his n. 3. de voto, quem hic
 num. 64. & consequentibus citat & se-
 quitur Fagnan. Credimus (inquit Inno-
 cent.)

cent) imo scimus secundum Host. & Ioan. Andr. quod Papa, qui est Vicarius Christi, potestatem habeat, non tantum super Christianos, sed etiam super infideles. Etenim cum Christus plenam receperit potestatem, unde in psalmo: Deus Iudicium tuum Regi da: non videtur diligens Pater familias, nisi Vicario, quem in terra dimittebat, plenam potestatem super omnes dimisisset. Item Petro & successoribus ejus, dedit claves Regni caelorum, & dixit, quodcumq; ligaveris. Item alibi, pasce Oves meas. Omnes autem tam fideles quam infideles Oves, sunt Christi per creationem, licet non sint de ovili Ecclesiae, & sic per praedicta apparet, quod Papa super omnes habeat jurisdictionem & potestatem de jure, non de facto. Quare gentilis, qui non habet legem nisi naturæ, si contra illam peccet v.g. per Sodomiam, cultum Idolorum, aliaque similia crimina, non est dubium, quin à Vicario Christi, cui omnes

mnes animæ, tanquam oves commissa
 sunt, puniri possit. Sic Gregorius & In-
 nocentius mandaverunt comburi Ju-
 deorum librum *Thalmud*, continentem
 multas hæreses, jusseruntque puniri il-
 los, qui dictas hæreses sequerentur &
 docerent. Idemq; Innocentius infra
*Et licet aliquando Papa omittat pœnas ju-
 stas & debitas, omnibus prædictis inferen-
 das, est, quia vel facultatem non habet
 (scilicet de facto) vel propter pericula &
 scandala, quæ inde obveniunt, vel evenire
 timerentur; potestas tamen faciendi est
 apud eum.*

Sed his diutius immorari superva-
 caneum judico, cum præsentis propo-
 siti tantum sit, demonstrare, quanta sit
 obligatio observationis sacrorum Ca-
 nonum, apud Catholicos & fideles, &
 maximè apud personas Ecclesiasticas
 & Religiosas, quæ speciali modo in
 professione fidei, ad sacrorum Ca-
 nonum

nonum receptionem & observantiam
se obligant.

Ad tertiam quæstionis partem, pater
solutio, ex responsione, ad primam par-
tem quæstionis, ubi responsum SS. Ca-
nones obligare omnes, ad culpam eti-
am mortalem, in materia tamen singu-
lis applicabili. Quare in his SS. Cano-
nibus, & Pontificijs constitutionibus,
minimè attendi debent futilia aliquo-
rum argumenta, quibus earum vim &
obligationem eludere conantur.

Primo, quod tales SS. Canones &
Pontificiæ constitutiones, non sunt in
partibus publicatæ.

Secundo, quod non sint receptæ.

Tertio quod usus sit in contrariū, &
longitudine temporis contra eas præ-
scriptum sit. Contra enim est, quod
ex constitutionibus Pontificijs, & præ-
xi Romanæ Curix, sufficiat publicatio
facta Romæ, ad Valvas Basilicæ Prin-

cipis Apostolorum, Cancellariæ Apo
 stolicæ, in Acie Campi Floræ, ac in
 alijs locis solitis & consuetis urbis. Quæ
 publicatione de mandato Pontifici
 facta, etiam si in singulis provincijs non
 sint publicatæ, vim obtinent & au
 thoritatem, habenturque pro effectua
 ris, & usu receptis, & obligant inferio
 res ad eorum acceptationem & invio
 latam observationem. Cum enim
 summus Pontifex, sit supra omnes leges,
 adsitque illius indubitata potestas, a
 Christo Domino concessa, & obligan
 di voluntas, publicatione Provinciali
 non tenetur, adeoque illius leges, Canones
 & constitutiones quoscumque, & ubique
 obligant, nec possunt per non usum,
 contrariam & longissimi temporis eti
 am mille annorum consuetudinem,
 abrogari. Unde Generalis Regula est,
 quod *contra SS. Canones, decreta Conci
 lij Tridentini & constitutiones Pontificias,*
 non

non possit opponi, non usus, non receptio, præscriptio, aut immemorialis etiam contraria consuetudo. Et huc collimant clausulæ irritantes constitutionibus Pontificijs, & Bullis Apostolicis insertæ. Non obstantibus quibuscumq; consuetudinibus, etiam immemorialibus &c. quarum tanta vis est & potestas, ut enervet, evertat, destruat, quascumq; consuetudines contrarias, jam introduci cœptas, omnesque actus talibus constitutionibus adversantes. Prosper Fagnanus *de Treuga & pace, cap. treugas num. 51.* hæc in summo Pontifice tam certa judicat, ut secundum fidem negari non possint, sæpiusque decisum est *in rota apud Cataquens. decis. 204. num. 1. & 2. part. 3. decis. 197. num. 3. & 4. Decis. 213. num. 2.* Item in *una Trevirens. Abbat. S. Maxim. die 24. Januarij 1625.* quam quoad clausulas concernentes, articulo sequenti adducam. Vid. Dia-

nam, Zypæum Suarez & alios, que
 citat & sequitur Fagnanus. Et hæc pro
 refutatione insolentium, & superbo
 rum ingeniorum, SS. Canonum vim
 & obligationem enervare conantium
 paucis remonstrata sint, ut videant
 populi, & subditorum acceptatione
 consensu, vim obligandi, SS. Canonibus
 & constitutionibus Apostolicis, in
 esse. Quia vero consuetudo in sacris
 Canonibus fundata, si rationabilis sit,
 efficaciam habet tollendi obligatio-
 nem legis, hinc, pro majori hujus ma-
 teriæ dilucidatione fit.

ARTICVLVS IX.

*An consuetudo sacris Canonibus
 contraria, eorum vim & obligatio-
 nem tollat?*

Illis, qui se sentiunt sacrorum Cano-
 num authoritate constringi, nihil
 tam

tam familiare est, quam ut conscientijs suis quoddam levamen & solatium faciant, asserendo SS. Canones, quibus sub gravibus pœnis alias obligarentur, contraria consuetudine abrogatos esse. An vero talis prætextus & allegatio, eos in conscientia securos reddat, patebit ex sequentibus. Certe ad inducendum consuetudinem contra Canones multa requiri, patet ex *decisione rotali in una S. Maxim. Treviren. Abbatia coram Decano Coccino 24. Januarij 1625.* quam ea propter quoad clausulas concernentes hic inserere volui.

Secundo fuit principaliter responsum, quod ad inducendam consuetudinem contra Canones, requiritur scientia, & expressus consensus Papæ, alias nunquam per contrariam consuetudinem lex abrogatur. Quia summus Pontifex non habet potestatem à populo, sed immediatè à Deo; & ideo

non est populus, qui inducit consuetudinem, contra sacros Canones, sed auctoritas Papæ permittentis. Abb. *in c. fin. n. 8. in fin. de consuet.* Salas *de Legib. q. 97. tract. 14. disp. 19. sect. 6. num. 59. vers. Hac sententia.* Quod in lege civili secus est: nam lex civilis tendit ad bonum publicum, & utilitatem privatorum: unde si populus vult sibi præjudicium inferre, Principes ab eodem populo potestatem habentes non curant, L. *De quibus. vers. Nam cum ipse, ff. de leg. S. Thom. 1. 2. q. 47. art. 3. in resp. ad 3.* Abb. *in c. fin. n. 9. de consuet.* Driedon. *de libert. Christ. c. 11. ante fin.* Jus autem Canonicum, principaliter intendit hominem in Deum dirigere, & venit ad bonum publicum Ecclesiasticum, & cum sit institutum à potestate spirituali, illa non potest in Laicos cadere. Abb. & Driedon *locis præcitat.* Hinc ergo cum consensus Papæ
 opere.

operetur ad istam consuetudinem inducendam, requiritur illius certa scientia, ita ut non sufficiat error, ut dictum est, & simul requiritur animus inducendi consuetudinem gloss. *in d. c. fin. in verbo legitime*, ubi Abb. n. 17. & facit text. *in lege 1. c. Que sit long. consuet.* Quare si consensus Papæ est ille, qui consuetudinem inducit, & etiam ad hunc effectum requiritur certa scientia, & voluntas inducendi consuetudinem, non potest deduci voluntas, nisi expressus consensus ad sit; multa enim per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente iustitia toleranda non essent, ut dicit text. *in cap. Cum jam dudum 18. in fin. de preb.* quem in puncto allegat Gloss. in §. *leges in verb. Abrogatæ distinct. 4.* & ex istis rationib. convincitur Vasq. *q. 2. artic. 97. disp. 177. c. 12.* dum dicit, nihil referre, quod Papa recipiat potestatem à Deo,

à Deo,

à Deo, & non à populo, ut consensus
 ejus tacitus, non possit operari, ad de
 rogandum suæ legi: ut enim ex præ
 dictis apparet multum refert, quod
 Papa immediate potestatem habeat à
 Deo. In hoc autem casu, nedum non
 adest expressus consensus summorum
 Pontificum; sed nec etiam scientia ut
 in tertia responsione ostendemus.

Et quod requiratur nedum scientia,
 sed etiam expressus Papæ consensus ad
 inducendam consuetudinem contra
 Canones, etiam quantocumque tem-
 poris spatium illa fuerit servata; tenent
 Gloss. in d. §. *leges in verbo Abrogat. dis-*
tinct. 4. Archid. in c. *cum de Benefic. n. 2.*
circa. med. vers. Nam & ibi notat de præb.
in 6. ubi optimè dicit, casum esse ex-
 pressum in cap. *consequens.* Et in c. *No-*
lite. 11. distinct. c. facta. 9. q. 3. & c. illud.
& c. ridiculum 12. distinct. Joan. Andr.
 in d. cap. *cum. de Beneficio post princ. Ge-*
 min.

min. n. 6. Franch. n. 3. & 4. Antonin.
 in Sum. part. 1. tit. 16. unic. §. 2. ante fin.
 vers. Dicit autem Iohannes. Joan. de Salas
 de legib. q. 97. tract. 14. disp. 19. n. 62. in
 fin. quam sententiam sequuta fuit Ro-
 ta in Romanae observationis contractus 23.
 Octob. 1551. coram Chiffanen. relata
 apud Veral. decis. 204. n. 3. part 3. & in
 Romana concordia S. Petri 12. Februarij
 1610. coram Reverendiss. D. meo Ca-
 valerio, nunc S. D. N. Darario, quæ
 eo magis de plano procedunt, cum
 cap. Quia propier, habeat decretum ir-
 ritans, ut considerant Archid. Joann.
 Andr. Gemmin & Franch. locis prædi-
 ctis, cui sententiæ consonat etiam di-
 ctum Goffr. & Innoc. in cap. Ad nostram
 in princ. de probat. ubi lex, quæ est con-
 tra jus commune, non debet servari,
 cum non sit inducta de certa scientia
 ejus, cujus est condere, & mutare le-
 gem. l. de quibus ff. de legib.

Tertio

Tertio principaliter etiam fuit responsum, quod communis & indubitata conclusio est, legem Papæ non posse abrogari, saltem absque illius scientia, ut egregie probat Driedon. *de libert. Christ. d. lib. 1. cap. 2. in fin.* Valquez ad S. Thomam 1. 2. q. 97. & hanc opinionem ab omnib. teneri affirmat Petrus de Lorca ad 1. 2. S. Thom. in tit. de legib. disp. 29. in princ. & late fuit deductum in d. causa Romana concordie S. Petri. Quæ scientia, ex qua arguitur consensus hic non adest, sed error qui non sufficit ad inducendum consuetudinem, ut supra est dictum. Scientia enim summorum Pontificum, quæ deducitur ex confirmationibus, non adest cum electiones nullas confirmaverit, absq; certa scientia. Bart. in l. si constet. 12. num. 2. ff. de appellat. ubi quod per confirmationem, non confirmatur electio invalida, ni fieret ex certa scientia.

scientia. Bald. *in l. Nominaciones, 27. n. 2. vers. Iudic. c. de appellat.* ubi quod confirmatio Superioris, non purgat vitium electionis, nisi Princeps confirmet ex plenitudine potestatis. Et loquitur in terminis electionis, in qua non fuit servata forma cap. *quia propter Franc. Marc. dec. 227. n. 5. & 6. part. 1. Innoc. in cap. cum dilecti 32. n. 1. de elect. Alex. cons. 58. n. 8. lib. 1.* Ubi quod nec certa scientia præsumitur, nisi probetur. In proposito autem, sive dicamus verba confirmationum, de per se importare, quod Papa ex certa scientia confirmaverit, sive non; nihilominus, utcunq̄ue sit; veritas est, quod cum summi Pontifices confirmaverint electiones, tanquam Canonicas & verè non sint tales, cum illis non fuerit insertus tenor; præsumuntur circumventi ab ijs, quibus electiones examinandas mandarunt, Felin. *in c. cum à nobis, n. 3. de test.*
Ruin.

Ruin. *cons. 41. n. 15. vers. secundo, respondendum lib. Gabr. Conc. l. 1 n. 42. & sequens de probat.* Hucusq; decisio rotalis.

Frustra ergo sacrorum Canonū contemptores, allegant contrariam consuetudinem, quæ nisi sit inducta, cum certa scientia & expresso consensu summi Pontificis, non consuetudinis sed corruptelæ vim habet, nec sequentes à gravi peccato liberat, si Canon consuetudini contrarius, gravem obligationem post se trahebat. Adde quod allegans consuetudinem, quæ facti & à lege exorbitans est, non solum illam probare teneatur, sed etiam simul demonstrare, quod ea sciente, consentiente, & non contradicente Pontifice, inducta sit.

Sed & ex adducta decisione rotali manifestum est, non probari scientiam summorum Pontificum, cum electiones nullas confirmaverit, nisi id ex cer-

ta scientia fecerit, sciveritq; electionis nullitatem, & substantiales defectus & nihilominus autoritate absoluta, qua est supra Canones, ob causas rationabiles sibi notas, confirmaverit. Quod nisi fecerit, per confirmationem, non confirmatur electio invalida, nec confirmatio Superioris, purgat vitium electionis, nisi Princeps confirmet, ex plenitudine potestatis. Quare si Pontifex confirmet electiones tanquam Canonicas, quæ verè tales non erant, presumitur circumventus ab illis, quibus electiones examinandas commiserat, & confirmatio nihil operatur, cum quod firmum non est, confirmari non possit. Quæ si vera sint, de confirmatione summi Pontificis, quanto magis de confirmationibus Ordinariorum, & Episcoporum, qui sacris Canonibus alligantur, & defectus electionum sanare non possunt. Unde si Ordinarius

con-

confirmet electionem de jure nullam fuerit
 talis confirmatio nullius est roboris prob
 nec per illam confirmatus, quicquam dem
 juris acquirit, maxime si ambitione se ip
 ductus, per falsa narrata eandem sub gat
 & obreptitiè impetret. fuer

Gravius & intolerabilius, si electio sum
 ab aliquo impugnata fuit, & à senten- cto
 tia contra se lata, impugnans stante pe firm
 de, & viva voce, in Judicio, per Procuro cap.
 ratorem ad sedem Apostolicam appel- Can
 layerit, Ordinarius Electionem confir- elec
 mare præsumat. Talis enim confirma- lica
 tio, absolute nulla est, & Electo nullum &
 jus tribuit, imo si vigore illius, admini- int
 strationi se ingerere audeat, perdit elec
 omne jus quæsitum ex electione, cum ut
 confirmatus non sit, nec stante appel- lit
 latione confirmari potuerit. no

Et super hoc est textus clarissimus lea
 cap. 33. de Elect. in 6. ubi Pontifex ist
 Bonifacius VIII. *Si postquam ab Elect. in* na
Cathedrali vel regulari Ecclesia celebrata-

fuerit in scriptis ex causa probabili, quæ
 probata deberet legitima reputari, ad Se-
 dem Apostolicam appellatum, electionem
 ipsam per Ordinariam confirmari contin-
 gat; huiusmodi confirmatio, nisi prius,
 fuerit Canonice ab appellatione ipsa reces-
 sum (cum sit ab eo, qui non potuit, de fa-
 cto presumpta) nullam obtinebit roboris
 firmitatem. Et longè clarius Glossa ad d.
 cap. Vacante inquit, Ecclesia Pietauiens.
 Canonici quondam Titium elegerunt, à qua
 electione fuit appellatum ad sedem Aposto-
 licam, quia forte unus erat contradicens,
 & talis solemniter appellavit, appellatione
 interposita, dicti Canonici eligentes, ipsam
 electionem presentarunt Metropolitanano,
 ut ipsam confirmaret, quod fecit Metro-
 politanus, ad requestam aliorum Canonicorū,
 non curando de appellatione istius. An va-
 leat talis confirmatio, & Electus virtute
 istius confirmationis, receperit potestatem
 administrandi? Resp. Romanus Pontifex
 quod

quod non; nam ex quo fuit appellatum non,
 Apostolicam Sedem, suspensa fuit jurisdic- sub
 Etio judicis inferioris, ideo non potuit, etio a
 Metropolitanus confirmare, & per con- non
 quens, si iste Electus se ingerat administ- vel
 tioni, perdit jus sibi quesitum ex electione vel
 cum non videatur confirmatus. teir

Ex quibus tam textu Canonis quam ren
 glossa patet. lam

1. Quod Ordinarius, & quis cum 3
 inferior Papa, Patriarcha, Archiep- dic
 scopus, aut Metropolitanus, stante ap- 2
 pellatione, ab electione, illam confir- lite
 mare non possit, idque ex natura ap- in r
 pellationis, quæ ligat judici à quo ma- qui
 nus, & potestatem ultra procedendi
 tollit, nisi si q

2. Prius fuerit NB. Canonice ab ap- eto
 pellatione recessum. Igitur, nisi præcedat
 renuntiatio, confirmatio, est nulla, & Ex
 manebit nulla eo quod data sit, quan- ex
 do dari non potuit; & tractu temporis ele
 non

non firmetur, quod ab initio de jure non
 subsistit. Debet etiam talis renuncia-
 tio appellationis, *canonicè*, id est liberè,
 non coactè, cum intentatione minarũ,
 vel quod majus est, inflictione carceris,
 vel inclusionis, adeoq; ex metu caden-
 te in constantem virum fieri, talis enim
 renunciatio, est ipso jure nulla, nec ul-
 lam obligationem inducit.

3. Quod unus solus possit contra-
 dicere, & opponere electioni.

4. Quod Electus, vigore taliter nul-
 liter factæ confirmationis, nullum jus
 in re, vel potestatem administrandi ac-
 quirat, imo

5. Si se administrationi ingerat, jus
 si quod ex electione quæsierat, ipso fa-
 cto perdat, & amittat.

Similis casus est, si confirmator in
 Examine electionis, audit Electum, &
 examinat Instrumentum & processum
 electionis, & vel studio vel timore op-

K

posi-

positionem metuens omittit citare co-posit
 electum, ac procedit ad confirmatio-erian
 nem. Talis enim confirmatio est ipso-rit,
 jure nulla, per textum, *Quoniam* 47. E
 de Elect. in 6. ubi Pontifex. *Quoniam* pare
 inquit, *electione non in concordia celebra-ctior*
ta, Superior, ad quem electionis ipsius con-mat
firmatio pertinet, consuevit interdum, obli
sua confirmationis celeritate, preferens cu- cont
piditatem propriam juri, & inordinatum an a
affectum etiam equitati, competitorem esse
aliquando, ubi alius, vel eos, qui se volunt quis
opponere, quando, Electus est unicus supplā- giti
tare, dum nullis vocatis, & non discussio ne- inat
gotio, per repentinam confirmationem cito dus
(contra doctrinam Apostoli) imponit ma- ubi
nus Electo: Nos volentes huic morbo & dio
fraudibus obviare, presenti constitutione opp
sancimus, confirmationes tales, viribus sta
omnino carere, ipsasq; decernimus irritas scie
& inanes. Vocationem autem hujusmodi, nit
nominatim ubi est coelectus vel apparet op- bus
 positor

positor &c. faciendam censemus. *Quæ
etiam, si electio in concordia celebrata fue-
rit, volumus observari.*

Ex qua constitutione Pontificia ap-
paret, Examinatorem processus Ele-
ctionis, sive is fuerit ipse D. Confir-
mator, sive ab ipso ad hoc deputatus,
obligari sub pœna nullitatis ipsius
confirmationis, diligenter inquirere,
an aliquis sit coelectus, sicut ordinarie
esse solet: vix enim in electionibus,
quis concorditer omnium votis eligi-
gitur. Ne ergo confirmatio sit irrita &
inanis, necessario citandus & vocan-
dus est Coelectus nominatim in loco
ubi est, & commoratur. Quod si stu-
dio acceleretur confirmatio, ne quis
opponere possit, coelecto longe di-
stante, nec de acceleratione quidquã
sciente, talem confirmationem decer-
nit Pontifex non *irritandam*, sed *viribus
omnino carere, esseq; irritam & ina-*
nem.

nem, nec per eam quidquam juris acquiri Electo, præsertim si ipse acceleraverit negotium, de oppositione meruens. Quare si is vigore talis confirmationis se administrationi ingerit incidit in pœnam cap. *Avaritie*, perdit que jus ex Electione quesitum, ita glossa ad cap. *Quoniam* §. *Inanes*. ibi sed si erravit in jure, eum à dicta pœna non creditur excusari.

Plures similes casus, hic adduci possent, si materia hæc non incidenter solum, sed ex proposito tractaretur. Quid autem ad hæc replicabunt, qui stante appellatione ad Sedem Apostolicam, nulliter confirmati, se audent administrationi ingerere, & ne appellatio suum effectum consequatur, appellantem ob interpositam appellationem ad aliquot annos non justitia sed diabolo suadente in carcere & custodia detinere? & stante tali ipso facto post

se excommunicationem trahente violentia, audēt quotidie divinis interesse, sacra celebrare, & quasi nullius sibi cōscij essent omnia peragere? quis credat tales homines scintillā conscientiz habere, qui tam temerè & sine ullo scrupulo, tam claros, nulli obscuritati obnoxios SS. Canones ludibrio habent, vilipendunt, imo diametraliter contrarium agunt? Putant fortè tales, trienniali possessione se tueri sed contra est, quod *mala fidei possessor nullo tempore prescribat Reg. juris in 6.* nec credendum est sumum Pontificem per Regulam Cancellariæ de trienniali possessione, velle favere peccantibus, & ad dignitates ac beneficia, non intrantibus per ostium, id est Canonicam Institutionem, sed ascendentibus aliunde ut fures & latrones. Accedit, quod clausulæ irritantes supra allegatis Canonibus, & alijs similibus insertæ,

K 3

omni

omni prætextui & futilibus excusationibus inamovibilem & inextricabilem remoram objiciunt, dum in principio titulum, possessionem & omnia similia, evertunt; hinc in supra allegato cap. *Si postquam*: confirmatio nullam obtinebit roboris firmitatem. Et glossa *Si iste Electus se ingerat administrationi, perdit jus sibi quesitum ex electione*. Et in cap. *Quoniam*: confirmationes tales decernimus irritas & inanes quod si tales confirmationes nullam obtineant roboris firmitatem, sint irritæ & inanes, quomodo per illas aliquid quod jus, quod jam perditum & destructum est, acquiri poterit? maxime ubi scit ipse malæ fidei possessor, se nullum jus habere, & si quod habuit, amisit se? & tales clausulæ irritantes, sint tam malignantis naturæ, ut in puncto destruant id, in quod cadunt?

ARTICVLVS X.

An Iudex et Superior Ecclesiasticus, vel Regularis, in ferenda sententia, suam privatam scientiam sequi possit: an vero illi, quam habet ex allegatis & probatis, se conformare debeat?

Nihil periculosius est, quam praxi Judicij sive Ordinarij sive summarij ignaros ad judicandum applicare. Ne ergo Prælati Ecclesiastici, vel Regulares, Episcopi, Vicarij Generales, Officiales, Archidiaconi, Abbates, Priores, Guardiani, alijque suorum, juxta superius dicta ordinarij judices, in judicijs suis pro suo placito procedant, non utile solum, sed necessarium duxi, inquirere, an iudex aliquem, quem ex sua scientia privata, ex auditu, visu, vel aliorum persuasione & relatione, scit vel putat reum, licet se-

K 4

cun-

cundum allegata vel probata convictus non sit, condemnare & punire possit. Si ab actu illicito ad potentiam argumentari liceret, res difficultatem non pateretur, cum prò dolor quotidie videamus, quomodo aliqui Superiores ob summam suam SS. Canonum ignorantiam, nullo servato ordine juris divini, vel humani, contra suos subditos procedant, gravissimis illos præjudicijs & pœnis, seq; enormibus peccatis implicantes.

Doctor Angelicus D. Thomas *in 2. 2. q. 67. art. 2.* quæstionem hanc doctrinaliter resolvit, quod nimirum iudex, teneatur ad sententiam procedere, secundum allegata & probata in actis, non verò secundum illud, quod privata scientia novit. Et rationem illius ex eodem D. Thoma allegat Fagn. *ad cap. Canonum statuta de constit. num. 53.* quia scilicet *judicare pertinet ad iudicem, se-*

eundem quod fungitur publica potestate,
 & ideo debet informari in iudicando, non
 secundum id, quod ipse novit, tanquam
 privata persona, sed secundum id quod sibi
 innotescit tanquam persona publicae. Quam
 sententiam ex principijs more suo pro-
 bat egregie, & ab objectis tuetur Card.
 Cajetanus dicens, eam deduci ex Am-
 brofio & Augustino, & teneri ab Ale-
 xandro de Ales, Richardo, Petro de
 Palude, Petro de Tarantasia, alijsque
 Magistris. Cardinalis Tuscus acerrime
 quoque hanc sententiam tom. 3. concl.
 389. defendit. *Judex, inquit, non debet*
judicare secundum conscientiam, sed secun-
dum acta & probata, quia lex humana non
judicat de occultis, Fed. de sent. cons. 21.
Et hac de causa, dicitur, quod judex non
potest supplere in facto, videlicet, quod ju-
dicet secundum factum sibi notum, & non
probatum, ita Bart. in q. 14. judex male-
ficiozum in verb. solutio. Quia judex re-

netur servare Canones & statuta, & secundum ea judicat, non secundum conscientiam, Alex. cons. 215. Et non debet iudex plus sapere velle, quam majores nostri sapuerunt. Bald. in l. c. circa fin. Et quidem in tantum, ut etiam conscientia judicantis succumbere debeat legi humanæ, quæ à Deo esse dicitur Fed. d. consil. 21. n. 3. verb. in contrarium videtur, ubi ponit exempla, per quæ etiam si lex humana aliquid irroget innocenti, tamen est servanda. Ulteriorq; horum ratio esse potest, quod iudex non potest judicare super occultis, quia neq; Papa, neq; Ecclesia de illis judicat. Non enim sufficit, quod aliquid sit verum, nisi in actis sit productum, & probatum esse verum, ex illisq; solum, non autem ex privata iudicis notitia, constet esse verum. Alex. Consil. 186. visis subtilissimis num. 15. v. nec obstat si diceretur, l. 2. Et hæc omnia locum habent, tam in iudice primæ, quam secundæ instantiæ, vel appella-

tionis. Quare si iudex appellationis ex actis videat, iudicem primæ instantiæ, ex privata tantū scientia, tulisse sententiam & probanda in actis probata non esse, eandem tamquam nulliter & contra iustitiam latam, rescindere & cassare obligatur, tanquam divinæ legi & sacris Canonibus repugnantem, qui neminem nisi in actis convictum, condemnari volunt.

Exigebat autem id ipsum ratio iustitiæ, & bonum publicum, ut per hanc viam, refrænaretur malitia iudicum. Quid enim non tentarent, iniqui corrupti & corruptibiles iudices, qui pro nummis animas suas, & iustitiam venalem habent, si liceret illis ex privata scientia, ad condemnationem & sententiam procedere, nec obligarentur secundum allegata & probata iudicare? Quoties pro emolumento & lucro reos absolverent, & innocentes condemna-

demnarent, asserentes privata scientia se noscé hos reos, & illos innocentes?

Unica solum difficultas contra hanc Doctoris Angelici sententiam à parte contraria obmoveretur, quod scilicet divina & naturali legi repugnet, si judex eum, qui in actis publicis probatur nocens, & reus homicidij (cujus tamé ex oculari inspectione, & corporali præsentia, judex alium reum novit) nihilominus ad mortem condemnare debeat; cum tamen divina lege severissime cautum sit, quod innocens & justus interfici non possit. Hoc unicum argumentum & Achilles est, quo Doctoris Angelici sententiam aliqui enervare conantur. Sed illo non obstante stat immobilis divi Thom. sententia, quia ex principijs etiã ab adversarijs allegatis, talis innocens non est, cum secundum allegata & probata convictus sit nocens, adeoq; condemnatur nocens non

non innocens, & nocentia vel innocentia, non aliter quam ex actis & allegatis & probatis, demonstrari debeat, meliusque sit in tali casu condemnari re ipsa coram Deo innocentem, ex actis probatum nocentem, quam propter privatam judicis sic asserentis & non probantis scientiam, millenis & infinitis injustitijs judicium, aperire portam. Potestque hic servire illud impij Pontificis Cayphæ, vaticinium; *expedit unum hominem mori pro populo, quam ut tota gens pereat.* Ut præteream casum hunc mihi videri Metaphysicum. Certè si judex prudenter & circumspectè, in tali casu agat, & interrogatoria bene formet, mirum esset, si testes falsitatis & contrarietatis convincere non posset. Quod si adhibita omni industria non possit, non peccat, sed divinis & humanis legibus conformiter agit, si sententiam condemnationis pronun-

tiet. Optime ergò pronuntiavit Cardinalis Tusch. *tom. 3. concl. 389. num. 12.* *Extende, ait, ut procedat; quia si sciat etiam reum esse innocentem, quia viderit alium commisisse delictum, & nihilominus constet, hunc innocentem deliquisse, potest eum condemnare secundum communem.* Et paulò post, *Declarat, inquit, quia bene potest iudex instare apud Principem, ut causa alteri delegetur, vel ipse potest alteri delegare, ne iudicet contra conscientiam, sed tamen non debet propterea abstinere à munere iudicandi.*

Et licet sint, qui arbitrentur iudicem in tali necessitate constitutum, teneri petere absolutionem à munere & officio iudicis, vel potius deserere officium suum, cum gravi suo damno, quam aliquem, secundum allegata & probata convictum nocentem, quem ipse privata scientia innocentem novit, condemnare, id tamen necessarium non est,

est, juxta principia D. Thomæ, proceditque ex falso supposito, quasi talis iudex in ferendo secundum allegata & probata sententiam, contra conscientiam ageret & peccaret, quod tamen falsum est; quin potius actum justitiæ & meritorum committit, id agens, ad quod secundum divinam & humanam legem, obligatur. Credo tamen, nec dubito, talem iudicem obligari ad impendendam omnem industriam & diligentiam pro liberatione rei vel quasi; testes sæpius separatim mutatis circumstantijs & interrogatorijs rigide examinando, ut fraudem dolum & contradictiones inveniat. Quod si tali modo falsitatem & injustitiam detegere non possit, etiam supremo Principi casum denuntiare potest, ut pro eo gratiam impetret, qui secundum allegata & probata alias condemnandus & morte afficiendus esset, non tenetur tamen,

tamen,

tamen, cum magno suo & detrimento officij sui, de quo alias pro se & familia vivit, renuntiare, illudq; dimittere.

Est autem exceptio in supremo Principe, qui habet potestatem condendi leges, is enim in simili casu reum absolvere poterit; cum enim penes Principes supremos, sit jus aggratiandi, nihil difficultatis habet casus, quamvis Fag. *l. sup. cit. n. 54.* arbitretur supremū Principē in casu jam posito, posse quidē reum absolvere, sed non nisi populo palā faciat, causam suæ absolutionis, vel secundum allegata & probata curet ferri sententiā, & postea faciat gratiā. Contra justitiam proinde agunt, & reo gravissimam injuriam faciunt iudices, qui vel ex officio, vel ex commissione, ad examinandum crimen vel delictum deputati, nullo assumpto Notario, nullo servato prothocollo, nullo etiam teste præsente, asserere audent, à se examinatum criminis reum esse, idq; se

scire ex privata scientia, super illa sententiam poenalem excommunicationis vel carceris fundantes, cum nec iudici, quantumcunq; Religioso & sancto, etiam Episcopo ex supra relatis Concilij Africani & Carthaginensis verbis, in tali assertione, quâ ut privatus, non ut iudex & publica persona agit, fides adhiberi debeat.

Ad reprimendam autem iudicum suam privatam scientiam in iudicijs prætendentium malitiam, optimè in Concilio Generali statuit Pontifex: ut nulli iudici fides adhiberi debeat, nisi quæ allegat, ex actis Notarij, vel duorum fide dignorum manibus conscriptis, probet. *Quoniam, ait Pontifex X.c. 11. de probationibus: contra falsam assertionem iniqui iudicis, innocens litigator quandoq; non potest veram negationem probare; cum negantis factum per rerum naturam, nulla sit directa probatio, ne falsitas veritati præjudicet, aut iniquitas præva-*

leat aequitati. Statuimus, ut tam in ordinario, quam extraordinario judicio, judex semper adhibeat publicam (si potest habere) personam, aut duos viros idoneos, qui fideliter universa acta judicij conscribant, videlicet citationes, dilationes, recusationes, petitiones, responsiones, interrogationes, confessiones, testium depositiones, instrumentorum productiones, interlocutiones, appellations, renuntiationes, conclusiones, & cetera, quae occurrunt, competenti ordine conscribenda, loca designando, tempora & personas, & omnia sic conscripta partibus tribuantur, ita ut originalia penes scriptores remaneant, ut si super processu judicis fuerit suborta contentio, per hoc possit veritas declarari: quatenus hoc adhibito moderamine, sic honestis & discretis deferatur iudicibus, quod per improvidos & iniquos innocentium justitia non ledatur. Iudex autem, qui constitutionem ipsam neglexerit observare, si propter

ter ejus negligentiam, quid difficultatis emer-
 serit, per superiorem judicem animad-
 versione debita castigetur, nec pro ipsius
 præsumatur processu, nisi quatenus in causa
 legitimis constiterit documentis. Ex qua
 constitutione Gener. Concilij, constat.

Primo. Judicem aliquid asserentem,
 quod ex actis & prothocollo Notarij,
 vel duorum virorum idoneorum ma-
 nibus conscriptis, probari non potest,
 esse iniquum.

Secundo. Hanc constitutionem,
 non solum tenere, in Judicio ordina-
 rio, dum servantur omnes juris forma-
 litates, sed etiam in judicio *extraordi-*
nario, sive *delegato*, ut hic interpretatur
 glossa vel quando non proceditur *in fi-*
gura judicij, sed *simpliciter & de plano*.

Tertio. Quod pro processu judicis
 non præsumatur, nisi legitimis in causa
 constiterit documentis.

Superiori autem regulari valdè ca-
 ven-

vendum est, ne nimis sit zelotypus & suspiciosus, curetq; in vitam & mores suorum per aliquos occulte ad hoc deputatos inquiri, idq; ut puniendi occasionem habeat, nulla alia habita certitudine, quam à talibus à se deputatis vigilibus. Quare bene superiores monet Antonius à Spirit. sancto, *tract. 4. disp. 4. sect. 4. 167. usq; ad num. 272. inclusive. Advertant, inquit, Superiores se patres esse suorum subditorum non dominos, & ideo tanquã patres dilectis filijs salutarem adhibeant castigationem. Unde non debent sedulo inquirere, quod reprehendant, hac enim inquisitio generat scandala, & odij occasionem injuriamq; prabet proximo, adversatur enim honori & existimationi, quam de se habere omnes cupiunt, sufficit igitur vigilantia communis. Ita Lezana, Corduba, Soto, &c. & paulò post, Unde pro tuenda regulari disciplina, nullo modo vigiles seu custodes imponat, ut actiones*

suo-

suorum subditorum explorent, ut siquid videant correctione dignum, ei denuntient, ut eos etiam fraternaliter corrigat, inde enim magna odia & dissensiones, inter vigiles & subditos possent oriri. Non debet igitur esse in inquirendis subditorum suorum excessibus, nimis sollicitus, quia sic se molestum & odibilem redderet subditis, nec propterea finem intentum consequeretur: cum potius prudentia & charitas dicent, interdum à superioribus dissimulanda esse, aliqua peccata leviora, ut postea correctio cedat in majus bonum spirituale subditi correcti. Hæc dictus Antonius à Spiritu sancto, quæ omnia verissima esse experimento didicimus, audacterq; assero, in pluribus Monasterijs gravissima odia & simultates causari ex inquietudine, anxietate, & suspicionibus Prælatorum & Superiorum, qui dum in omnibus quasi Monasterij angulis, vigiles & proditores (qui ipsi ma-
ximi

ximi aliquando regulæ & statutorum transgressores sunt) constituunt, ut quid agatur ex insidijs observent, & sibi referant, & illorum dictis aliquando etiam veritate non nixis, credendo & puniendo? quid aliud agunt, quam quod fraternam & exin divinam charitatem (ad quæ tanquam ad primarium finem omnium religiosorum ordinum instituta tendunt) evertant? Religiosos inter se collidendo, & similtates & occultas suspiciones fovendo, dum quilibet alterum tanquam delatorem & suum proditorem suspectum habet, ejusq; consortium & societatem fugit. Videatur de his D. Angel. D. Thomas, *de correctione fraterna* 2. 2. q. 31. a. 7. & acutissimus Cajet. ac Dominic. Bannéz in commentarijs ad d. textum; ubi qualem cautelam Superiores, in inquirendis subditorum excessibus, adhibere, & quid cavere possint vel debeant, pulcherrime deducunt.

ARTI-

ARTICVLVS XI.

Quid carcer, an et ob quas causas Superior Ecclesiasticus vel Regularis, subditum suum incarcerare, ex Ordine dimittere, ad triremes condemnare, excommunicare vel suspendere possit?

EXpeditis ijs, quæ formando iudicio, & directione in judicialibus necessario præmittenda, & cognoscenda erant, qualis nempe sit potestas Præsidum, Visitatorum, & Capituli Generalis, Provincialis, Triennialis, vel Annalis, qualiterq; omnes, hi ad observantiam sacrorum Canonum obligentur, quæ vè scientiâ, an publica, an privata, in suis iudicijs dirigi debeant, ad Superiorem uti Ordinarium revertimur, & cum in Superioribus dictum sit, solum Superiorem habere potestatem puniendi

endi & corrigendi suum subditum, id est
suspendendo, excommunicando, in-
carcerando, & ab Ordine dimittendo,
hinc in præsentia quaeritur, quid sit car-
cer, & ob quam causam, poenaq; dimis-
sionis ex Ordine vel triremium &c. in-
fligi possint, vel debeant?

Carcer si Cardinali credimus est ma-
la mansio, inferens justum metum Concl.
79. n. 1. & 2. species servitutis. Et inferit
infamiam in carcerato, & damnum perpe-
tuum, & omnino irreparabile. Alex. cons.
17. requisitus col. 3. lib. 1. Card. ibi sup. n. 6.
Diuturnaq; carceratio prohibetur: quia
aut carceratus meretur & debet liberari,
leg. fin. c. de custod. reorum. Card. n. 6. An-
char. Cons. 153. in quaest. Presbyteri in fin.
ubi loquitur in foro etiam Ecclesiasti-
co. Et ideo carceratus, qui diu stetit in
carcere, si in adventu novi Officialis sum-
mationes, ut compareant illi, ad quorum
petitionem sunt carcerati talis vel talis,
qui

qui sciant & quorum interfit, & nullus
 compareat, poterunt relaxari: ita Bartol.
 in l. si quis uxoris §. si fugitivus in fin. ff.
 de fur. Card. num. 9. Et licet carcer non
 sit principali intentione ordinatus ad
 pœnam, tamen pœnam semper infert
 secundo. Idem: n. 13. ibid. Molestiæ
 enim tædia & squallores, quæ carceres
 comitantur, veræ pœnæ sunt. Quare
 Tholosanus Sintagm. juris univ. lib. 31.
 cap. 33. num. 14. Omnes enim carceres, in-
 quit, quantumvis speciosi sint, pœnam sua
 natura habent, libertatem minuunt, &
 quia consequenter tristem animum reddunt,
 non secus ac aves libera cavea incluse, ca-
 nendi voluptatem amittunt. Unde Ci-
 cero 3. in Catilin. carcerem dicit, vindi-
 cem manifestorum scelerum & nefariorum.
 Est autem carcer, alius temporalis,
 perpetuus alter. Ille est, qui ad certum
 tempus infligitur, estq; maxima hæc
 in carcerato consolatio, quod sciat se
 L libe-

liberandum, terminumq; liberationis,
 generosiori; animo toleratur tormē-
 tum gravius, cujus terminus scitur,
 quam exigua molestia, cujus finis igno-
 ratur. Perpetuus autem carcer, est ille,
 qui ad mortem usq; durat, sine spe libe-
 rationis, dum nimirū reo per sententi-
 am definitivam perpetuus carcer, lo-
 co alterius supplicij decernitur. Estq;
 pœna gravissima, cui plurimi mortem
 præoptarent. Certe Fagn. *ad c. cum non*
ab homine de judic. num. 60. pro atrocissi-
mis; inquit, delictis pro quibus secundum
leges imponenda esset pœna mortis, Ecclesia
habet pœnam carceris perpetui, qua pro-
portionatur pœna mortis naturalis, saltem
quando sic detrusus debet sustentari pan-
is & aqua, & hujusmodi pœna est loco ultimi
supplicij: sic ergo delinquens Clericus (ni-
mirum per homicidia & furtiva iterata &
qualificata) non manet impunitus, imo a-
crius affligitur, quia mitior est pœna sta-
rim

tim mori, quam diu affligi & salutem non sperare.

Quibus præsuppositis, ad primam quæstionis partem respondetur, Superiorem Ecclesiasticum vel Regularem, non posse pœna carceris punire suum subditum, nisi ob causas graves, debite & ita probatas, ut probationes sint luce meridiana clariores. Patet ex prænotatis, cum enim pœna carceris sit valde gravis, non nisi pro causa & delicto valde gravi potest imponi, ut delictum & pœna adæquentur & commensurêtur, ut quod *sceleratius est, commissum gravius vindicetur. c. non afferamus 24. quæst. 1.* Qualia autem sint delicta pro quibus carcer infligi possit, impossibile est determinare, sed attendendi sunt SS. Canones, Constitutiones Pontificiæ, & singulorum Ordinũ Regulæ, & Constitutiones, à Sede Apostolica approbatæ, secundũ quas

L 2

Supe-

Superior se dirigere debet, ita ut sententiam carceris contra subditum non ferat, nisi ex causa sufficienter probata. Unde Antonius à Spiritu sancto *directorio Regul. tract. 3. disp. 6. Sect. 1. num. 136.* Non tenetur, inquit, subditus obedire si precipiatur ire in carcerem, non assignata causa talis incarcerationis. Ita Peyerinis *de subdito q. 1. cap. 3. dict. 1.* Nam carcer irrogat gravem infamiam Religioso, qui honorem suum de jure naturali, cui non renuntiavit, tenetur seu saltem potest defendere; ergo non tenetur sic captis oculis se carceri mancipare. Imò etiam si Prælatus assignet causam, si tamen non esset sufficiens, non tenebitur subditus obedire. Nam vel carcer ponitur in pœnam criminis, & tunc non potest poni nisi per sententiam definitivam, prævijs NB. probationibus & defensionibus, vel ad custodiam, & tunc etiam non potest imponi nisi reus sit valdè de crimine suspectus & fugere

gere solitus, vel imponitur ad afflictionem,
 & est quadam tortura species & adhiberi
 non debet nisi pro gravi crimine.

Igitur carcer tanquam gravissima
 & infamatoria pœna, à superioribus
 non facile infligi debet & si infligi ne-
 cesse sit, ita temperari, ut sit tolerabi-
 lis, nec nimis diuturnus. Carcer enim
 Religiosorum non debet carceribus
 aliorum & sæcularium ac criminoso-
 rum assimilari, sed discretior esse.
 Quare optime Glossa ad cap. *vas Ele-*
ctionis Extravag. de censibus misericor-
 diter etiam ait & non passim sunt corri-
 gendi Monachi, & non more latronum in
 carcerem detrudendi, de stat. Monach. cap.
 Ea quæ: & non debent Prelati esse nimis
 graves in corrigendo, alias de consilio
 conventus id est capituli, est correctio
 temperanda. Aggravatur autem pœna
 carceris.

L 3

Primo.

Primo. Ex situ & loco si sit obscurus & angustus, nec aëre pervius, sed mucosus & foetidus.

Secundo. à subtractione cibi & potus ad longum tempus, & subministratione solius panis & aquæ ad unum vel aliquot menses.

Tertio. à nimiâ diuturnitate, si aliquis ad unum duos vel ultra annos, vel quod pejus & crudele est, nullo præfixo determinato termino carceri mancipatur.

Quarto. Si gravibus insuper compedibus ferreisq; manubrijs includatur.

Quinto. Si solatia spiritualia misero incarcerato subtrahantur, nec spirituales viri, qui eundem consolentur, ac illius animum erigant, ad illum admittantur.

Sexto. Si à divinorum participatione excludatur, ita ut nec in Dominicis vel alijs etiam majoribus festivitatibus ad audien-

audiendum sacrum & participatio-
nem Sacramentorum admittatur.

Gravissimis proin delictis se invol-
vunt superiores, suos subditos vel in-
juste seu nondum convictos de crimi-
ne, ad talem pœnam qualificato, vel
ob crimen, quod pœna mitiori corrigi
poterat, vel debebat, carceri manci-
pant, & quodammodo ad desperatio-
nem adigunt. Nec dubium est, quin si
per talem male sanum carcerem, &
malam in eo tractationem, incarcera-
to mors acceleratur, superior author
incarcerationis, & omnes qui illi coo-
perati sunt, incurrant irregularitatem,
tanquam tortores & homicidæ. Pa-
norm. cap. *cum non ab homine de Jud.*

Quare saluberrime Abbatem cap.
27. Reg. monet S. P. Benedictus *omni
solicitudine*, inquiens, *curam gerat Ab-
bas circa delinquentes fratres, quia non
est opus sanis medicus, sed male habentibus.*

L 4

Et

Et paulò infra : *Magnopere enim debet sollicitudinem gerere Abbas circa delinquentes fratres & omni sagacitate & industria curare, ne aliquam de ovibus sibi creditis perdat. Noverit enim se infirmarum curam suscepisse animarum, non super*
NB. *sanas tyrannidem : & metuat Prophetæ comminationem, per quam dicit Deus. Quod crassum videbatis, assumebatis : & quod debile erat projiciebatis. Et Pastoris boni pium imitetur exemplum: Qui relictis nonaginta novem ovibus in montibus, abiit, unam, quæ erraverat, querere : cujus infirmitati tantum compassus est : ut eam in sacris humeris dignaretur imponere, & sic reportare ad gregem.*
 Et hæc, quantum ad primum & potestatem incarcerandi, jam ad secundum de exilio : quod licet quo ad Clericos & Regulares, modo non sit in usu, nihilominus Regularibus species quædã exilij est, dum Religiosus à Superiore

periore contra suam voluntatem ex loco Professionis proprio, in quo stabilitatem promisit, ad aliud Monasterium mittitur, vel sic contra iustitiam tractatur, ut mitti petat. Talis autem transmissio vel fit ex justa causa v. g. quia in loco professionis est confratribus suis scandalo, eosq; & pacem Monasterij perturbat, vel alias pro delictis suis talem pœnam promeruit: nec dubium est, quin in tali casu superior id possit, cum enim Religiosum suum, culpis sic exigentibus excommunicare, suspendere, & incarcerare possit: Quanto magis ad alium locum justa de causa transmittere poterit? quod si ea non subsistit, non tenetur subditus obedire suo superiori, cum à Monasterio in quo professionem emisit, & stabilitatem loci promisit, ad alium locum emittenti, absq; eo, quod ille causam rationabilem assignet; ita An-

tonius à spiritu sancto tract. 3. disp. 6. sect. 1. num. 139. usq; ad 146. Citans Navarr. Peyerin. & alios, illiusq; ratio est, quod Iudex & Superior non potest in damnum tertij quidquam ordinare, sine rationabili causa. Nec tenetur talis Religiosus credere superiori, dicenti, se id facere ex rationabili causa, nisi eam assignet: idem ibid. Imò si absq; rationabili causa transferatur, habet talis Religiosus tanquam injuste gravatus, justam appellandi causam, cum talis translatio possit cedere in maximam infamiam Religiosi, non solum apud Religiosos, sed etiam seculares, quod gravamen & præjudicium per appellationem declinare potest. Idem ibid. Alia etiam ratio esse potest, quod Religiosus qui in sua professione promittit ad manus Prælati stabilitatem loci, per pactum & transactionem, inter se & Prælatum acceptantem talem professionem, acquirat jus ad locum quo si-

ne

ne suo demerito, ab eo, qui in hoc consensit, privari non possit.

Pæna triremium in Germania in usu non est, merito abominanda ob effectum & inconvenientia quæ eam consequuntur. Pœnæ enim Ecclesiasticorum & Religiosorum principaliter ordinantur ad emendationem non ad deteriorationem, ut spiritus salvus sit in die Domini. Quare Navarrus *in com. 3. de Regal.* optime dixit, *alienum esse à charitate fraterna & paterna, huiusmodi pœnam infligere.* Et longè melius sit perpetuo carceri mancipare, quam ad triemes condemnare, & quasi certo æternæ damnationis periculo exponere. Accedit, quod ad triemes condemnare apud Regulares sit ex ordine ejicere, quod non nisi cum certis ab Urbano VIII. ordinatis conditionibus fieri potest, & vigore illius ejecti, quotannis à suis Præla-

tis requiri debeant & revocari, & in-
super ad triremes damnandi, degra-
dari soleant, quod extra Prælatorum
potestatem est.

Supereft pro ultimo discutere, an
& ob quas causas Superior Regularis
subditum ex ordine ejicere possit.
Quin id possit, nullatenus dubitat An-
ton. à Spir. sanct. *Certum est*, inquit,
tract. 4. disp. 3. sect. 12. §. 2. n. 450. Pos-
se Prælatos Regulares ejicere ab ordine &
habitu spoliare religiosos ob sua demerita.
Ita communiter D D. apud Peyerini.
de subdito quest. 1. cap. 25. cap. fin. de Re-
gular. privilegijs Alexand. I V. Inno.
IV. Sixti IV. & Pij V. & Regul. S. Be-
ned. cap. 28. ibi. Quod si nec isto modo
sanatus fuerit, tunc jam utatur Abbas ferro
abscissionis, ut ait Apostolus: auferte
malum ex vobis. Et iterum: Infidelis si
discedit, discedat; ne una ovis morbida
totum gregem contaminet. Causa autem
præci-

in- præcipua dimissionis ex ordine & pri-
gra- vationis habitus Religiosi, ex Bulla
um Urbani VIII. est incorrigibilitas. Sta-
an tuit enim, nullum Regularem posse
aris imposterum ejici, nisi verè sit incorri-
tit. gibilis, qualis non censeatur, nisi con-
An- currant omnia, quæ ex juris commu-
nit, nis dispositione requiruntur. Quis-
pos- nam autem verè dicendus sit incorri-
& gibilis, in hoc licet diversi diversa sen-
ita. tiant, placet tamen mihi, tanquam SS.
in. Canonibus & Regulis S. P. Bened. alio-
Re- rumque ordinum institutorum con-
no. formior.

1. Qui culpas graves non veretur, ad-
mittere & tamen pœnas ferre recusat.

2. De cujus emendatione & cor-
rectione non est aliqua probabilis
spes, propter obstinationem seu inve-
teratam mali consuetudinem, vel de-
licti atrocitatem, vel alias circumstan-
tias.

L 7

3. Qui

3. Qui ter convictus, & punitus de aliquibus gravibus delictis, etiam distinctis, numquam fuit emendatus.

4. Qui per sententiam damnatus ad pœnam gravioris culpæ, pro aliquo peccato mortali, pœnam tamen recusat adimplere.

Igitur verè incorrigibilis, hoc est de incorrigibilitate & crimine juxta superius sect. i. tradita perfecte per probationes luce meridiana clariores convictus, servatis de jure servandis, postquam per unius anni spatium fuit probatus in carcere, in jejunio & pœnitentia, si perseverat induratus, poterit ejici, verum non nisi à Generali Ordinis vel legitimo suo Superiore & Ordinario judice, de consilio ac consensu, sex Patrum ex gravioribus ejus ordinis instructo processu, & plene probatis causis expulsionis ad Sacrorum Canonum prescriptum. In quibus verbis bene notanda verba *sex*
ex

ex gravioribus Ordinibus, qui scilicet iudicent sine passionibus, solius causæ merita, vel demerita attendentes.

Debentq; tales non ab ipso Superiore, sed à Capitulo generali ut declaravit S. Congreg. idcirco eligi, ne si Superior forte contra quem proceditur, vel ex naturali complexione vel alia de causa sinistre affectus, quærat & eligat tales, qui suis passionibus protrocinentur, & eam quæ sibi placitura est, sententiam ferant. Nec minus notanda verba *instrueto processu & plene probatis causis*. Ut videant tam Superiores, quam electi sex ex gravioribus, ad quamcunq; informationem & relationem quorumcunq; ad sententiam incorrigibilitatis (ad quam infallibiliter unius anni incarcerationio & ab ordine dimissio sequetur) procedere, sed ea, quæ ad veritatis manifestationem & substantiam Judicij spectant, neces-

neces-

necessario debere observare, & deinceps quilibet sine communicatione cum alijs super transmisso sibi processu, sententiare. Idq; tali modo, ut nisi illorum sex consilium & consensus cumulative sit ibi, sententia à reliquis non consentientibus lata, sit nulla: cum Pontifex illorum sex consensum requirat, & absq; hoc odiosa (qualis hæc causa est) restringi oporteat.

Incumbit tamen juxta Constitutionem Pontificiam, Superioribus & Prælati, *de quorum manibus sanguis subditorum requiretur, cap. irrefragabili 13. de offic. Ordin.* omnem industriam & media possibile ad lucrandam, & revocandam oviculam errantem adhibere, cum per sententiam incorrigibilitatis & dimissionis ab ordine, subditus quasi infalibili æternæ damnationis periculo exponatur.

Miror

Miror autem quod Antonius à Spi-
rit. sancto loco sup. cit. licet sentiat pos-
se regulares incorrigibiles, habitu spo-
liari & ab ordine ejici, nihilominus
num. 459. asserere, & existimare aude-
at, Decretum supra allegatum Urbani
VIII. in multis Religionibus non esse
usu receptum, & ubi receptum est,
observari debere, secus si non sit re-
ceptum: adeoque tales Superiores,
non teneri Religiosos ejectos fugiti-
vos, vel apostatas quærere & revoca-
re, & si redeant, non teneri illos admit-
tere. Et hæc omnia ex illo falso suppo-
sito, quasi SS. Canones, Constitutio-
nesque Apostolicæ pro vigore haben-
do dependeant ab acceptatione po-
puli, possintque sine consensu & certa
scientia summi Pontificis vim obligan-
di amittere, cujus tamen contrarium
supra fusc ex SS. Canonibus & Cano-
nistis demonstratum est.

Ad

Ad excommunicationem, & suspensionem, quod attinet, si illa injuste à Superiore fulminata est, excommunicans graves pœnas incurrit, patet ex *cap. sacro approbante x. 48. de sent. Excom.* Caveat inquit diligenter ne ad excommunicationem cujusdam absq̃ manifesta & rationabili causa procedat: causam paulò post subjungens, cum non sit inquit *levis culpa tantam infligere pœnam insoni.* Quare paulo ante, injusto Excommunicatori, non solum ingressum Ecclesiæ ad unum Mensem interdicit, sed & alijs arbitrarijs pœnis multandum jubet.

ARTI.

ARTICVLVS XII.

An Clericus vel Religiosus, à sententia sui Prælati uti Ordinarij, appellare possit?

Appellatio si Cardinali alijsq; Canonistis credimus est, quædam medicina contra morbum sententiæ iniquæ, l. 1. ff. de appell. Card. tom. 1. concl. 347. num. 1. Et nihil aliud est appellatio quam quærela iniquitatis adinventæ, ut judicantis iniquitas corrigatur. Rom. cons. 324. Estque defensio & presidium innocentie de jure naturali inducta ad favendum oppressis, illisq; favorabile remedium Alexand. consil. 113. & ad tollendum gravamen, quia non gravatus non appellat, & ubi cessat gravamen, cessat appellatio, Alexand. con. 89. num. 8. lib. 1. omnis oppressus 2. quest. 6. Card. concl. cit. per totum. Unde speculator lib. 2. part. 3. §.

3. §.

3. §. 1. quis possit appellare : omnis inquit, & C
 oppressus aut injustè gravatus, quicumq;
 sit, ut in 2. q. 6. omnis oppressus, & cap.
 quo
 Secu
 pell
 dis.
 ut a
 tia
 tro
 si q
 ren
 ide
 que
 stit
 Et
 fia
 ve
 cu
 &
 nu
 pō

ideo de appell. Ludowicus Engel. part. 3.
 lib. 5. tit. 38. §. 3. n. 16. & 17. appellatio
 enim non est inventa, ut sit iniquitatis
 vinculum sed oppressorum levamen. gloss.
 ad cap. ad nostram de appellat.

Quibus præsuppositis, ad quaestio-
 nem respondeo : de jure communi, re-
 gulariter non licere Ecclesiasticis, vel
 Religiosis, à correctione & præceptis
 suorum superiorum legitimè & secun-
 dum SS. Canones, Regulam Ordinisq;
 constitutiones factis, appellare. Pa-
 ter ex cap. reprehensibilis de appellat. Ubi
 Pontifex, statuimus, inquit, ne subjecti
 contra disciplinam Ecclesiasticam, in vo-
 cem appellationis erumpant. Et infra præ-
 cipue hoc in Religiosis volumus observari,
 ne Religiosi, cum pro aliquo excessu fuerint
 corrigendi, contra Regularem Prælati sui
 & Ca-

& Capituli disciplinam appellare præsumant, sed humiliter & devotè suscipiant, quod pro salute sua eis fuerit injunctum. Secundus textus in cap. ad nostram de appellatione. Ubi Pontifex, quia verò remedium appellationis non ideo est inventum, ut alicui à Religionis & ordinis Observantia exorbitanti, debeat in sua nequitia patrocinium exhibere: mandamus quatenus si quando quilibet subditorum tuorum ad remedium appellationis convola verit, non ideo minus eum juxta tenorem mandati, quod in prædicta Regula continetur, & institutionem Ordinis corrigas & castiges. Et horum omnium ratio esse potest.

Primo. Quod Superior sive Ecclesiasticus, sive Regularis, judicialiter vel extra judicialiter procedens, si secundum SS. Canones Regulæ instituta & ordinis constitutiones procedat, nullum subdito gravamen inferat, adeoque appellationi, quæ tantum ad vitandum

dum

dum gravamen introducta est, locus non fit: maximè cum Religiosus post peractum novitiatus annum, in quo omnia similia ad deliberandum sibi proposita sunt voluntariè & spontaneè, talibus constitutionibus & Ordinis Observantijs, ac pœnis se subdiderit, & Juri appellationis per professionem quodammodo renuntiaverit.

Secundo. Quod appellationes si à correctionibus juxta ordinis constitutiones inflictis admitti deberent, quid aliud haberemus in Monasterijs, quam continuas appellationes, litigia, guerras & everfionem totius disciplinæ regularis, & status Religiosi, dum subditi liberrimè transgredierentur Regulam Ordinisq; statuta, & pro transgressionibus correcti appellarent, effectumq; correctionis suspenderent, & ad insultandum Superioribus audaciores evaderent. Sicut ergo in illis
 quæ

quæ spectant ad observantiam regularem & culpas leves, eorumq; correctiones, non est necessaria tela iudicialia vel ordinarius processus, sic nec appellatio in similibus locum habet, ob rationes mox allatas.

Ex quibus omnibus manifestum evadit, appellationem à correctionibus secundum SS. Canones, præscriptum Concilij Tridentini, Regulam & Ordinis constitutiones factis, omnibus Clericis & Religiosis interdictam. Quare exurgit dubium, an saltem si Superior in corrigendo modum excesserit, vel in causis criminalibus, contra subditum servato ordine iudiciario sumario procedat, & gravamen, quod per definitivam reparari, & non nisi per remedium appellationis declinare nequit, inferat: an in talibus casibus subditus, ad servandum se indemnem, appellare non possit, præsertim cum appella-

pellat.

pellatio, ut supra dictum est, sit species defensionis de jure naturali cuiuslibet competentis, quam etiam Religiosus denegare velle, & eosdem quibuscunq; crudelibus procedendi modis, tanquam justis subicere velle, speciem quandam crudelitatis præferre videtur. Sit ergo:

A R T I C V L V S XIII.

In quibus causis Clericus vel Religiosus à sententia sui Prælati & ad quem appellare possit.

NON licere Regularibus in ulla causa, vel à quocunq; gravamine, quantumcunq; enormi, E. G. depositione, privatione officij, carcere, alijsq; arbitrarijs gravissimis, etiam injustè afflictis pœnis, ad alium Superiorem appellare; multorum in SS. Canonibus, eorumq; Interpretibus minime

mē instructorum, fuit & etiamnum
 est sententia. Fundantq; se in privile-
 gijs, à summis Pontificibus diversis
 Ordinibus concessis, & ad alios vigo-
 re communicationis privilegiorum
 extensis. Tale enim privilegium Or-
 dini Cisterciensi concessit Bonifacius
 VIII. Minoribus, Bonifacius IX. Cas-
 sinensibus, Gregorius XIII. Augusti-
 nianis & Carmelitis, teste Fang. *ad c. de*
Priore x. 31. de appellat. num. 33. Sixtus
 IV. & Prædicatoribus. Julius II. vide
 Barbof. *in collect. in cap. ad nostram de*
appell. Notat autem Virginius Aluise.
in Muren. aur. sect. 3. §. 3. num. 2. quod
 hæc & similia, fundantur in præsumptio-
 ne integritatis & æquitatis Prælatorum,
 de quibus præsumitur, quod tanta pruden-
 tia discretionem & justitia regant sua Mo-
 nasteria, ut in correctionibus non exce-
 dant, aut gravamen irreparabile infe-
 rant. Sed prò dolor scandala multiplicia,

M

toti

*toti mundo palam nota, & experientia
 contraria, saepe docuerunt, hanc aequitatem
 & Iustitiam praesumptionem, jam dudum
 in multis Praelatis, cessasse & cessare; dum
 non servato juris ordine, nec illis quae
 ad processum summarium spectant,
 & necessario observari debent, suos
 subditos, praeter condignum puniunt,
 suspendunt, incarcerant, alijsq; gra-
 vissimis poenis affligunt, tanquam per-
 petui, independentes Praelati, nemi-
 nem pertimescentes. Unde cit. Aluise-
 t. num. 3. subjungit: quod si quis arden-
 tius institerit, pro talium privilegiorum
 mantentione; huic ego aliud non opto (ut
 ad sanio rem mentem redeat) quam ut De-
 us eum permittat sortiri Superiorem inju-
 stum, vindicta cupidum, nihil non auden-
 tem; hoc est Angelum Satanae, qui ipsum
 etiam bene agentem colaphizet, prout est
 moris talibus.*

Ad

Ad primam ergo quæstionis partem respondetur, Clericos & Regulares, licet juxta allegata articuli præcedentis à correctione & reformatione motum à sententia sui Prælati, aut Superioris tanquam ordinarij non possint, si tamen modus in illis excedatur, licite & valide appellare possunt. Probatur ex cap. *irrefragabili de offic. Ordin.* in quo Pontifex in Conc. Gener. *Irrefragabili*, inquit, *constitutione sancimus ut Ecclesiarum Prælati ad corrigendum subditorum excessus maximè Clericorum & reformandos mores, prudenter ac diligenter intendant, ne sanguis eorum de suis manibus requiratur, ut autem correctionis & reformationis officium liberè valeant exercere, decernimus ut executionem ipsorum nulla consuetudo vel appellatio valeat impedire, nisi formam in talibus exceßerint observandam.* Ubi bene notanda ultima verba: *nisi formam in talibus exceße-*

runt &c. Exemplum autem talis excessus adducitur *inc. de Priore de appellat.* Ubi Canonicus quidam Regularis (textu & Glossa testibus) appellavit a suo Priore, qui modum excedebat in correctione, quem fecit vestibus usque ad camisiam spoliari.

Prior non obstante appellatione, processit enormiter contra illum Canonicum, unde conquestus fuit Domino Papæ, qui mandat cuidam Judici, ut si præfatus Canonicus appellavit, propter enormitates ipsius Prioris manifestas, quæ reddunt ipsum notabilem, & ipse non detulit appellationi, compellatis ipsum, ad Sedem Apostolicam cum litteris veritatem continentibus venire, satisfacturum de tanto excessu. Et notat ibidem Glossa.

Primo. *Quod Præfatus non debeat excedere modum in corrigendo, alioqui tenet appellatio, quæ alias non teneret.*

Secundo.

Secundo. *Quod qui non defert appellationi legitima debeat puniri.*

Explicat autem clare hunc casum Abbas ad. d. cap. de Priore num. 3. allegans causam, & inordinatum puniendi modum, cum propria Prioris illius delicta illum notabilem redderent, & ea propter Canonicus ad Sedem Apostolicam appellaret. Iste Prior compellebat istum Canonicum, ad consentiendum alienationibus, quas illicitè faciebat de rebus Ecclesiæ, consanguineis & amicis suis. Item ad tegendū vitia sua, eum cogebat ad jurandum, unde iste sentiens se illis gravari, appellavit ad Superiorem. Provocatus Prior istum incarceravit, & coëgit eum renuntiare suæ appellationi, propter quod venit puniendus ut in textu. Fagn. ad dictum cap. de Priore, in glossa prima, notabene intellectum glossæ: Nam iste Prior fecerat spoliari Canonicum Regularis

larem sibi subjectum, usq; ad interulam,
 & sic excesserat modum in corrigendo, un-
 de Canonicus à tali excessu appellavit ad
 Papam, & quia Prior non obstante appella-
 tione, processit enormiter contra eum, Pa-
 pa mandat, Priorem ad curiam vocari, de
 tanto excessu satisfacturum. Et paulo in-
 fra: in antiqua continebatur, quod usq; ad
 effusionem sanguinis, iste Canonicus fuit
 verberatus & castigatus, & propter hoc
 appellaverat. Et postquam num. 13. ex
 Antonio Augustino retulisset, Sacrosan-
 ctam Romanam Ecclesiam, non consuevis-
 se hujusmodi appellationem admittere, ne
 Monachis vel Canonicis Regularibus pra-
 beatur audacia delinquendi, & ex Concil.
 Trid. sess. 13. c. 1. v. in causis visitationis &
 correctionis. & sess. 22. c. 1. in fin. mox sub-
 jungit. Tamē si Prælati etiam Regularis mo-
 dū excesserit in corrigendo, bene admitti-
 tur appellatio, & tenetur Prælati hujus-
 modi appellationi deferre, alias punitur, ut

hic

*hic est textus, qui ad hoc quotidie à Doctõ-
ribus allegatur.)*

Manet ergo certum & indubita-
tum, quod quotiescumque Prælati
vel Superior, in corrigendo modum
excedit, licitum esse subdito, à tali ex-
cessu ad Superiorem & ad Sedem Apo-
stolicam appellare, & teneri Superio-
rem sine ulla tergiversatione tali ap-
pellationi tanquam justæ deferre. Sin-
gularum enim ordinum Superioribus,
à Regulis & statutis, constituti sunt li-
mites, quos prætergredi illicitum est.
Cum enim Religiosi, ex vi suæ profes-
sionis, obligati sint ad dies vitæ suæ,
non solum ad vota essentialia, sed eti-
am ad Regulam, Ordinisq; constitu-
tiones, & SS. Canones, licet non æqua-
li modo; hinc secundum illas tanquam
leges judicari debent, nec potestas Su-
periorum ultra extendi potest. Si enim
Superioribus Regularium, quemcun-
que excessum, quocunq; modo sibi

placito punire licitum esset, nec ab excessu appellari posset; sicuti tunc, qui Prælatum mansuetum, prudentem & discretum nanciscerentur, felicissimi essent, sic à contrario, qui iracundum, vindictæ cupidum, audacem, & sui impotentem acciperent, infelicissimi forent, & quasi in continuo tormento & laniena, cum animarum suarum evidentissimo periculo viverent. Hæc ergo ut præcaverent summi Pontifices, in Concilijs Generalibus & SS. Canonibus tantis malis, non odiosum (ut quidam imprudenter & ignoranter nominare ausi sunt) sed salutare appellationis remedium, gravatis concesserunt. Eapropter ego in speculo meo Archidiaconali, *Sect. 1. art. 7. pag. 96.* inter alia asserui hiscè formalibus. *Et sicuti Prælatus, dum subditos sibi immorigeros, ad normam redigere nequit, nec ab Ordine & Visitoribus, debitam assistentiam habet, licitè auxilium*

Episcopi & Ordinarij implorare potest; sic subditis, dum à Superioribus injustè, & in rebus magni momenti contra Regulam & statuta gravantur, & à Visitoribus Ordinis, debitè requisitis, non habent auxilium: idem licitum est. Quod dictum licet justissimum & SS. Canonibus conformissimum, nihilominus à quibusdam an malevolis, an ignorantibus nescio, quasi esset scandalosum & subditis Regularibus scitu periculosum, sugillari debuit. Sed illis meritò ingeminetur illud: Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Si sacros à me allegatos Canones inspexissent, longè aliter cessantibus passionibus dictante justitia, judicassent. Cessent Prælati & Superiores gravare, & cessabunt subditi appellare, experturi graves à SS. Canonibus dictatas pœnas, si frivolè appellare præsumplerint.

M 5

Nec

Nec solum licitum est Regularibus, ab excessu in corrigendo, sed & in alijs gravioribus causis, ut quando de occultis gravioribus, atq; gravissimis criminibus, ad eorum infamiam, aut officiorum, sive etiam vocis activæ & passivæ privationem, aut incarcerationem, vel aliam graviolem pœnam, contra eosdem agitur, si graventur, appellare possunt ad Superiorem Prælatum.

Ita Tambur. in prax. crimin. Abbat. quest. 19. n. 8. ubi signanter notanda verba si graventur. Si enim crimina commiserunt, per quæ juxta Regulam & ordinis constitutiones, merentur, officiorum, vocis activæ & passivæ privationem, incarcerationem, aut aliam gravem pœnam: appellare non poterunt, nec appellationi Superior deferre tenebitur, cum tantum habeat locum appellatio, quando gravamen illatum

latum est. Ratio asserti est, quod in tali casu defensio est necessaria, ad suspendendum effectum sententiæ, irreparabile alias damnum post se trahentis, & injustæ. *Tamb. loc. ante cit. n. 9.* Accedit, quod supponatur, Superior in inflictione dictarum pœnarum non excedere formam & modum, sicq; ratio hujus, in rationem prioris asserti resolvitur.

Quam prudenter proinde agerent Superiores & Prælati, si in suis correctionibus discrete agerent, nec modum excederent, & appellationibus viam sternerent, per quas cum summa illorum & Ordinis confusione, talia aliquando patefiunt, per quæ sæculares scandalisantur, & quæ illos ignorare expediret. Recordarentur istius primi principij naturalis: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Hos similesq; bene monet & increpat S. Leo *Epist. 82. ad*
M 6 *Anasta-*

Anastasium Episcopū Thesalonicensem; licet, ait nonnunquam accidant, quæ in Sacerdotalibus sunt reprehendenda personis, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quam severitas, plus cohortatio, quam comminatio, plus charitas quam potestas. Sed hi qui quæ sua sunt querunt, non quæ Iesu Christi, facile ab hac lege discernuntur: & dum dominari magis, quam consulere subditis querunt, placet honor, inflat superbia, & quod provisum est ad concordiam, tendit ad noxam. Et S. Isidorus lib. 3. sentent. de summo bono cap. 54. Omnis ait qui juste judicat, stateram in manu gestat, & in utroq; perso justitiam & misericordiam portat; sed per justitiam reddit peccanti sententiam, per misericordiam, peccati temperat pœnam, ut justo libramine quedam per æquitatem corrigat, quedam vero per miserationem indulgeat. Qui Dei judicia suis oculis proponit, semper timens & tremens, in omni

negotio

negotio formidat, ne de justitie tramite devians cadat, & unde non justificatur, inde potius condemnatur. Quibus conformiter S. Augustinus hom. 34. in Ioan. Vera, inquit, iustitia compassionem habet, falsa dedignationem. Qui de falsa iustitia superbire solent, cæteros quosq; despiciunt, nulla infirmantibus misericordia condescendunt, & quo se peccatores esse non credunt, eo deterius peccatores fiunt. Et deniq; S. Hieron. ad cap. 4. Threnor. Boni etenim Rectores ex sua infirmitate aliorum infirmitates pensantes, magis per humilitatis & mansuetudinis levamen student peccantes, ab erroris laqueo eruere, quam per austeritatem, in foveam perditionis nutantes propellere. Vnde Doctor gentium factus sum inquit infirmis infirmus.

Quod si hæc similiave SS. P. D. dicta eos non moveant; terreant saltem gravissimæ, quos talibus à SS. Canoni-

bus sunt præscriptæ & comminatae
pœnæ.

Primo, enim si modum in corrigendo exceſſerunt, patet ex ſupradictis, quod injuriam quam intulerunt reparare, & læſo juxta gravitatem vel levitatem læſionis, plenè ſatisfacere obligentur. Patet *x. tit. de injurijs & damno dato cap. 9.* ubi Pontifex: *ſi tua inquit, culpa datum eſt damnum, vel injuria irrogata, ſeu alijs irrogantibus, opem fortatte tulifti, aut hæc imperitia tua, ſi vè negligentia e venerunt, jure te ſuper his ſatisfacere oportet; nec ignorantia te excuſat, ſi ſcire debuifti ex factò tuo, injuriam verosi- militer poſſe contingere ad jacturam.* Ex quo patet neminem propter ſacrorum Canonum ignorantiam excuſari, quominus incurrat pœnas ab iſdè decretas: cum certum ſit talem ignorantiam, non eſſe facti, ſed juris, quæ neminem à peccato excuſat.

Secun-

Secundo. Si excessus incorrigendo fiat per verberationem, inclusionem, incarcerationem, suspensionem, alijsq; modis, incurritur ipso facto ex cap. *Si quis suadente*, excommunicatio major, quam si excommunicatus vilipendat, & divinis se immisceat, insuper incurrit irregularitatem, à solo summo Pontifice tollendam. Nec solum sed:

Tertio. Si in modo verberandi excesserit, præter excommunicationem meretur in exilium ejici: ita cit. cap. *Cum beatus: si quis ait, aliter quam dictum est, prædictos honorabiles subditos, licentia percepta potestatis elatus, malitia animi tantum, crediderit verberandos, juxta modum verberum, quos intulerit, excommunicationis pariter & exilij sententiam sustinebit,*

Quarto. Si juste interpositam appellationem impedire ausus fuerit, graviori pœna mulctandus venit, ex cap.

Decre-

Decreto c. 2. q. 6. c. 11. ubi Pontifex: Si autē
 (quod non arbitramur) à quoquam secus
 præsumptum fuerit (hoc est iuste inter-
 positam appellationem impediverit)
 ab officio cleri submotus, authoritatis Apo-
 stolicæ reus ab omnibus judicetur: ne lupi,
 qui sub specie ovium intraverunt, besti-
 ali sævitia quosq; audeant lacerare; &
 quod sibi fieri nolunt, alijs inferre præsu-
 mant. Ex quibus patet, omnes simi-
 les violentos, iustarum appellationum
 impedidores, omni dignitate qua ful-
 gent, & statu clericali privandos, eo
 quod bestiali sævitia processerint. Li-
 citum enim est, ut ait Fabianus Papa c. sup.
 cit. c. 1. Appellatori vitiatam causam re-
 medio appellationis sublevare. Et idem
 paulo ante: Appellantem, inquit, non
 debet afflictio ulla, vel detentionis inju-
 riare custodia. Quibus conformiter
 Anacletus Papa loc. sup. cit. cap. 3.
 omnis oppressus ait, liberè Sacerdotum
 Episcoporum interpretatur Glossa (S)

autē voluerit) appellet iudicium, & à nullo
 secus prohibeatur, sed ab his, fulciatur & libe-
 ter. Et tandem Sixtus Papa Epist. 2.
 Si quis vestrum, inquit, pulsatus fuerit
 in aliqua adversitate, libenter hanc sanctā
 & Apostolicam Sedem appellet, & ad eam
 quasi ad caput suffugium habeat, ne ipse
 & innocens, damnetur, aut Ecclesia sua detri-
 mentum patiatur.

Quinto. Et ultimo tales Prælati &
 Superiores, si quem de crimine non
 convictū, nullo existente accusatore,
 vel actore condemnant, verberant,
 custodiæ includunt aut incarcerant,
 tales non solum infamiæ jacturā susti-
 nere, sed & ad pœnā talionis condēna-
 ri debent. c. 2. q. 3. c. 1. 2. 3. & 4. ubi Pon-
 tificex Si quis ait, circa hujusmodi personas
 non probanda detulerit, auctoritate hujus
 sanctionis intelligat se jacturam infamiæ
 sustinere, ut damno pudoris & existimatio-
 nis dispendio discat sibi aliene verrecun-
 die,

die, impune insidiari, saltem de cetero non
 licere. S. Damasus Papa: Calumniator si
 in accusatione defecerit, talionem recipiet.
 Hadrianus Papa. Qui non probaverit,
 quod objecit, pœnam quam intulerit ipse
 patiatur. Idem ibid. Si quis Episcopum,
 aut Præsbyterum, aut Diaconum, falsis
 criminibus appetierit, & probare non po-
 tuerit, nec in fine dandam ei communio-
 nem censemus.

Quibus non obstantibus, mirum
 est, quæ non quærant aliqui Superio-
 res argumenta, ut suis, vel aliorum
 Prælatorum gravatis subditis, subsi-
 dium & remedium appellationis, sub
 aliquo prætextu justitiæ subtrahant, ut
 libere pro suo placito gravare, & in
 puniendo & corrigendo modum ex-
 cedere, nec tamen gravati per remedi-
 um appellationis, talia gravamina de-
 clinare possint. Et primus quidem
 prætextus est, quod Religiosi in sua pro-
 fessione

professione tali remedio & juri appellandi renuntiaverint. Argumentum contra SS. Canones militans, nec refutatione dignū, cum ex supra dictis appareat, quibus appellationibus Religiosus in professione renuntiaverit. Antonius à Spiritu sancto tract. 3. disp. 6. sect. 5. num. 785. *Si Prælati, inquit, in gravibus pœnis imponendis terminos justitiæ excedat, licitum est Religiosis appellare.* Et post plurimas Sacrorum Canonum & Doctorum allegationes rationem subjungit, *quia in hoc casu appellatio est remedium necessarium ad propulsandam Superioris injuriam, nec credendum Religiosos velle in professione huic remedio renuntiare.* Secundus & risu dignus prætextus est, quod Abbates aliq; Superiores in Generali vel Trienniali Capitulo Congregati, & totum Ordinem vel Congregationem repræsentantes, tali appellationis privilegio, concorditer

ter pro se & suis Subditis renuntiaverint, quis quæso audivit unquam talia? Nimirum illi contra quos remedium appellationis, subditis concessum est, tali juri appellationis renuntiant. Certe eodem modo toti juri Canonico legi divinæ & naturali renuntiare possent, ut nec Deo, nec Pontifici, nec ulli hominum essent subjecti, sed deinceps non lex divina & naturalis non jus Pontificium aut Imperiale, sed staret pro ratione voluntas.

Hæc quidem contra appellationem remedium unicum gravatorum, argumēta aliquando mihi à Prelatis aliquibus relata sunt: sed nullatenus mihi persuadere possum, tale quid in Generali, Triennali, Capitulo practicatū vel ordinatum esse: cum sciam inter illos plures esse, quorum summa in rebus agendi dexteritas & naturale iudicium id nunquam ordinari permisisset.

set. Et licet in diversis statutis Capitulorum Annalium Unionis Bursfeldensis, aliquoties ordinatum sit, ne Monachi extra Ordinem, & frivole sine justo gravamine appellarent, nequaquam tamen appellatio justa & sacris Canonibus conformis vetita reperitur. Dignum enim est quod Prælati qui antequam Prælati fierent appellationem sibi si quando contra Regulam statuta & SS. Canones gravarentur, justam & salutarem judicabant, etiam suis subditis non subtrahant, optima enim regiminis maxima est, si Superiores & Regentes sic agant cum subditis, sicut optarent eosdem, secum agere, si subditi essent.

Super est jam, ut ultimam quæstionis partem discutiamus ad quos nimirum Religiosus à suis Superioribus gravatus appellare possit. Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium,

ad

ad reprimendam Religiosorum sub
prætextu appellationum extra Mona-
steria nimiam evagandi licentiam An-
no 1587, statuit ut sequitur.

Quoniam nonnulli Regulares, vagan-
di studio secundum imminentem admissio-
rum criminum pœnam, ex suis constitutio-
nibus, aut alias debitam, sibi metuentes,
falsa & commentitia gravamina causari,
non ad immediatos sui Ordinis Superiores,
scil. à gravamine Prioris ad Provincia-
lem, à Provinciali ad Generalem, à Gene-
rali ad Protectorem, prout per cujuscunq;
Religionis constitutiones disponitur, sed ad
Romanam curiam sepius fugiunt potius,
quam recurrunt: ex quo Ordinum disci-
plina relaxatur, Prælati contemnuntur, &
ipsi audaciores evadunt, placuit S. Con-
gregationi Regularium ex Ordine sanctis-
simo statuere, ut si quis Regularium impo-
sterū temere, leviq; ex causa, hanc Almam
Urbem Romanam seu curiam, absq; sui Su-
perio-

perioris licentia, & supradicta forma præmissa adire præsumpserit, ad suos eosdemque Superiores, se veriori pœna plectendus remittatur.

Quam constitutionem, ut summe salutarem, allegatus Fagnanus probat quatuor rationibus, quarum:

Prima est. Quod non expediat Religiosos litigare extra Ordinem, ne per hoc illis non detur Occasio vagandi extra claustra, & discurrendi per Curias, contra sacros Canones, c. si cupis & cap. placuit communi 16. q. 1. c. quanto de officio Ordinarij, cap. Monachi de stat. Monach.

Secunda. Ut evitentur ingentes sumptus, qui in litibus prosequendis fiunt, ob quos comparandos, Religiosi aliquando illicitis medijs, coguntur pecunias quærere, & se proprietatis vitio implicare, contra cap. cum ad Monasterium de stat. Monach.

Tertia;

Tertia. Quod per talem viam delicta Religiosorum, cum confusione & ignominia Religionum & scandalo sæcularium publicentur: *contra cap. in scripturis 96. distinct.*

Quarta. Quod disciplina Regularis, hoc procedendi modo enervetur, & Superioribus obedientia subtrahatur; *contra, cap. reprehensibilis.*

Convenit ergo Regulares gravatos, appellationem ad Ordinis Superiores interponere, & non nisi in casu denegatæ justitiæ, extra Ordinem ad summum Pontificem recurrere. Et hanc ob causam Urbanus VIII. Anno 1624. teste Eman. à monte Oliveti *p. 2. art. 7. in practica Regularium. 391.* Benedictinis Hispaniarum præcipit, ut appellatio non fiat à Superiorib⁹ Ordinis, nisi ad Generalem, & ab hoc nisi ad Capitulum Generale, & ab illo pro notoria & manifesta injuria, in e-
ventu

ventu denegatæ Justitiæ, ad summum Pontificem immediatè, tantum, non vero ad Nuntios, Legatos, vel alias personas Ecclesiasticas. In casibus autem in quibus licitum est, appellare, si occasio non suppetat appellandi, licitum est Religiosis, si præsumant sibi licentiam à Superiore inferiori denegandam, nulla petita licentia ad immediati sui Superioris, Superiorem recurrere. Ita cum Antonio à Spiritu sancto Navar. Azor. Sa. Rodriq. Saji- rus. Barbos. Sanchez, quos refert & sequitur Palaus. Imo si timet sibi impediendum iter, potest absq; ullo scrupulo habitum dimittere, & incognitus iter suum prosequi, nam portare habitum est præceptum humanum, quod non obligat cum tanto periculo, carceris, infamix, gravaminis injusti &c. Anton. à Spiritu sancto loc. cit. num. 792. & 793. potestq; appellatio à

N

Regu-

Regularibus qualibet die etiam feriata interponi. Marant. *de Ord. Iudic. p. 6. de appellatione num. 217.* & conceditur unus annus, ad introducendam & proseguendam appellationem, maxime si ad Sedem Apostolicam appellatum sit, *cap. cum sit Romana x. 5. de appell. imo ex necessaria & evidenti causa, biennium: ibid. Sanchez lib. 3. consiliorum cap. unico. dub. 32. num. 97.* citans Glosam ad *cap. cum sit Romana Panorm. Decium Marantam & alios.* Quod si appellans ob intervenientem impotentiam, vel legitimum impedimentum, spatio anni & biennij, non est prosecutus appellationem, vel quia fuit custodia, aut carceri inclusus, graviter decubuit, Apostolos habere non potuit, vel tumultus bellicus aut grassans morbus contagiosus & pestilentialis, vel similes causæ obstiterunt; appellatio ea de causa non erit deserta, cum
ad

ad impossibile nemo obligari possit, & impedito tempus non currat. Quare cessantibus similibus impedimentis, & appellante suæ perfectæ libertati restituto, iterum incipit tempus currere, & priori, quod ante impedimenta erat, continuari. Unde Glossa ad cap. *si justus metus* 73. de appell. Si inquit, *per me non constat, quo minus faciam quod debeo, mihi non imputatur premissa protestatione.* Igitur per inclusionem, incarcerationem, aliasque similes graves pœnas, extorta renuntiatio appellationis, vel criminis nec ante in libertate confessati, nec debite & secundum Ordinem juris saltem summarij probati confessio, tantum abest, ut quidquam operetur, quin potius Superiorem per tales vias & pœnas cogentem, exilij, excommunicationis, ab Ordine Clericali, omnisque dignitatis dejectionis, aliarum-

quæ pœnarū reum faciat, ut supra jam remonstratum est, & articulo sequenti pluribus remonstrabitur.

Quibus ex Fagnano & ab alijs allegatis, constat quidem, quomodo, quo Ordine, & ad quem, Regulares exempti, in causis injustorum gravaminum appellare possint; qualiter autem, & ad quem non exempti, nec Provinciale, nec Generalem, nec Protectorem habentes appellare possint, vel debeant, nondum satis constat: præfertim cum præ allegata Benedictinorum Hispanorum Urbani VIII. Bulla, etiam exemptos concernat.

Respondetur ergo, Regulares Ordinario subjectos, qui nec Provinciale, nec Generalem, nec aliquem Protectorem habent; si à suis Superioribus gravantur, & justam appellandi causam habent ad Ordinis in Capitulo generali, vel triennali constitutos visitatores,

tores, appellare possunt. Colligitur
ex cap. in singulis & ea qua de stat. Mon.
cum enim ibidem fiat potestas visitati-
torib⁹, Monachos corrigendi, & puniē-
di in eventum quod Abbas (cui id alias
tanquā ordinario competit) negligens
& remissus inveniatur, à pari liberum
illis erit, per interpositam ad se appel-
lationem, injustè gravatos relevare.
Cum enim hucusquè nullum produ-
ctum sit Indultum Apostolicum, quo
aliter ordinatur, utiq; standum est de-
ciso & ordinationibus juris commu-
nis. Et hoc responsū & decisum confir-
mat celeberrima Universitas Archie-
pisc. Salisburg. in simili casu consulta,
hisce formalibus: *tum quia in nostris par-*
tibus potest à proprio Abbate, ad Congre-
gationis Visitatorem appellari, & ab eo ju-
risdictio contentiosa exerceri. Quod si il-
li juvare intermittant, integrum erit
ijsdem, ad Præsidem, compræsides,

N 3

& De-

& Definitores, in ultimo Capitulo constitutos appellationem interponere, & ab illis in eventum denegatae justitiae, si periculum in mora sit, & dilationem ad Capitulum Triennale, vel Generale, causa non patiat, ad Ordinarium pergere. Fundanturq; haec in statutis Unionis Bursfeldensis cap. & textu supra allegato. Et hoc modo gravamina injustè causata, per Ordinis Superiores examinari, & tolli poterunt, nec necessarium erit secreta Ordinis, cum scandalo saecularibus palam facere. Quod si Superiores Ordinum oppressis & gravatis succurrere negligant, vel propter ignorantiam Sacrorum Canonum injuste judicant, & hoc modo appellationibus extra Ordinem, occasionem praebent, sibi non appellantis imputare habent, quod per revelationem defectuum & intercurrentium, ex humana fragilitate

tate miseriarum, quæ secretari expediebat, cum plurimorum scandalo, ad lucem veniant & publicentur. Quæ miserix licet stante naturæ humanæ fragilitate, & ad malum proclivitate vix evitari possint, cum constet in exiguo & sanctissimo duodecim Apostolorum cœtu, unum Judam fuisse, adeoque nil mirum sit in toto Ordine, tantisq; Congregationibus aliquos discipulos & miserijs subjectos; imo magis mirum, non plures reperiri. Quia tamen Seculares ex defectibus Regularium, plusquam ex delictis & defectibus Ecclesiasticorum, etiam Sacerdotum, licet aliquando æquales imo majores sint, scandalisari solent; eapropter expediret Superiores Ordinum, omni modo allaborare, ut suorum defectus, excessus, vel crimina, occulte emendarēt, ne gravaminibus ad ordinarios recurrendi, & occulta pate-

N 4 facien-

faciendi, ansam præberent. Pessime proinde fecit, gravissimisq; injustitiarum, difficulter reparandis criminibus, se implicuit Regularis, qui assumpto Notario, nulla habita jurisdictione, nullo existente actore, vel accusatore, nulla per juratos conscientiosos, & honestos testes probata fama, non erubuit per domos Sæcularium circumcurritare, contra suum Confratrem, super crimine inquirere, & inquisita nunquam probata, Ordinario alijsq; Sæcularibus palam facere. Quid dicam de alio qui ut benedictionem (cujus de jure incapax erat) impetraret, ausus est è duobus Confratribus suis, unum gravissimi criminis, ante plurimos annos, ut ipse dicebat (veritas stet penes Authorem) commissi, emendati, & quo ad memoriam totaliter sopiti & extincti, de novo per libellum supplicem & famosum, coram Superiore Eccle-

Ecclesiastico, & Sæcularibus, cum summo scandalo accusare, & alium in Dignitate constitutum, de nulla hucusq; infidelitate suspectum, *perjurij, falsorum narratorum, turbulentarum & iniquarum machinationum, malevolarum suggestionum, aliorumq; criminum, agere reum.* Nunquid hæc & similia sanguineis penè lachrimis non sunt deploranda, tenduntq; ad certio rem utriusq; *miseræ animæ damnationem?* Hi & similes, si vel scintillam honoris, vel conscientiaë haberent, utiq; cogitarent, per tales procedendi modos, Ordinem, Monasteria, & se ipsos confusione exponi; qui enim abscindit sibi nasum, defœdat faciem suam. Errat qui de ruderibus alienæ, & sui confratris famaë, fastigia propriaë laudis, educere putat, *usitato quidem ut, inquit, Pater Romanus Haij Astri in exst. q. 2. resp. ad 10. num. 39. grandi tamen errore, ne-*

*mo enim de alienis sordibus fulget, nemo
 de alterius deformiditate pulchrior eva-
 dit, nemo albus est, quia alter niger est.
 Quanto melius magisq; ædificatori-
 um animabusq; & conscientijs securi-
 us, his similibusq; esset, si exemplum
 Constantini quod cap. in scripturis dist.
 96. refertur, imitarentur. Is enim dix-
 isse fertur, verè si proprijs oculis vidissem
 Sacerdotem Dei, aut aliquem eorum, qui
 Monastico habitu circum amicti sunt, pec-
 cantem, chlamydem meam exspoliarem,
 & cooperirem eum, ne ab aliquo videre-
 tur.*

ARTI

ARTICVLVS XIV.

An et quas pœnas incurrant Superiores injustè, siue cum excessu ex cap. Siquis suadente diabolo, suos Subditos verberantes, vel alio modo violenter invadentes?

ARticulo immediate præcedenti, moniti sunt Prælati tam Ecclesiastici quam Regulares, in suis contra subditos judicijs, caute procedere, ne per excessum in iudicando gravia sibi pericula & pœnas fabricent, ostensumquè est:

Primo. Quod Prælati si modum puniendi excedant, ac per hoc subditis injuriam faciant, eandem adæquatè reparare teneantur, juxta cap. *si tua culpa* 2. x. *de injurijs & damno dato.*

N 6

Secun-

Secundo. Excommunicationem, si in modo verberandi vel incarcerandi &c. excefferint, idq; ex *cap. si quis svadente*. Insuper irregularitatem, si in illa persistant, & absolutionem vilipendant, & pœnam exilij ex *cap. cum beatus, dist. 45. cap. 8.*

Tertio. Si appellationem justè interpositam impediunt, ab officio Cleri submōti, uti authoritatis Apostolicæ rei ab omnibus judicentur. *cap. Ex Decreto c. 2. quest. 6. cap. 11.*

Quarto. Si crimen falsum imponant, vel de crimine nec convictum nec confessatum condemnant, infamix jacturæ, & pœnæ talionis rei fiant *c. 2. q. 3. cap. 1. 2. 3. & 4.*

Hæc inquam art. præcedenti satis clare & fuse remonstrata sunt, quare illa hoc loco repetere non est necesse. In præsentem autem specialiter agetur de Excommunicatione, quæ incurritur

em, ran- quis n, si vili- cum è in- Cle- coli- cap. po- cum nfa- iant fat are esse. tur rri- eur

tur ex cap. *Si quis suadente*, quomodo, & ob quas causas illa incurratur, quis dicatur Notorius Clerici percussor, vel violentus inuasor, ita ut ab omnibus ad quos fama pervenit vitari debeat, & an absolutio in foro conscientie tali excommunicato impensa sufficiat, nec alia pro foro externo sit necessaria.

Ea pròh dolor est aliquorum Superiorum erronea opinio, ut putent sibi sine omni scrupulo licere ex causis sibi placentibus, quasque justas apprehendunt, licet non sint suos, subditos, custodiae includere, incarcerare, ad alia Monasteria, sine illorum consensu & voluntate, quasi in exilium mittere, verberare &c. Quare si Subditus maxime Regularis incidat in superiorem animosum, iræ & vindictæ cupidum, passionum suarum mancipium, ex naturali & dissimili complexione, male

M 7

sibi

sibi affectum, quid expectare habet, nisi continuas pœnitentias, persecutions & tœdia, ut potius mortem optet, quam sub tali Superiore perpetuo, sine ulla spe liberationis vivere.

Superiorem Regularem, qualis est Abbas & alij Ordinariam potestatem, & jurisdictionem habentes, posse ob causas justas suos Regulares Subditos excommunicare, suspendere, incarcerare &c. Jam sæpius in anterioribus dictum, & probatum est, quia vero sæpe contingit, quod tales Superiores, vel in corrigendo modum excedant, vel non servato Ordine Juris non confessatum, vel per testes (uti in judicialibus & causis gravioribus ac criminalibus fieri oportet) convictum, condemnent, hinc pro ultimo & supplemento hujus tractatuli, necessario quærendum & determinandum fuit, an & quas præter alias articulo præcedenti

denti allegatas pœnas incurrant, tales
injusti & iniqui Judices.

Pontifex ad arcendas omnes vio-
lentas, injustas Clericorum vel Mo-
nachorum invasions, in cap. *Si quis*
suadente diabolo 17. *quest.* 4. statuit ut se-
quitur: *Si quis suadente diabolo, manus*
violentas, in Clericum vel Monachum in-
jecerit, anathematis vinculo subjaceat, &
nullus Episcoporum illum præsumat absol-
vere, nisi mortis urgente periculo, donec
Apostolico conspectui presentetur, & ejus
mandata recipiat.

Nomine autem violentæ, injectio-
nis manuum, intelligitur actio exter-
na, injuriosa, violenta, consistens in
facto seu opere, & contingens perso-
nam Ecclesiasticam. Bonacina *de cen-*
sur. disp. 2. *quest.* 3. *punct.* 6. *sectione* 1.
§. 1. & Fagn. cap. *Nuper de sent. Excom.*
num. 8. *Quarto, inquit, nota ibi (citra*
quam violentia in Clericos nequiter per-
petra-

petratur) violentiam Clerico inferri posse etiam sine manus injectione. Ratio est quia debemus, in his magis attendere injuriam, & violentiam, quam manus, quæ sapiunt demonstrationem.

Debet autem actio taliter esse violenta & injuriola, ut sit moraliter peccaminosa, sive ut fiat *suadente diabolo*. Quare Clericum etiam leviter percutiens, si percussio censeatur valde injuriola, uti contingit, si quis conspuat in Clericum, illum virga percutit, aut in carcere, vel alio loco includit, à quo sine dedecore exire non possit, incurrit excommunicationem, eo quod tales actiones sint graviter violentæ & mortaliter peccaminosæ. Bonac. loc. cit. num. 4. citans, Suarez, Filiucium, Cöningh, & Reginaldum.

Fagn. loc. cit. num. 4. *Ad incurrendam excommunicationem cap. Si quis suadente*

dente paria, inquit, sunt, Clericum percutere, aut eum in custodia publica vel privata detinere, etiam sine lesione corporali. Sic quoq; incurrit excommunicationem.

Primo. Qui violenter rem aliquam Clerico eripit ex manibus.

Secundo. Qui violentiam facit rebus adhærentibus Clerico, violenter tenendo frænum equi, cui Clericus infidet.

Tertio Lacerando vestem Clerici.

Quarto. Feriendo equum, aut frangendo frænum equi, dum Clericus eo utitur.

Quinto. Ita insequendo Clericum, ut cogatur se præcipitem dare in fluvium, ad eripiendum se de manibus insequentis.

Sexto. Qui occidit Clericum per cibum & potum veneno infectum, dummodo venenum operari incipiat.

Bona-

Bonacin: *loc. cit. num. 4. 5. & 6.* Ludovicus Boja, Molina, Suarez & alij à Bonacina citati Fagn. *da cap. Nuper num. 9. 10. & 11.*

Septimo. Judex sæcularis Clericum detinens, vel per alium in custodia vel domo detineri faciens, vel etiam illius domum per custodes vallatam faciens, ne libere egredi possit.

Octavo. Ille, qui sclopum expuldit in Clericum, qui ex ejus timore moritur, licet pila ne leviter quidem tactus fuerit. Idem *ibid. num. 9. & 13.*

Nono. Consulens & mandans tacite vel expresse Clerici, vel Monachi percussionem, dummodo percussio secuta sit & vel Consiliũ vel mandatum revera influxerit in percussionem, *ex c. quante cap. mulieres de sentent. excomm.* etiam si poenitentia ductus revocaverit mandatum, & tamen percussio secuta sit, & effectum suum habuerit. Quia hoc

hoc non obstante, manet causa efficax
percussionis. Bonacina *ibid.* §. 2. num.
1. 2. 3. 4. Fagn. *loc. cit.* num. 12.

Decimo. Non impediens Clerici
percussionem, cum ex officio impedi-
re obligatur; obligantur autem illi
quibus cura demandata est, ut Superi-
ores, Judices, Patres, Tutores, Paro-
chi. *Ibid.* num. 7. 8. 9. 10.

Undecimo. Excommunicationem
quoq; incurrunt Superiores, Religio-
sos causa disciplinæ, cum excessu per-
cutientes, licet enim illis à jure, eos-
dem corrigere concessum sit, cum fun-
gantur respectu illorum, officio Pa-
trum Magistrorum, & Judicum, *cap.*
cum in Magistrum de elect. cap. Abbatem
& sequent. 18. quest. 2. cap. decerni-
mus de judic. excessus tamen absolute
illicitus & vetitus est in cap. cum Beatus
d. 45. ubi si quis ait textus aliter quam di-
ctum est, prædictos honorabiles subditos li-
centia

centia

sentia percepta potestatis elatus, malitiam
animi tantum, crediderit esse verberandum
iuxta modum verberum quæ intulerit
excommunicationis & exilij pœnam susti-
nebit : Et clarius cap. Universitatis de
sent. Excomm. in quo postquam Pontifex
asseruisset posse Monachos ab Ab-
bate verberari, causa disciplinæ, Glo-
ssa mox addit, moderatè, ita ut non ex-
cedat debitam correctionem. Alias po-
test appellari ab ipso cap. Irrefragabili
de offic. Ordin. Et puniri debet, cap. de
Priore de appel. Et incidit in Canonem
quia levis tantum & moderata corre-
ctio permessa est. Cap. cum de voluntate
de sent. Excomm. in 6. iterum eadem
Glossa. Si quis capiens Clericum, de
mandato Prælati, modum excedat, v.
g. quia cum is non resistit, calce vel
pugno eum cædit, incurrit excommu-
nicationem. Quibus conformiter S.
Antonin. licet, ait, non sit improbandum,

ut Prælati carceri mancipent subditos, cognitis eorum excessibus; non debent tamen facile eos incarcerare, quia excommunicatus est, qui injuste detinet Clericum. Ita S. Anton. in Summ. 3. p. tit. 9. cap. 8. Angelus Aufrelius, Zerola, Gordonus & alij ab Aluifet. Sect. 4. Dub. 33. citati. Correctio ergo Superioris Ecclesiastici vel Regularis si moderata non sit, contra Sacros Canones militat, injusta injuriosa, & suadente Diabolo facta censetur, & in illa irroganda, non fungitur officio Judicis, Patris, vel Magistri, sed iniqui & injusti aggressoris omni ad hoc ipsum jure & potestate carentis. Dubium proinde nullum est, Prælatum si in infligenda pœna, vel intensionem, vel modum excedat, incurrere excommunicationem, ut v. g. si in infligenda disciplina, Religiosum usque ad sanguinem & vulnera percutiat. Si Religiosum qui non meruit, vel

de

de nullo crimine convictus, vel confessatus fuit, carceri vel custodiae includat. Si etiam meritum pugnis, vel baculo renitentem invadit. Si alapa infligat, calce percutiat, librum vel aliud quid ad caput projiciat, tales enim poenae cum non sint regulæ & constitutionibus ordinum conformes, & sacris Canonibus repugnantes, censentur *suadente diabolo* factæ, ac post se excommunicationem trahere.

Est autem percussio in triplici differentia. *Levis* qualis iudicio viri prudentis est, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, & nullam maculam vel sugillationem carni relinquit. Dicitur autem *levis*, non quia sit peccatum veniale, nam potest esse *levis* & tamen peccatum mortale. Navarr. cap. 27. num. 91. Bonacina Disp. 2. quest. 3. punct. 6. sect. 5. num. 8. sed comparative ad percussionem

tionem *mediocrem* vel *enormem*. Unde si percussio levis, sit mortale peccatum juxta superius dicta, trahit post se excommunicationem. Alia est *mediocris*, inter levem & gravem media, qualis est, cum sine gravi læsione, copia capillorum evellitur, aut sugillatio carnis relinquatur, vel copia sanguinis effunditur. Tandem *gravis* est illa quæ conjunctam habet gravem læsionem, vel injuriam e. g. membri mutilationem, magnam sanguinis, aliunde quam ex naribus effusionem. Si percussio fiat cum magno vulnere, vel ictu, licet parum sanguinis exeat. Talis etiam est illa, quæ fit in Superiorem, vel ejus vices tenentem. Suarez *disp. 22. num. 91.* Si proinde aliquis in absentia Abbatis, illum cui is claves conventus vel dormitorij, & curam illorum committit, invadat, alapam cum tali violentia iterata vice in faciem infligat, ut exinde copio-

copio.

copiosus sanguis circa oculum confl
 at, nec tamen erumpat, nihilominus
 fugillationem notabilem cum macula
 ad aliquot dies, si non septimanas post
 se relinquat, quis dubitare audebit
 hanc percussione[m] esse *enormem*? id est
 ex duplici cap. tam percussione[m], quam
 illius qui percussus est, & scandali ex
 presentia eam videntium & tam diu in
 publico attendentium? unde merito
 mirandum, quod hoc in casu consulti
 supra sine nominibus citati Theologi
 sepositâ omni conscientia, veritate &
 iustitia in causa gravissimi momenti,
 asserere & determinare ausi sunt, ta-
 lem percussione[m] non esse enormem,
 sed levem, in confirmationem absur-
 dissimi hujus decisi, Fagnanum & Bo-
 nacinam falso citantes, cum citatus
 uterq; diametraliter contrarium tene-
 at. Bonacina enim absolute asserit.
 Primo. Illam esse leyem, quæ nullam
 macu-

maculam, vel sugillationem post se relinquit; ergo à contrario secundum eum, illa gravis est, quæ ea post se relinquit. Secundo. Et illam esse gravem quæ sit Superiori, vel ejus vices tenenti. Qua fronte ergo audent allegare Bonacinam, directe sibi contrariantem? si perspicilia sua melius imposuissent & legissent. §. qui incipit *mediocris percussio*, utiq; invenissent, quod quando dubitatur, utrum percussio sit *levis, vel gravis, vel mediocris, gravis & enormis* judicari debeat; Ita is cum Navarro, Sayro, Molina, & Philiarcho. Quæ formalia si attendere voluissent, non tam partialiter, quasi unius partis advocati judicassent. Nec minori temeritate contra veritatem Fagnanus ad cap. *cum illorum de sentent. Excomm. num. 16. usq; ad 20.* inclusivè citatus est. Absit enim, ut ille ita à tramite veritatis & justitiæ declinet, ut

○

per-

percussionem, de qua supra *levem* dicitur
 cat, quin potius directe contrarium
 decidit. Cum enim *num. 18.* dixisset
unde non intelligitur enormis, si modica
vel levis percussio, fuerit in naso, & san-
guis exiit ab eo, maxime cui exire con-
suevit, praesertim in astate &c. num. 21.
 subjungit. Secundo principaliter excessus
 dicitur enormis respectu qualitatis per-
 nae, veluti si in Episcopum, vel Abbatem,
 sit manus violenta injecta. Talis enim ex-
 cessus semper gravis est, & enormis, ut pa-
 tet in *cap. ille procul dubio 93. dist. 8.*
 idem est secundum Hostiensem, si in Pri-
 orem suum, locum Abbatis tenentem, cap-
 tum in Ecclesijs de majorit. & obed. *Et*
num. 22. Tertio, ait, principaliter excessus
 existimatur enormis ratione scandalum
 scilicet ubicunq; scandalum imminet, ut
 patet ex textu, cum excessus tales neque-
 ant sine scandalo praeteriri. Quare op-
 time Glossa ad d. *cap. cum illorum, quatuor-*
do ex

do excessus notorius est, Abbas ipsum absol-
 vere non potest, propter scandalum.
 Excessus autem & percussio, de qua
 supra quia duobus præsentibus itera-
 to, & mox in conventu, in culina mi-
 nistris sæcularibus & externis hospiti-
 bus palam facta, summe fuit scandalo-
 sa, & absq; hoc propter sugillationem
 & maculam, in facie ad multos dies
 permanentem occultari non potuit,
 quin & causa illius, palam fieret.

Longè, proinde melius, & sacris
 Canonibus, eorumque Interpretibus,
 & veritati ac justitiæ conformius, Exi-
 mij Consultissimiq; Domini Theolo-
 gi & Canonistæ Salisburgenses super
 eodem casu consulti. Resp. inquit
Titij percussione[m] censendam enormem,
tum quia in Superiorem, in quem ad tem-
pus, ab Abbate omnis cura regendi Mona-
sterium & disciplina servanda translata
fuisse dicitur, adeoq; eidem subrogatus fu-

it, locumq; ejus tenuit, atq; juxta vulga-
 tum juris brocardicon, subrogatum sapo-
 naturam ejus cui subrogatur: tum ratione
 scandali, cum & facta sit in presentia ali-
 orum, & vestigia ut praefertur, aliquot
 diebus à toto Conventu notata fuerint.
 Resp. Secundo. Supposito etiam, quod Tit-
 us, primò ritè & validè absolutus fuerit,
 quia tamen mandatum de sistendo non im-
 plevit, illum in primam excommunica-
 tionem reincidisse ipso facto, adeoq; inha-
 bilem fuisse ut eligeretur. Cap. 7. & c. fin.
 ext. de Cler. Excomm. Neq; obstant quae
 contrarium adducuntur. Nam ad pri-
 mum dicitur, si ve Superior habeat Ordini-
 nariam potestatem & curam Monasterij,
 si ve demandatam, tamen revera, hic &
 nunc esse proprie Superiorem, alias daretur
 occasio absente Abbate eneruandi disci-
 plinam religiosam, quod jura maxime
 abhorrent. Vnde in praedicta constitutio-
 ne c.

ne c. cum illorum, mens potius quam verba Pontificis sunt attendenda.

Unum adhuc dubium hic necessario decidendum occurrit, de vitando tali excommunicato; an scilicet ante denuntiationem vitandus sit, an illa prius expectanda. Fagn. ad cap. fin. cum voluntate de sent. Excomm. num. 24. ex constitutione, ait, edita à Martino V. in Conc. Constant. qua incipit: *Insuper ad evitanda: licitum est cuilibet communicare cum excommunicatis, non tantum in temporalibus, sed etiam in Spiritualibus, & Sacramentorum administrationibus, præterquam in duobus casibus, videlicet cum excommunicati sunt publicè denuntiati, aut notorij percussores Clericorum.* Ex quo, patet obligationem vitandi excommunicatum requiri, vel ut publicè sit denuntiatus, vel ut sit notorius percussor Clericorum, sub intellige etiam si denuntiatus non sit.

O 3

Igitur

Igitur Clerici percussorem notorium, nulla prævia denuntiatione, omnes vitare tenentur. Quando autem talis percussor dicatur notorius variant Doctores. Zerola in praxi Episcopali requiri & sufficere dicit: si sex sint quibus innotuerit, ab omnibus vitari debeat, nec necesse est, ut omnes isti sex proprijs oculis percussorem videant, sed si duo videant etiam post factam percussorem adhuc durante tumultu superveniant, & effectum qui est, vel sugillatio & macula vel sanguis effluens coram cernant. Quod si percussio sine tali effectu, & nihilominus *suadente diabolo*, cum animo laedendi facta, & à duobus omni exceptione majoribus, v. g. Sacerdotib, vii. & quatuor vel quinque superveniens relatam fuerit, fat notoria erit, ut percussor tanquam publicus, ab omnibus vitari debeat.

Proin-

Proinde publicus, & notorius Clerici percussor ab omnibus, privatus & occultus, ab illo, vel illis tantum qui viderunt, vitandus est; ita Ludowicus Engel. *part. 3. lib. 6. Tit. 29. §. 2. num. 50.* Si Excommunicatio sit publica & notoria, Excommunicatus publicè debet evitari, privatim vero, si privatim tantum fuerit cognita. *Iuxta cap. cum non ab homine desent. Excom. ubi Pontifex. A communione ait, illius qui pro Sacrilega manuum injectione in clericum, in edictum excommunicationis incidit, licet denunciatus non sit, debes abstinere nisi fortè id tibi soli pateret, in quo casu ipsum privatim tantummodo evitabis, quamdiu ab Ecclesia toleratur, ut saltem verecundia rubore suffusus, prolatenti excessu satisfacere conetur. Et glossa verb. Denunciatus non sit & sic inquit, quam cito scio aliquem excommunicatum, statim debeo ipsum vitare, quamvis non sit denunciatus, nisi solus hoc sci-*

am, ut hic dicit, qui enim scit, certiorari, non debuit, quia excommunicatio executionem secum trahit. *de appell. cap. Pastoralis*; Deus enim ligat & non homo. Igitur si quis sciat aliquem esse publicum & notorium, & talem Clerici percussorē, ut percussio sex vel pluribus sit nota, ipse eum etiam publice evitare tenetur, etiamsi alij id quoque scientes intermittant, non enim aliorum pervicacia vel contemptus, alios in eodem reos excusat. Sit exemplum: Superior aliquem Religiosorum injuste incarcerationi & longo tempore detinuit, non est dubium, quin omnes, qui id certo sciunt talem Superioriorem ut excommunicatum vitare teneantur. *Cap. cum consideres 15. de sent. excomm. secunda*, ait, *questio talis est. Publica fama est, aliquem esse excommunicatum, propter violentam manuum injectionem in Clericum, queritur an propter famam illam de-*
beat

beat evitari? Respondet Papa, quod nec
Episcopus, nec alij debeant ei communica-
re, nisi de hoc ad arbitrium Episcopi se pur-
gaverit, vel ad cautelam absolutus fuerit.
Magna ergo ignorantia laborant, qui
putant eum qui in secreto uno altero-
vè vidente violentas manus injecit in
Clericum, non esse excommunica-
tum, nec teneri petere absolutionem,
cum ipsum factum trahat post se ex-
communicationem, & irregularitas
incurratur, si ita excommunicatus, di-
vinis intersit, & sacris se immisceat,
nec præsentia alicujus ad hoc sit neces-
saria. Ita Piafecijs *prax. Episc. part. 2.*
cap. 4. art. 11. num. 23. advertendum, in-
quit, est, præallegatam Extravag nihil
prodesse ipsi excommunicato, nam ille tene-
tur evitare omnes actus prohibitos, licet
NB. non fuerit declaratus, & in illo de-
claratio non est de substantia excommuni-
cationis, sed excommunicatio trahit secum

O 5

execu-

executionem. Felin. in cap. pastoralis. §. verum de appellat. &c. Imo si excommunicatus exercent aliquem actum Sacro alicui Ordini deputatū, contrahit irregularitatem, à qua non potest absolvi nisi per Papam. Cap. 2. de Cleric. excomm. c. is qui de sent. excomm. in 6. Abb. in C. cum pro causa. & Piafec. l. c. num. 27. Qui etiam num. 30. Absolutionem excommunicatiōnis quod attinet, hac non presumitur nisi proberur, nec creditur asserenti se fuisse absolutum nisi probet Abb. in cap. significasti num. 7. de homicid. & in cap. sicut nobis de sext. excomm. conformiter ad cap. proposuit x. 8. de Cleric. excomm. Ubi Glossa § de absolutione, & ita quicumquē absoluitur saltem ad cautelam, semper obtineat literas absolutionis. cap. Fraternitati de sent. excomm.

Supereft jam paucis disquirere, qualis absolutio Excommunicato adhiberi debeat, & an qui in foro conscientie ablo-

absolutus est, alia pro foro exteriori non egeat. Si Pontificale Romanum & Sacros Canones attendamus, nulli dubiū est, quod vel per sententiam excommunicatus, denuntiatus, vel notorius Clerici percussor, etiamsi pro foro conscientiae absolutus sit, adhuc publice vitari debeat, donec in foro fori, juxta præscriptum Pontificalis Romani & SS. Canonum absolutionē impetraverit. *Cap. cum desideres 15. de sent. Excomm. Tertio loco tua discretio requisivit. Si Clericus verberatus, Episcopo mediāte cum suo verberatore composuerit & ille reconciliatus sibi fuerit, an per hoc is debeat ad aliorum communionem admitti? super quo tibi breviter respondemus, quod licet ille, qui violentas manus iniecit ei, quem laesit satisfacisse taliter videatur: Ecclesiae tamen quam offendit ex hoc non satisfacisse dignoscitur. Et nisi forma Ecclesiae quae pro talibus introducta est obser-*

obser-

obseruetur, non est communicandum eodem. Et Cavarru. tom. 1. Relegit cap. Alma Mater &c. in 6. part. 1. §. 11. num. 4. Etenim, ait, postquam semel excommunicatio lata est, & ligat, indiget excommunicatus absolutione, qua praestanda est, juxta formam juris traditam in c. à nobis 2. de sent. Excomm. Igitur absque ea solenni absolutione, minimè tollitur excommunicatio, text. Opt. in cap. cum desideres 2. §. ult. quamobrem Panorm. in cap. 2. de judic. notab. 6. existimat, excommunicationem ab homine latam, sed ea conditione, donec satisfeceris, non tolli nec dissolvi sine absolutione, etiam sequuta satisfactione. Glossa ad Clem. 1. de decimis verb. donec. ubi in excommunicatis vero necessaria est absolutio post satisfactionem.

Ex quibus luce meridiana clarius patet, pro absolutione ab excommunicatione observandam formam ab Eccle-

Ecclesia & sacris Canonibus præscriptam, idquè tanto magis, si forma talis in loco quo est excommunicatus, observari consuevit. Nec tollitur Excommunicatio ex hoc, quod Superior Episcopus, Abbas, vel alius absolvendi potestatem habens, cum excommunicato conversetur, comedat, bibat & communicet, quin potius talis Superior, per talem communicationem, ipso facto excommunicationem vel minorem, extra divina cum illo conversando, vel majorem si in divinis communicet, incurrit. Si enim summus Pontifex, etiam literis cum excommunicato, missa salutatione communicans, illum non censeatur absolvere, sed absquè hoc in excommunicatione permaneat *cap. si aliquando 41. de sext. excomm.* multo minus aliquis illo inferior, Episcopus, Vicarius Generalis, Abbas &c. per suam conversationem,

nem, sine formali absolutione excommunicationem tollet. Quod confirmatur ex scæpe citato textu, *c. cum desideres: nisi* inquiens *absolutionis beneficium subsequatur excommunicatus non debet aliorum communioni restitui, & cum constet eum excommunicatum fuisse & absolutum non esse: nec Episcopus, nec alij debent communicare eidem, nisi fuerit secundum formam Ecclesie absolutus: quia qui cum excommunicato scienter communicaverit, excommunicationis pœnam contrahit cum eodem.*

Quæ autem sit forma ab Ecclesia præscripta, & quæ ante illam præquirantur, videre est in Pontificali Romano & in *cap. à nobis 2. de sent. Excom.* ibi absolutionis autem forma servatur, ut fiat cum Penitentiali psalmo, & tam oratione Dominica, quam alia consueta. Abbas Panorm. ad *cap. cum desideres*, cum asseruisset non esse reddendam communionem.

murionem, de quo fert fama, quod sit percussor Clerici, nisi prius se purgaverit, & purgationem præstiterit: mox subjungit *forma absolutionis tradita est in cap. à nobis, ut scilicet præstato juramento de parendo mandatis Ecclesie, introducatur postea in Ecclesia, cum psalmo penitentiali oratione Dominica &c.* Ad formam autem quæ in absolutione excommunicati servari debet, prærequiritur.

Primo ut excommunicatus illi, quem læsit congruam satisfactionem præstet. *cap. Porro si aliqui x. 7. de sent. Excomm. cap. Parochianos vestros 9. ibid. cap. cum desideres 15. ibid.*

Secundo, Præstet Juramentum de parendo mandatis Ecclesie, nec deinceps in simili offendendi. *cap. ex tenore 10. de sent. Excomm. cap. cum desideres cap. de cetero Streinius part. 3. tit. 16. de pænis §. 11. num. 14. Bonacin. de censuris disp. 1. 2. q. 3. punct. 6. sect. 5. num. 25. Et tandem.*

Tertio

Tertio. Secundum formam in Pontificali præscriptam absolvatur.

Magnus ergo illorum error est, qui arbitrantur illum, qui in foro conscientia absolutus est, etiam pro foro exteriori absolutum esse, vel formam absolutionis Excommunicatorum, non amplius in usu, sed contraria consuetudine abrogatam esse.

Primo enim, directe contrariatur Pontificale Romanum, totus titulus de sententia Excommunicationis, & omnes celebriores Canonistæ. Argumentum quo ad contrariam consuetudinem, supra elisum est, cum probabatur, nullâ SS. Canonibus contrariam consuetudinem valere, nisi sit cum expresso consensu, & certa scientia summi Pontificis introducta, & ad longū tempus continuata. Adfuisse autem, vel adesse, in hoc casu scientiam, vel consensum dictum probabitur ad Calendas
græ-

græcas. Saltem in tota Germania contrariam consuetudinem non esse, claret exemplis. Nam in hac Diœcesi Paderbornensi bini mei Antecessores, Vicarij Generales, duos Sacerdotum percussores, etiamsi præviè à PP. Capucinis essent in foro conscientiaë absoluti, servatâ formâ supradictâ in foro fori publicè absolverunt. Et ultimus Monasterij SS. Apostolorum Petri & Pauli in Abdinghoff Ord. S. Bened. Paderbornæ Abbas, contra suum Regularem alterius Sacerdotis percussorem, in Capitulo omnibus de convētu præsentibus, eandem formam in absolutione observavit. Fortè & in alijs Episcopatibus idem observatum est. Quomodo ergo Layman vel alius quis audet asserere, formam hanc in Germania contraria consuetudine abrogatam esse? Igitur asserere, contrariam consuetudinem in tota Germania praxi receptam

tam

tam esse, ea propter periculosū est, e
 quod ut optime in consilio suo, in ho
 casu dato decidit Celeberrima Un
 versitas Salisburgensis, *nemo, nequidem*
summus Pontifex, presumatur habere con
suetudines, in scrinio pectoris sui cap. 1.
constit. in 6.

Formulare pro Superioribus, tam
Ecclesiasticis, quam Regularibus procedentibus
contra suos Subditos in causis diffama-
mationum.

SECTIONIS primæ articulo quarto fu
 se demonstratum est, neminem
 quantumcunq; *notorium* sine citatione
 condemnari posse, & licet judici per
 suaderi velit factum & famam esse *cer-*
tam in omni vicinia & tam certam & in-
dubitatam rei evidentiam, ut nulla tergiver-
satione celari possit; eum propter hoc
 cōtra diffamatū procedere non posse,
 nisi prius rem ita se habere, juxta juris
 divini

est, e divini & naturalis Ordinē, Sacrorumq;
in hō Canonum præscriptum, probatum fu-
Un erit. Illiusq; ratio ibidem adducta est,
quod *multa imo plurima dicantur noto-*
ria que non, sed potius falsissima sunt.
Non absimile argumentum est, dum
Judex ad condemnandum procedit,
quia sic totus mundus spargit & judi-
cat, cum quotidie coram cernamus to-
tum mundum, homines scelestissimos,
perfidos & Atheos, laudare, venerari
& extollere: simplices vero pios & so-
li Deo placere cupientes, pro fatuis &
stultis, ac nullius frugi habere: Deo &
Salvatore nostro sic Apostolis omni-
busque se quærentibus & diligentibus
prædicente. *Si de mundo fuissetis, mun-*
do quod suum erat diligeret, quia vero de
mundo non estis, sed ego elegi vos de mun-
do, idcirco odit vos mundus. Et eam ob
causam in extremo judicij die, impij
qui (mundi nomine veniunt) dum *sta-*
ture

bunt justi in magna constantia adversus
 eos, qui se angustiaverunt, & abstulerunt
 labores eorum, Sap. 4. turbati timore
 horribili dicturi perhibentur. Hi sunt,
 quos habuimus aliquando in derisum & in
 similitudinē improperij. Nos insensati vi-
 tam illorum aestimabamus insaniam & fi-
 nem illorum sine honore. Ecce quomodo
 computati sunt inter filios Dei & inter San-
 ctos fors illorum est. Quale autē sit mun-
 di iudicium & sapientia in libro moral.
 cap. 10. in c. 12. Iob. explicat S. Grego-
 rius. Mundi inquit, hujus sapientia est, cor
 machinationibus tegere, sensum verbis
 velare, quae falsa sunt vera ostendere, quae
 vera sunt falsa demonstrare. Hec sibi obse-
 quentibus praecipit honorum culmina que-
 rere, adepta temporalis gloria vanitate
 gaudere, irrogata ab alijs mala, multiplici-
 us reddere; cum vires suppetunt, nullis re-
 stentibus, cedere: cum virtutis possibilitas
 deest quidquid explere per malitiam non
 valent,

valent, hoc in pacifica bonitate simulare.
Quare eos, qui hanc sapientiam practice imitantur, solet mundus laudare & æstimare, qui illam autem despiciunt, & veritati, sinceritati, pietati, alijsquè virtutibus student, ut fatuos & simplices deridere.

Exiguo igitur & fallaci fundamento nituntur, qui ad totius mundi (qui tantus quantus in maligno positus est) iudicium provocant. Et si ullus unquam, certe iniquissimum hoc iudicium expertus est, magnus Deus incarnat⁹, per iniquissimum & falsissimum mundi iudicium, ad mortem & crucem damnatus: *Hunc inquebant invenimus subvertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Cesari.* Quod licet falsissimum esset, & asserto ipsius veritatis (volentis, *qua sunt Cesaris Cesari & Deo, qua sunt Dei reddi*) diametraliter contrarium; ita nihilominus toti mundo
tal-

tanquam verum persuasum fuit, ut propter hoc eum, tanquam *Seductorem*, crucifigi petierint & impetraverint. *Seductor* ille inquebant impij Pharifæi Pilato. *Hoc appellabatur* inquit S. Augustinus *in psalm. 63. v. 7. nomine Dominus IESVS Christus, ad solatium servorum suorum, quando dicuntur Seductores.* Et Christum Dominum esse Samaritanum & habere Dæmonium tam certum & notorium erat scribis & Pharifæis, ut id putarent, nulla tergiversatione celari posse. Nonne inquiunt bene dicimus nos quia Samaritanus es tu & dæmonium habes? Quasi dicerent hoc ipsum tam certum & notorium est, ut id ipsum & tu fateri debeas, nec ullus negare, vel de hoc dubitare possit.

Ex quibus manifestum evadit, æquali periculo subjacere eum, qui aliquem ob crimen, quod notorium asseritur antequam notorietas perfectè proba-

probata sit, quam qui aliquem ad tori-
us mundi iudicium rumore & famā
condemnat. Nec universaliter ve-
rum esse, quod vulgo circumfertur,
vox populi, vox Dei, cum ex præmemo-
ratis constet, soepe & ut plurimum
mundi iudicium fallere.

Quomodo autem in causis diffama-
tionum procedendū sit, in Conc. gene.
explicat, cap. *Qualiter & Quando* x. de
accusat. 24. Legimus inquit, in Evangelio,
quod villicus ille, qui diffamatus erat apud
Dominum suum, quasi dissipasset bona ip-
sius, audivit ab illo: *Quid hoc audio de te?*
redderationem villicationis tue, jam e-
nim non poteris amplius villicare. Et in
Genes. Dominus ait: *Descendam & vide-*
bo utrum clamorem, qui venit ad me ope-
re compleverint. Ex quibus authoritati-
bus manifestè probatur, quod non solum,
cum subditus, verum etiam cum Prælati
excedit, si per clamorem & famam ad au-
res

res

res Superioris pervenerit, non quidem à malevolis & maledicis, sed à providis & honestis, nec semel tantum, sed sæpe quod clamor innuit, & diffamatio manifestat, debet coram Ecclesie Senioribus veritatem diligentius perscrutari. Et paulo infra: Licet autem hoc sit observandum in subditis, diligentius tamen observandum in Prelatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur. Et ideo sancti Patres provide statuerunt, ut accusatio Prelatorum non facile admittatur, ne concussis columnis corruat aedificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum false, sed etiam maligna criminatiois janua praecludatur.

Ut etiam modum procedendi Judi-
ces

ces sciant, paulo infra subjungit: Debet igitur esse presens, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentaverit: & exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi seipsum, & non solum dicta, sed etiam nomina ipsa restituum sunt ei, ut quid, & à quo sit dictum appareat, publicanda, nec non exceptiones, & replicationes legitime admittende, ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionem vero exclusionem deponendi falsum, audacia prebeat. Et tandem in fine: Hunc tamen Ordinem circa Regulares personas non credimus usquequaq; servandum. Ex quo valde notabili textu, & generalis Concilij decreto patet.

Primo. Quod ad hoc ut Superior ad inquisitionem specialem contra Subditum procedat, necesse sit, quod clamor & fama, quæ de Subditi crimine

P

spar-

spargitur, ad aures Superioris pervenerit, non à malevolis & maledicis, sed à providis & honestis. Quare specialis & gravis Superiorum obligatio est, ne statim fidem adhibeant, si quid contra Subditorum honorem & reputationem spargitur, sed prius de Origine & causa talis diffamationis inquirent, quam contra eosdem procedant. Et

Secundo. Attendant an fama diu perstiterit, an diu continuata, & sæpe iterata ac continuata fuerit, idquè innuunt verba; *non semel tantum sed sæpe*, de fama enim optime scripsit Poëta.

*Fama malum, quo non aliud velocius ullum,
Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo.*

Et sicut fama si stabili fundamento nitatur eundo crescit & vires acquirit: sic vicissim si eodem destituatur, tam facile quam incepit, deficere solet.

Tertio. Quod accusatio Prælatorum, eorundemquè diffamationis in-

quisi-

quisitio, non facile admittatur, & instituat, idque ob duas causas, quarum prima est.

Quod ipsi sint positi tanquam signum ad sagittam.

2. Ne concussis columnis ædificium corruat. Quod dictum notissimum esse, quotidiana experientia comprobatur, omnium enim oculi in Prælatos & Regentes diriguntur, ut siquid reprehensione dignum reperiri valeat, hoc toti mundo palam faciant, siue ad vindictam, si quando correcti vel puniti fuerunt, siue ex procacitate & pruritu animi ad detrahendum & vitia sua defendendum. Prælati enim veluti *signum ad sagittam* in alto positi sunt, non solum ut suorum Subditorum mores & vivendi normam observent, defectus observatos corrigant, sed etiam, ut ab omnibus videantur, & exemplo suo alios ædificent, unde optime Poëta Claudianus. P 2 Com-

Componitur Orbis

*Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus,
Humanos edicta valent, ut vita Regentis.
Mobile mutatur, semper cum Principe
vulgus.*

Et idem alio loco.

*Scilicet in vulgus manant, exempla Regentū
Viq; Ducū lituos: sic mores castra sequuntur.*

PRælati ergo in alto positus, ut speculari possint, quæ infra se fiunt, & cuique illorum à Deo per Prophetam Ezech. 3. v. 17. dicitur; *speculatorem te dedi domui Israël.* Quod tamen Episcopis præ alijs proprium est, cum Episcopi nomen, latine aliud non importet, quàm *Speculator, Explorator, excubitor aut observator.* Unde S. Ambros. *de dignitate Sacerdotali cap. 4. Quid, inquit, aliud interpretatur Episcopus nisi superinspector?* Et apposite S. Isidorus *lib. 7. origin. cap. 12. Episcopi græce, inquit, latine Speculatores interpretantur: nam Speculator est*
Præpo-

Prepositus in Ecclesia dictus, eo quod Speculetur atq; prospiciat populorum infra se positorum mores & vitam. Et alter Isidorus Pelus. l. 1. Epist. 194. Episcopus inquit, ex ipso nomine quid ipsius muneris atq; Officijs sit perspectum habere debet. Eum enim invisibilium & occultarum ferarum impetus, Ecclesie ignavias, Monachorum negligetias, iniquorum hominum improbitates, viduarum calamitates, pupillorum egestates, Altaris suspiciones, Diaconorum morbos, juvenum flagitia, Senum mala consilia, Speculari oportet, atq; omni ex parte oculum esse, omnia prospicientem, nec quidquam negligentem.

Quod verò officium speculatoris ex Etymologia nominis principaliter Episcopis, non tamen iisdem solis, sed per participationem etiam alijs Prælati & superioribus competat, demonstrat. S. Augustinus serm. 51. de Sanctis Episcopus inquit, inde appellatus est, super-

P 3

inter

intendit & intendendo curat. Vnusquisq;
 ergo in domo sua si caput est domui suae, de-
 bet ad eum pertinere Officium Episcopatus,
 quomodo sui credant, ne aliquis ipsorum in
 haeresim incurrat ne uxor, ne filius, ne filia,
 ne ipse seruus quia tanti est emptus. Qui-
 bus, conformiter. B. Hugo Victorinus
 explicans verba Prophete: Super muros
 tuos Hierusalem constitui custodes serm.
 40. Hierusalem ait, civitas Sancta, & ci-
 vitas Sancti, sancta Ecclesia est, cuius Rex
 per regre proficiscens, praeposuit ei custodes
 & speculatores, qui eam die ac nocte custo-
 diant & à malo defendant. Sunt ergo
 diversae speculae, ac diversi speculatores,
 imo Speculatorum Ordines, qui in diversis
 locis sanctae Civitati praesideant, hostes, ar-
 ceant, cives custodiant. In prima specula,
 residet Dominus Apostolicus, qui sicut o-
 mnibus praesidet, ita omnibus providere
 debet. In secunda Patriarcha. In tertia
 Archiepiscopi. In quarta Episcopi. In quin-
 ta

ta Archidiaconi. In sexta Archipresbyteri, sive ut in quibus locis appellantur Decani. In septima Presbyteri. Ubi notandum quatuor primos ordines Episcoporum proprie esse classes, caractere quidem pares, sed jurisdictione disparēs, sibi que subalternos. Tres vero reliquos, non nisi quadam participatione custodiæ ac superinspektionis Episcopalis, dici *speculatores*, quia nimirum Superioribus superinspektoribus & *speculatoribus*, tanquam subspeculatores deserviunt, in opitulamen sollicitudinis assumpti. Ad priores etiam reduci possunt Prælati exempti Episcopalem & immediatam jurisdictionem in suos habentes, nec non Abbates, Priores & hujusmodi immediati Superiores.

Qualiter etiam omnes supramemorati *Speculatores* munus suum obedire debeant, exemplo à custodibus Civitatum desumpto probat idem Hugo

Victorinus in consequentibus: Solent
ait, civitatum custodes & speculatores, ma-
xime tempore bellorum, in alto sedere, vi-
gilare, circumspicere, per totam civitatem,
praecipue noctibus circuire, tubis clangere,
fistulas inflare, citharizare & cantare. Sic
facere debent speculatores, civitatis nostrae,
debent quippe in alto sedere, per spirituale
conversatiōē, ut eorum conversatio non
sit in terra, sed in caelo: non in carne, sed in
spiritu: quatenus eorum anima non humi-
lietur in pulvere, & venter eorum non
conglutinetur terra, sed super montem ex-
celsum ascendant evangelizantes Sion, &
pedes sint speciosi, super montes annuntian-
tium pacem, predicantium salutem, disen-
tium Sion, regnabit Deus tuus. Debent vi-
gilare, per circumspeditionem; ut intuitum
vertant à dexteris, ne prosperis fallantur;
à sinistris, ne ab adversis frangantur; retrò
per Præteritorum utilem memoriam; an-
te per futurorū providentiam. Debent vi-
gilando

gilando circumspicere, ne ex improvise hostis adveniat, portas frangat & murum irrumpat, domos accendat, turres evertat, cives occidat, spolia detrahat, civitatem destruat, populum abducat. Debent circuire totam civitatem, id est, gentem sibi commissam & scrutari, ne lapide cujusquam virtutis delapso murus disciplina vel ad modicum infirmetur, & si id contigerit evenire quantocius fieri potest resarcire.

Quod ille bene adimplevit, qui ait: Præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum. Debent tubis clangere per terribilem prædicationem. Debent fistulas inflare, per blandam consolationem: aptum enim est, ut asperitatem & duritiam terroris sequatur blandimentum consolationis, ut per sequentem suavitatem, præcedens asperitas temperetur. Has fistulas habere jubentur prædicatores; ubi scriptum est: Dicite pusillanimis, confortamini. Debent citharizare

Ps per

per bonam operationē cithara namq; quæ digitis tangitur, ut sonum edat, bonam operationē rectè figurat. Hæc cithara sex habet chordas, sex videlicet opera misericordia, esurivi & dedisti mihi &c. Debent cantare per laudem, & gratiarum actionem: semper enim gratias agere debent Domino honorum omnium largitori. Debent ergo sancti Speculatores in alto sedere, per spiritualesm conversationem: vigilare, per circum spectationem: circuire, per sollicitudinē: tubis clangere, per predicationem: fistulas inflare, per consolationem: citharizare, per bonam operationem: cantare, per gratiarum actionem. Et hæc omnia facere debent die & nocte, id est, in prosperis & adversis. Vnde & ipse Isaias, cujus verba proposuimus, de se ipso dixit; super speculam Domini ego sum, stans jugiter per diem; & super custodiā meam ego sum, stans totis noctibus. Et quasi rogaretur, quousq;? Donec, inquit stabiliat & donec ponat Hierusalem laudem in terra. Quod

Quod autem sub se habent in quorum vitam & mores attendere & speculari debent, tot è converso noverint esse, qui suam vitam & mores accuratissimè & quasi linceis oculis observent, nec ullum esse in se tam magnum vel parvum defectum, quantumcunq; occultus videatur, qui non toti mundo palam fiat. Et sicut Episcopus, Princeps, alijq; Superiores, si exemplo & moribus suis Subditos ædificant & ad bonum extimulant, innumeros meritorum manipulos sibi acquirunt, sic è contra si malis exemplis & moribus scandalizent, & ad devia inducunt, gravissimarum pœnarum sibi pericula creant. Unde S. Petrus Damiani *lib. 1. Epist. 9. Episcopus, inquit, (idem est & de alijs Superioribus) tot est animarum reus, quod per ejus negligentiam semprava Exempla depereunt.* Et Isidorus *lib. 3. sent. c. 30. Reges inquit, vitam subdi-*
torum

torum facile exemplis suis, vel edificant
 vel subvertunt, ideoq; Principem non o-
 portet delinquere, ne formam peccandi fa-
 ciat peccati ejus impunita licentia. Nam Rex
 qui ruit in vitijs, cito viam ostendit erro-
 ris: sicut legitur de Hieroboã, qui peccavit &
 peccare fecit Israel. Illi namq; adscribitur,
 quidquid exemplo ejus à subditis perpetra-
 tur. Et deniq; Beatus Fulgentius Epist.
 6. cap. 3. Qui sunt inquit, in seculi culmine
 constituti, aut plurimos secum perdunt, aut
 secum multos in via salutis acquirunt. Ma-
 gna talis aut pœna manet, si multis præbeant
 mala imitationis laqueum, aut gloria se
 multis ostendant sancte conversationis ex-
 emplum. Nullum vero esse secretum
 defectibus & malis moribus Regum
 Principum & Regentum, indicat Ju-
 venal. Satyr. 9.

O Corydon Corydon, secretum divitis ullum,
 Esse putas? servi ut taceant jumenta loquuntur.
 Et canisq; postesq; marmora; claudes fenestras
 Vela

*Velat egant rimas, junge ostia, tollite lumen.
 E medio clament omnes, prope nemo recumbat.
 Quod tamen ad cantū, galli facit ille secundi,
 Proximus ante diem, caupo sciet.*

Et Claudianus de *consulatu* 4. Honorij, Imperatorem alloquens.

*Hoc te præterea crebro sermone manebo,
 Ut te totius, medio telluris in orbe,
 Vivere cognoscas, cunctis tua gentibus esse
 Facta palam; nec posse dari Regalibus ullum,
 Secretum vitijs, nam lux altissima faci,
 Occultum nil esse sinit, latebrasq; per omnes,
 Intrat & obstruos, implorat fama recessus.*

EX quibus clarescit, quomodo Prælati, & omnes Regentes, sint constituti in specula, & quasi signum ad sagittam & rumoribus & diffamationibus, quæ de illis sparguntur, non facile fides adhiberi debeat, eo quod tales ut plurimum ex invidia & malevolentia originem trahere præsumantur. Si vero fama eousquè ascendat, ut ampli-

us celari vel dissimulari nequeat, tunc
& non prius.

Quarto, debeat observari forma supra præscripta ibi: *Debet igitur esse presens contra quem facienda est inquisitio &c.* Eam tamen formam.

Quinto, quo ad *Regulares non usquequaq;* observari necesse esse. Quæ autem necessario observari debeant, suprafuse demonstratum est.

Forma Processus in causis diffamationum.

Fama & rumore de aliqua persona Ecclesiastica vel Regulari ascendente, & diu continuata. Superior cum hominibus conscientiosis, nec diffamare assuetis, capta occasione de super conferet, ut famæ certitudinem cum prudentia & dexteritate dignoscere possit, illâq; habitâ sub forma sequenti procedet.

Cum

Cum ad aures Reverendissimi Illustrissimi &c. NN. Episcopi vel ejus Vicarij Generalis, Decani Cathedralis, vel Collegiatæ, Abbatis, Prioris, Guardiani &c. pervenisset, suæ Diœcesis Pastorem, Canonicum, vel Regularem, gravissimas in Deum ejusq; Sanctos, coram Sæcularibus diversis evomuisse blasphemias, idquè non sine exiguo eorundem scandalo, famamquè eousquè ascendisse & divulgatam esse, ut amplius sine conscientia scrupulo dissimulare non possit. Eapropter dictus Illustrissimus & Reverendissimus &c. obligationi suæ incumbere judicavit de veritate inquirere, citatisquè ad se Titio & Sempronio hominibus conscientiosos, honestos, nec malevolos, vel diffamare assuetos, assumpto ad se Notario pro tribunali sedens, Titium prius deinde Sempronium, separatim, nullo nisi se & Notario præsentem, delato eis

to eis

to eis & præstito de dicenda veritate juramento, super fama quæ de N. & N. spargitur interrogavit.

I. An sciat causam suæ vocationis?

R. Non aliam scio, quam quæ mihi proposita est.

I. An cognoscat Cajum Canonicum Collegiatæ Pastorem?

R. Cognosco.

I. Quomodo illū cognoscat & à quanto tempore?

R. Quia cum ipso in tali loco natus & educatus sum, illi quæ; cohabitavi & familiaris fui.

I. Cujus famæ sit apud alios & se?

R. Bonæ, quantum scio.

I. An non sit fama de illo, quod blasphemias proferat?

R. Fateor, fama sic habet.

I. Quid est fama?

R. Quod communiter ab hominibus spargitur & dicitur.

I. Quo-

I. Quomodo sciat talem famam esse de illo ?

R. Quia audivi à multis.

I. A quibus audierit ?

R. A Francisco, Paulino & Hieronymo, NNN.

I. Quomodo & qua occasione ab illis audiverit ?

R. In diversis occasionibus, cum enim præterita Dominica essem in societate & compagna, honestorum N. N. N. & ejusdem casualiter mentio fieret, omnes asseriebant communem famam esse, quod inquisitus esset magnus blasphemus.

I. A quanto tempore hæc fama volarit ?

R. A multis annis audivi à multis hæc de inquisito referri, licet distincte quot anni sint, determinare nequeam, certus tamen sum de quatuor vel quinque annis.

I. An

I. An sciat unde ista fama ortum habuerit ?

R. Id ipsum certò scire nequeo : credo tamen quod ex blasphemijs continuatis & à pluribus auditis ortum habeat.

I. An ex odio vel alia passione motus, superiora deposuerit ?

R. Non, nec se quidquam differentiae cum inquisito habere, sed solum tanquam vera deposuisse.

Quibus peractis, secundus testis citatur, & super iisdem interrogatorijs examinatur, cujus depositiones & responsiones, si cum prioris testis depositis conveniant, cuilibet eorum separatim à Superiore demandatur, ut protocollo responsiones cōtinente subscribat, & in virtutes S. Obedientiae, vel sub pcena excommunicationis de quibus interrogatus est & quid respondit, sub secreto teneat.

His

His præmissis citatur diffamatus, eiq; à Superiore sive Ecclesiastico sive Regulari, proponitur, quod fama publica sit in tota vicinia & communitate, illum tale vel tale crimen comississe. Quare si in illo reus sit, vel culpabilem se norit, suadetur illi, ut humiliter culpam agnoscat, & pro mitigatione pœnæ tanto crimini debitæ supplicet, & emendationem promittat. Sin minus pro certo sciat, si neget, & per testes juratos convincatur, de rigore justitiæ contra illum procedendum esse & experturum iustitiam, sine misericordia: eo quod fama jam per testes juratos honestos conscientiosos nec diffamare assuetos probata, & Superiori jus ad inquerendum dederit, & ipse ut subditus à legitimo Superiore juridice interrogatus, sub peccato mortali veritatē fateri teneatur. Quod si his propositis infamatus humiliter culpam agnoscat, emen.

emendationem promittat, & gratiam petat: Judex superexaltabit misericordiam judicio ad sententiam & condemnationem procedet, ac in ea misericordiam cum justitia temperabit.

Sententia diffinitiva.

NOs N. Dei gratia Episcopus, vel Vicarius Generalis, Decanus, Archidiaconus, Abbas &c. (mutatis mutandis) implorata ope Spiritus Sancti, solum Deum & justitiam præ oculis habentis: Ascendente fama sæpiusq; à diversis nobis intimata quasi N. indubitatus subdit⁹ noster tale N. vel tale N. crimen comisisset, auditis juratis fide dignorū honestorū conscientiosorū, nec diffamare assuetorū testimonijs diffamato, etiam coram Nobis & Notario vel testibus, crimen confitente, deprecante & gratiam petente; juxta juris dictamen decernimus eundem ad quadrangulum

drantem anni ab officio Pastoralis vel alio quod habet suspendendū illo privandum, incarcerandum &c. (prout delicti ratio exposcit) prout hisce suspendimus, privamus, incarcerari jubemus &c. iustitia mediante. In quorū fidem hasce manu propria subscripsimus & Sigillo officij nostri communiri iussimus. Anno N. Mense N. die N.

Quod si diffamatus factum, & famā per testes probos honestos conscientiosos nec diffamare assuetos, jurato probatam, constanter neget; nequaquam Superiori Ecclesiastico, vel Regulari, ad punitionem procedere licitum erit. *Si enim calumniari liceat, quis innocens erit?* citandus ergo & audiendus est, negantiq̄ue nec ullo qui accusare cupit comparente, imponenda purgatio Canonica sub forma sequenti.

Forma.

*Formula injungendi et imponendi
purgationem Canonica[m].*

NOs NN. Dei gratia Episcopus,
Vicarius Generalis &c. (ut in
formulari præcedenti.) Ascendente
fama sæpiusque à diversis Nobis re-
lata, quasi N. Clericus vel Religiosus
homicidium, furtum, vel aliud crimen
commisisset: auditis juratis fide digno-
rum, honestorum, conscientiosorum,
nec diffamare assuetorum testimonijs,
quibus talem famam veritati nite pro-
batur, quia diffamatus factum con-
stanter negavit, nullo comparente ac-
cusatore, nec per testes qualificados
convinci potuit. Eapropter secundum
præscriptum SS. Canonum, imponen-
dam ei purgationem decernimus, ju-
stitia mediante.

Præstito hoc juramento, Superior
similiter indicit compurgatoribus, ju-
ramen-

di
s,
in
te
e-
is
n
o,
y,
s,
).
-
s
a
-
-
r
-
:
r
mentum ad Sancta Dei Evangelia,
quo asserant se credere purgatores
principalem, verum jurasse. Eoque
præstito reus & diffamatus absolvitur.
Quodsi compurgatores jurare nolue-
rint, reus condemnatur.

Hic esto finis exiguæ hujus cautio-
nis judicialis, quæ ut cedat ad mayo-
rem Dei, magnæ matris, & omnium
Sanctorum gloriam, justitiæ promoti-
onem, iniquitatis & injustitiarum op-
pressionem, & evitacionem hoc uni-
cum meum votum est. **Judicio S. Ma-
tris Ecclesiæ submittens, nec scrip-
tum, nec dictum volens, siquid
fidei, vel bonis moribus ad
versetur.**

F I N I S.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]